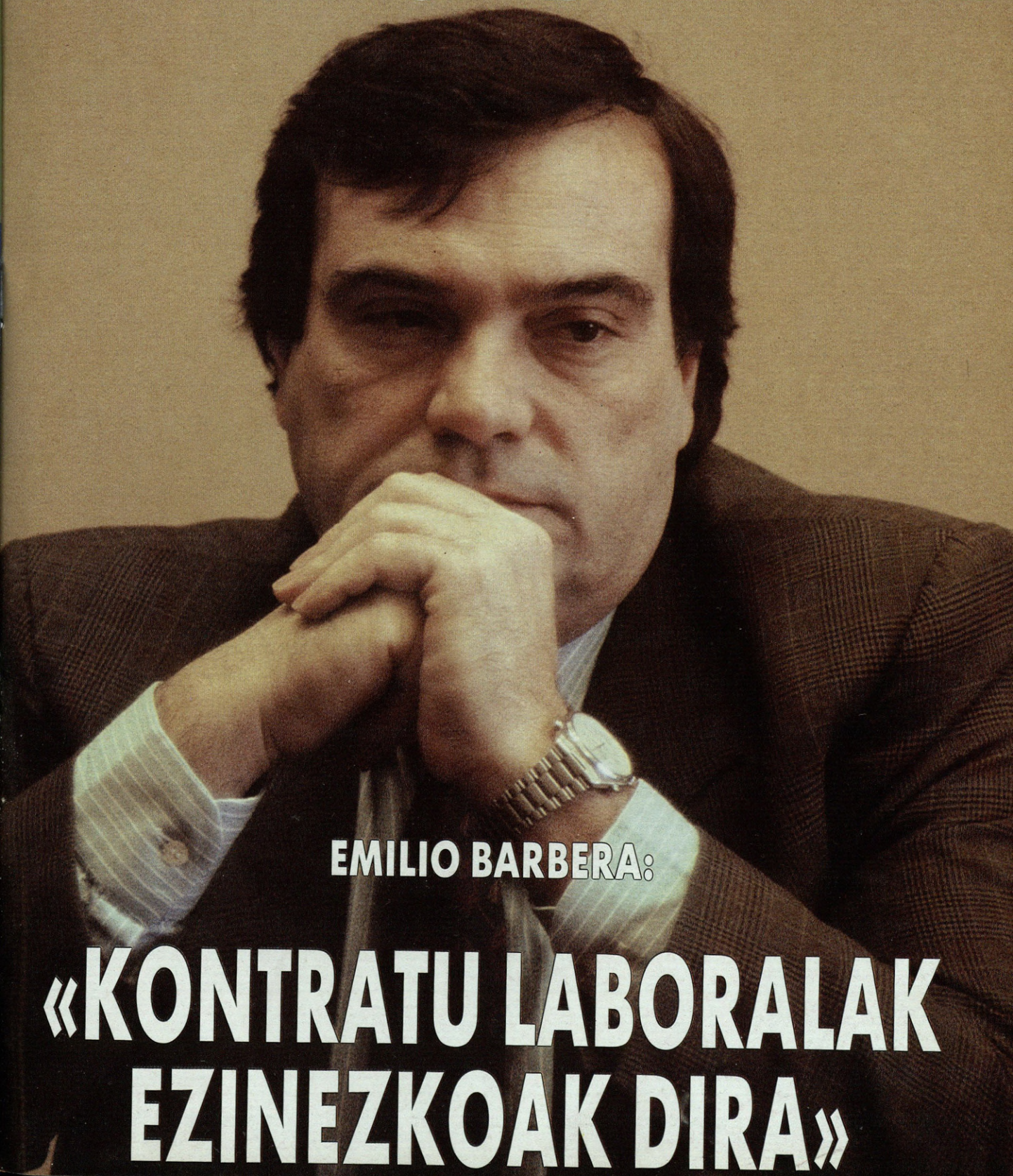

1990eko urriak 28 — 1.310. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

EMILIO BARBERA:

«KONTRATU LABORALAK
EZINEZKOAK DIRA»

EKO ALTZA
Larrazko ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Elxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

EKO

Vivodist

Mendeurrenaren aurka!

1492ko urriaren 12an, Castillako erregeek bidalitako mertzenari batek (Cristobal Colón) Amerika «aurkitu» zuen. Egun honetan hasi zen, historiak ezagutu duen sarraskirik handienetakoa. Ordutik aurrera Europa «zibilizatuak» neurri gabeko lapurretari ekin zion, kupidarik gabe [...]

Eta gaur egun, oraindik eskuetan odol usaina dutelarik, Europa eta España gertakizun triste horren V. Mendeurrena ospatzera doaz, guri kendutako hainbat milioi gastatuz gainera [...] Eta zer ospatu behar da? Hainbat herri indijenen desagertzea? Bertako kulturak zapaltzea? Lapurreta izugarria ospatu behar al da?

Ba gu ez goaz ospatzera ezer! Zeren Tupac Amaru, Jeronimok, Zaldi Eroak, Zezen Eseriak, Mohaw gerlariak eta beste hainbat borrokalarik mendekua eskatzen bait dute [...]

1992ko urrirarte badago zer eginik. «Guda aizkora» lurpetik atera eta egin dezagun borroka!

Ondarroako Gaztetxea

Epikuroren alde

HOR zebilen futbolaria, erren ortakilan min

hartuz gero, eta segurutan ez zuen hurrengo domekako partidua jotatuko. Eta telebistak, irudiak ematen bitartean, berri hau komentatzen ziharduen:

—Horiek bai horiek! Edonon minik txikiena ere hartu, eta errenka, lurrera jausten, han makurtu «zauri»ari begira imintzioka. Jesusek berak gurutzean ez zuen halako aurpegiarik jartzen...

Eta honelako irazkinak egiten giharduen, eta nik azpimarratu dut:

—Bai, egia da, eta ondo egiten dabe gainera; ona da egiten dabena, arazo larriarik ez eukitzea, minik txikiena be salatu. Estoikoek dena gorde eta estaltzen eben...

Eta horrela da, gero gainera, berandu denean izugarrizko «zuiloak» azaltzen zaizkie estoiko horiei. Baina mundu honetan, futbolearen txarrak edo, estoiko izatera behartu asko dago.

Hariztiarra Soraluze

Zer da Kurdistan?

BETIDANIK kurdoen arazoaren atzean ibili naiz, zergatik?, beno, haien auzokoak (armeniarak) niretzat irlandarrak edo kortsikarrak edo euskaldunok bezala izan dira: erreboltariak! Kurdistan buruz asko irakurri dut, haiekin

kontaktuak ere izan ditut eta orain arte duda berbera argitu gabe geratu zait: (Pablo Sastreri galdera) Zer da Kurdistan (eta zer ez da)? Ze gauza bat da kurdoak egun non bizi diren eta beste bat desberdina haien aberrien lurraldeak (nik dakidanez, Kurdistan kanpo sartu dira aspaldidanik adibidez Armenian edo Hayastanen). Nire ikuspuntua azaltzeko urriaren 7ko aleko Pablaren artikuluko mapa erabili dut, Armenia eta Kurdistan 1920ko mugak neronek ipiniz; hain nahastuta daude mugak txoko horretan! (Zorionez guk badakigu gureak «zazpiak bat» direla!)

Manu Terreros Getxo

NIRE eritzia: Kurdistanen ez dago, izan ere, «bostak (edo ez dakit zenbat) bat» esaterik (Siria, Turkia, SESB, Iran eta Irakeko Estatueta bizi dira-ta). Ez dago muga jakinik (ez dakit alderdiren bateko kurdoek proiektu politiko zehatzagorik dutenetz, baina uste dut ezetz). Gainera: Estatu bakoitzeko kurdoek oso proiektu batzuk besteetatik ezberdinak dituzte. Zertan geldituko da «Kurdistan», inoiz Estatu gisa mamituko bada? Ezin esan. Ez da izango behintzat 1920ko zuk diozun hori, Armenia orduko Errepublikak iheskorra izango ez den bezala. Euren baitan izango da noski!

Pablo Sastre

1.310. alea

6. Politika kronika. N. ARRASTOA.

8. Jose Antonio Rubalcaba:
«Bihotzarekin PNV-EA gobernua
nahi, buruarekin PNV-PSOE».
XABIER LETONA.

12. Iñaki Esnaola: «PNV eta EAekin
gobernua osatzeko proposatu dugu».
XABIER LETONA.

16. Politika ttanttaka.

18. Nazioarteko kronika. PABLO
SASTRE.

20. Cemard Davies eta Chris
Rees: «Alderdi nazionalista galesak
oso zaila du Thatcher egonik
boterean». LUIS FERNANDEZ.

22. Amua: Bagdadeko herritik
dator notizia. PATXI SAEZ BELOKI.

24. Nazioarte ttanttaka.

26. Abiadura Handiko Trena: Are
fiteagorik, bada, oraino. MIKEL
AZURMENDI.

31. Tratu txarrak, txikitan jasan eta
handitan eman. ITXASO
FERNANDEZ.

35. Emilio Barbera: «Ez dago
gaitasun legalik kontratu laboralak
emateko». JON SARASUA eta XABIER
LETONA.

40. Kultur Kronika. JOSU LANDA.

42. Galeuzca: Idazle asturiarrek
aurrerantzean parte hartu ahal izateak
eskatu dute. GARBIÑE UBEDA.

44. Esteban Larrañaga, Trikitilari
Elkarteko lehendakaria: «Bi
txapelketa behar badira biak
antolatuko ditugu». GARBIÑE
UBEDA.

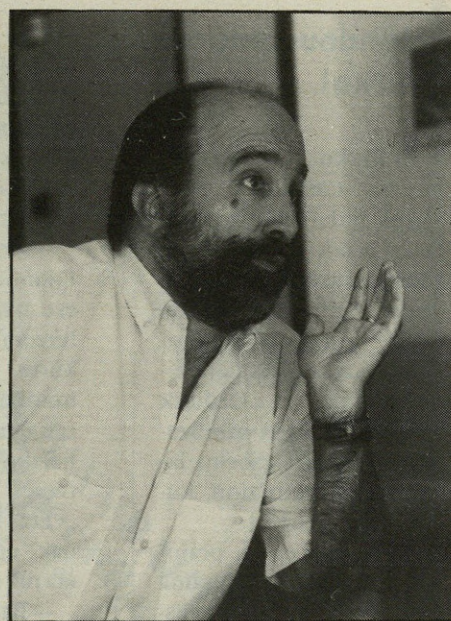
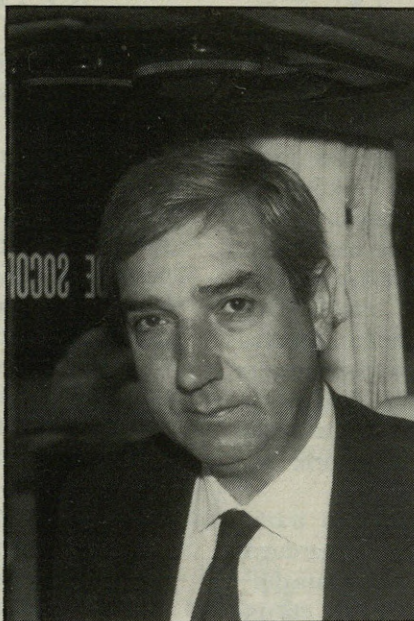
48. Bederen 1: «Milan
Kunderarekin harremanetan egin
dugu obra». E. APAOLAZA eta A.
IRAZOKI.

50. Munduko Kultura: Andrazkoen
ahotsak. J.M. HÉRITZ.

55. Aste giroa.

63. TXT.

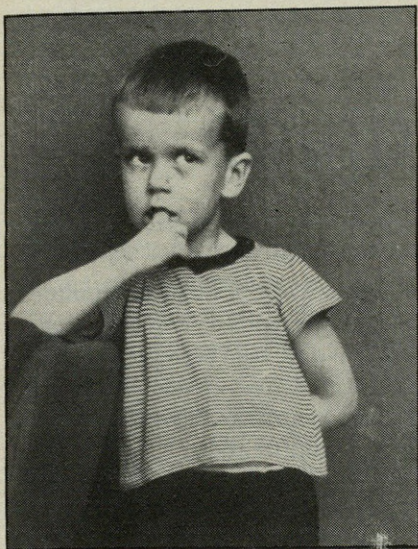
66. Azkena: Nafar Gobernua eta
AEKren akordioa. PATXI
ZABALETA.

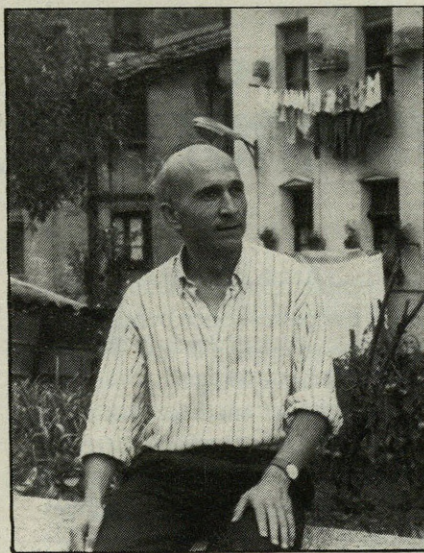
RUBALCABA ETA ESNAOLA: Ale honetan, PNV-EAJko Bizkaiko zerrendaburua den Jose Antonio Rubalcabak, hauteskunde martxa zoroan hona hara dabilkien autobusean bertan hartu gaitu, bihotzez EAekin baina buruz PSOEekin gobernatzearen alde dagoela esateko. Iñaki Esnaolarekin izandako solasaldian berriz, HBko buruzagiak PNV eta EAri gobernua osatzeko proposamena luzatu diotela adierazi dugu. Horra hor beraz proposamen bi./**8 eta 12.**

EMILIO BARBERA: UPV-EHUko erretoreak adierazi digunez ez dago gaitasun legalik kontratu laboralak emateko: «Hori kutsatutako giro honetako zati bat da. Hor interpretazio bakarra dago argia oso: kontratu horiek irailaren 30ean agortu ziren eta kitto» izan dira bere hitzak. Honez gain, gai honek ez duela eman zaion garrantzia merezi, eta unibertsitatearen arazoa hau dela agertzea, guztiz faltsua, absurdoa eta lekuz kanpokotzat jo du./**36**

TRATUTXARRAK: Haur eta umeeek jasaten dituzten tratu txarrei buruz berri arras kezagarriak: Urtean mila ume hiltzen dira Estatu espainolean tratu txarren ondorioz, bi urtez beherakoetan, istripuen atzetik, hilkortasunaren bigarren zioa direla. Pobrezia, langabezia, drogodependentziak, ama ezkongabeak eta oso gazteak... dirateke arazo honen eragile diren faktoreetako zenbait. /31

ESTEBAN LARRAÑAGA:

Trikitiaren mundu aski nahastua bere lekuan kokatu asmoz sortu da azkenez Trikitilari Elkarteak, zeinaren lehendakari Esteban Larrañaga izan den hautatua. Hasteko, txapelketa medio plazaratu zen estilo diferenteen afera, eta honetaz gain, abar luze bat izango ditu konpontzeko Elkarteak, eta bere buru den Larrañagak. Asmoak zeintzu diren argitzen saiatu zaigu egin diogun elkar hizketan. /44

BEDEREN 1: Milan Kundera idazle txekiarraren «Jacques eta Nagusia» obran oinarritutako antzerki lana estreinatu berri du Bederen 1 talde oparoak. Estrukturaliki obra klasikoak izaki, joko anitzen laguntza medio bisualki lan bizia, teatrala oso, komedia aldera jotzen duena, egin dute Bederen 1ekoek, Gasteizko jaialdian eman ziotela hasera «arrakastaz aritzeko esperantzaz», taldekideek aditzera eman digutenez. /46.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernández, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria, Iñigo Makazaga.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabinio Madariaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Bota Punttuba, Amaia Elsegui, Enbido, Xarlo Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermiñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g.

20012 Donostia. / Tendaria kalea 33 3. ezk.

48005 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4166936, 4166500.

Telefaxa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1990. urterako harpidetza sariak:

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria 7.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria 465 libera.

Estatu Espainola 7.000 pezeta.

Beste atzerriak 9.300 pezeta.

Airez 14.000 pezeta.

Kanpaina «normalizatua»

JADANIK gainean dute boza emateko eguna Euskal Autonomi Elkar-tekoek (EAE), urriaren 28an boza emateko eguna bait da. Igande honen ostean emaitzen dantzari aurre egin beharko zaio eta alderdi bakoitzak ahal duen irakurketa egingo duela ziur da hiritarra. Hala ere, gertatuko diren emaitzak alde batera utziaz, bi azken asteotan burutu den hauteskunde kanpainak jakinmina antzekoa sortarazi du, kanpaina egiteko beste modua erakutsi bait dute alderdi politiko guztiek.

«Kanpaina europarra» bultzatu da, hau da, kale ekitaldiek presentzia urria izan dute, mitinak hiri nagusi eta hiruburuetan soilik egin dira, hauen helburua ez da jende anitz biltzea, komunikabideetan lekutxoak lortzea baizik, pankartak eta, biga-

rren mailako propagandan bihurtu da da. Kanpaina honen benetako ardatza prentsaurrekoak izan dira, eta arrazoina honetan datza: politikariek boza nori eman ez dakitenak edota zalantzan daudenak berengana nahi dituzte eta horretarako komunikabideen «erabilpena» ezinbestekoa da.

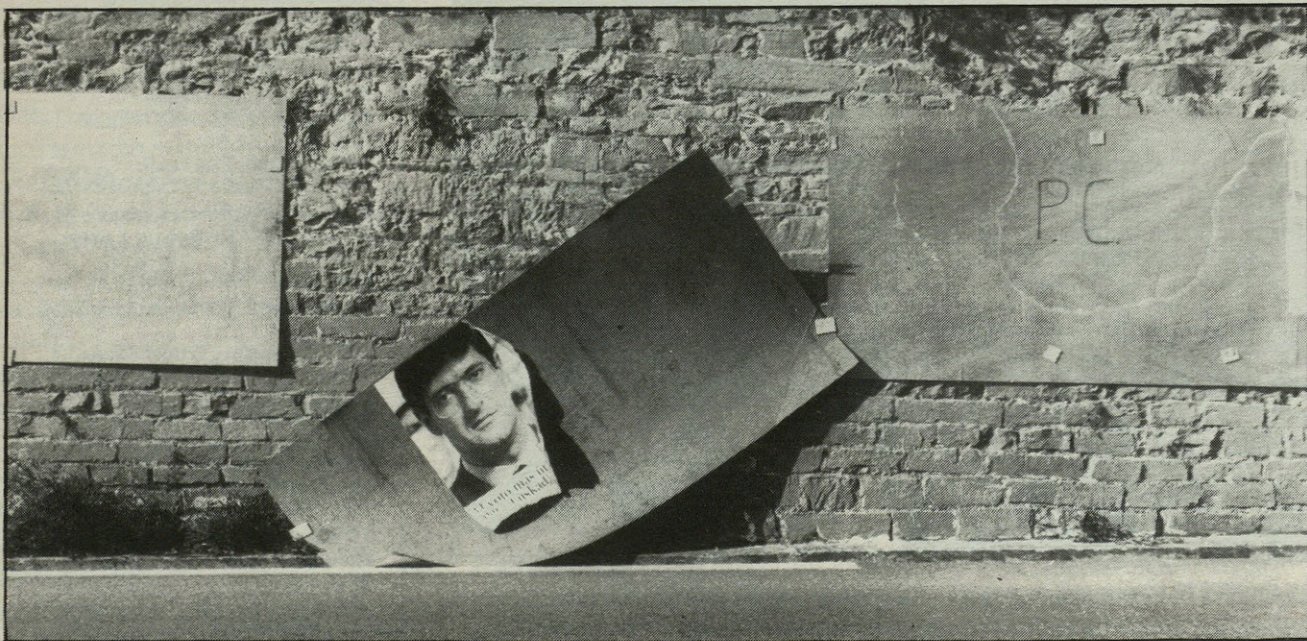
Politikariek funts gabeko adierazpen ugari jaurtiki dute eta komunikabideek, zein alderditako politikaria den arabera, modu batera edo bestera jaso dute.

ONDORIOZ kanpaina, erdia bederen, hotz bezain motela izan da eta kale ekitaldi eskasak eta komunikabideen erabilpena kanpainaren oina-

rri bat izan bada, beste aldetik, politikarien adierazpenak ere oso neurtuak izan dira, bata besteraen arteko liskar handiegirik ez dugu ezagutu, hiritarra kanpaina erasotzaile baten aurrean sentitu ez dela.

«Kanpaina europarra»tzat jo dugu hasieran EAEn gertatu dena, azken finean, alderdien helbururetako bat hiritarra politika zuzenetik ateratzea eta bestea, etxeetan sartzea bait zuten helburu, baina, beti ere, inongo bonbardeo publizitariorik gabe eta baretasun batez.

Horretarako lanabesak edota baliapideak dituen —edo dituztenak— atera daiteke garaile, kanpaina hoberena egingo du behintzat. Hiritarraren konfiantza lortuko duen ala ez hautesontziek izango dute azken hitza. Asko irakatsi dute

EAEn burutzen ari den kanpainak alderdi eta hiritarraren arteko urruntasuna bultzatu nahi izan du.

kanpaina disenainatzaileek eta asko ikasiko zuten alderdiek. Eta datorren udaberrian Hegoaldean ospatuko diren udal hauteskundeetan zer nolako kanpaina aukeratuko den oraingo emaitzek erabaki dezakete.

KANPAINATIK ate, Euskal Herriko eta Euskal Herriarekiko politika motel ari dela dirudien arren, Nafarroan Del Burgo-ren UPNrekin lotzeko hurbilpen aztarnak proposamen eta ezerezean gelditu dira. Ezezeko borobila jaso duela eta proposamena haizatzea ere ausartu ez dela esango genuke. Bestalde, Parisen Euskadi Ta Askatasuna erakundeko militanteen eta lapurtar hainbaten aurkako epaiketa egin dute epaile frantsesek.

Epaiketa honen inguruan kontaktuen zurrumurrua —edo oihartzuna— indartu da, Gobernu espainol eta euskal erakunde armatuaren arteko kontaktuak ez direla inoiz eten ziurtatu dutela Jose Antonio Urrutikoetxeak eta Herri Batasunako buruzagiek. Prentsa espainolak ere azken sasoian burutu omen diren kontaktuen berri eman du, data, izen eta lekuak aipatuz.

Herri Batasunak hauteskundeon ostean elkar hizketen atal berri bati ekingo zaiola ziurtatu du kanpainen zehar, beste hainbat puntutan bezala, emaitzak izango direla epaile.

Bestalde, pasa den bi astetako epean, datorren hilean zeresan frango emango duen Irurtzun-Andoain autobidearen proiektu ofizialak hainbat urrats eman du, Gipuzkoako zatian egin behar diren hiru zatietatik bi adjutikatuak izan bait dira eta hirugarrena lizitatua dago dagoeneko. Era berean, Nafarroko lanek aurrera darraite eta Gipuzkoan azarorako makinak Leitzaranen sartzen badituzte —sinbolikoki bada ere, negua hurbil bait dago— elkar hizketatzeko azken aukera galdua izango da eta aferaren irtenbidea ilun ageri da.

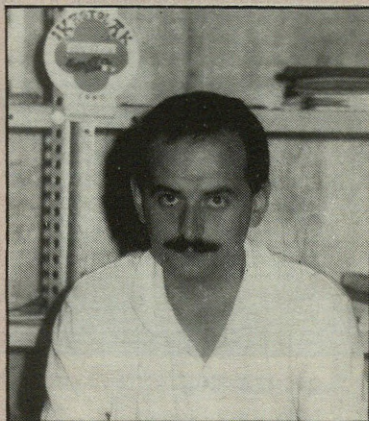
N. Arrastoa

BETAURREKORIK GABE

Haritz amerikanoak eta koalizioekin apostuka

HAMARKADA honetako gure lehen hauteskunde kanpainen hainbat gai jorratu bada, azken asteburuko ardatz nagusia Herri Batasunak ipini du bere eskaintzarekin. Nola ulertu autodeterminazioa, Hego Euskadiren bateratzea eta marko politikoaren aldaketaren gainean EAJ eta EArekin gobernua osatzeko eskaintza? Politika instituzionalean egin dituen keinuak gainditu eta zuzenago parte hartzeko borondatea ikusi daiteke. Edo oraindik botoa nori eman ez dakitenei eusteko eginahal bezala ere bai. Batean bezala bestean, isolamendua hausteko indar bat.

MUNDU guztiak segurutzat ematen du hauteskunde ondorengo gobernua jeltkideek PSOErekin osatuko dutela. Zerbaitengatik aipatuko da hain gutxi, ia deus ez, EAJ-EA-EE posibilitatea. Eta orain arteko inkestek oker handiegirik egin ez badute, ia segurua da hiruren artean Legebiltzarreko gehien-go osatu ahal izatea. Garaikoetxearen igandeko deia ere bide beretik ulertu beharko genuke, EErentzako partaide izateko biderik seguruen ere hori litzatekeelarik. Jeltkideek konplikazio gehiegi ikusten diote saio horri, hala ere, eta PSOErekin elkartzeak kostea ez baino etekinak ekarri dizkiola ikusirik, ez dira animatzen. Orain arte.

HARITZ landareak banatuz animatzen dituzte EEko buruzagiek beren bozemaile posibleei. Inkestetan horietan %22 zer egin erabaki ezinik ageri zen hauteskunde egunerako astebete falta zirela, eta ez da bromako kontua. Kepa Aulestiak ez du espero zen hainako gantxorik eduki. Landatzeko garaia baino lehen banatutako haritzak —ihartzera kondenatuak— eta haritz amerikanoak gainera, amerikanoak edo «nortekoak». Azken mitinera ekarri duten Javier Gurruchagarekin oso ondo uztartzeko moduko produktua. Orain «Ellos las prefieren gordas» en egilea Xabier Gurrutxaga bataiatu dute, eta jakina, mitinean zein nor zen esplikatzeko hasi behar nahitaez.

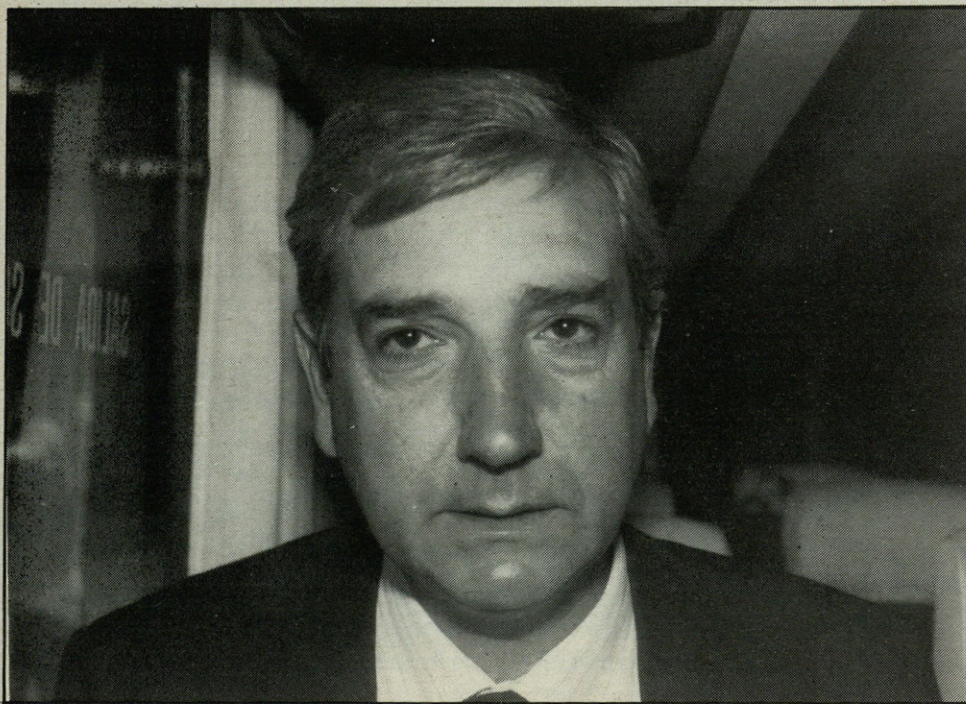
P E L L O Z U B I R I A

(ARGIAko kazetaria)

Jose Antonio Rubalcaba, PNVko Bizkaiko zerrendaburua

«Bihotzarekin PNV-EA gobernua nahi, buruarekin PNV-PSOE»

Hona eta hara, jo ta su ari dira politikoak mezu saltzaile. Eta oraingoan «hona eta hara»ko horietariko batean burutu behar izan dugu elkarrizketa PNVko hauteskunde autobusean. Alderdiko argazkilaria prest hautagaiak autobusean sartzerakoan harrapatzeko, hauek irrifartsu kamarari begira, gainontzeko politikoek esandakoari buruzko komentarioak... Eta motor hotsa grabagailuaren azpian. Elkarrizketa desberdin bat.

ARGIA. Inkesta guztien arabera botuak zerbait igo eta gainera garaile aterako zarete hauteskunde hauetan.

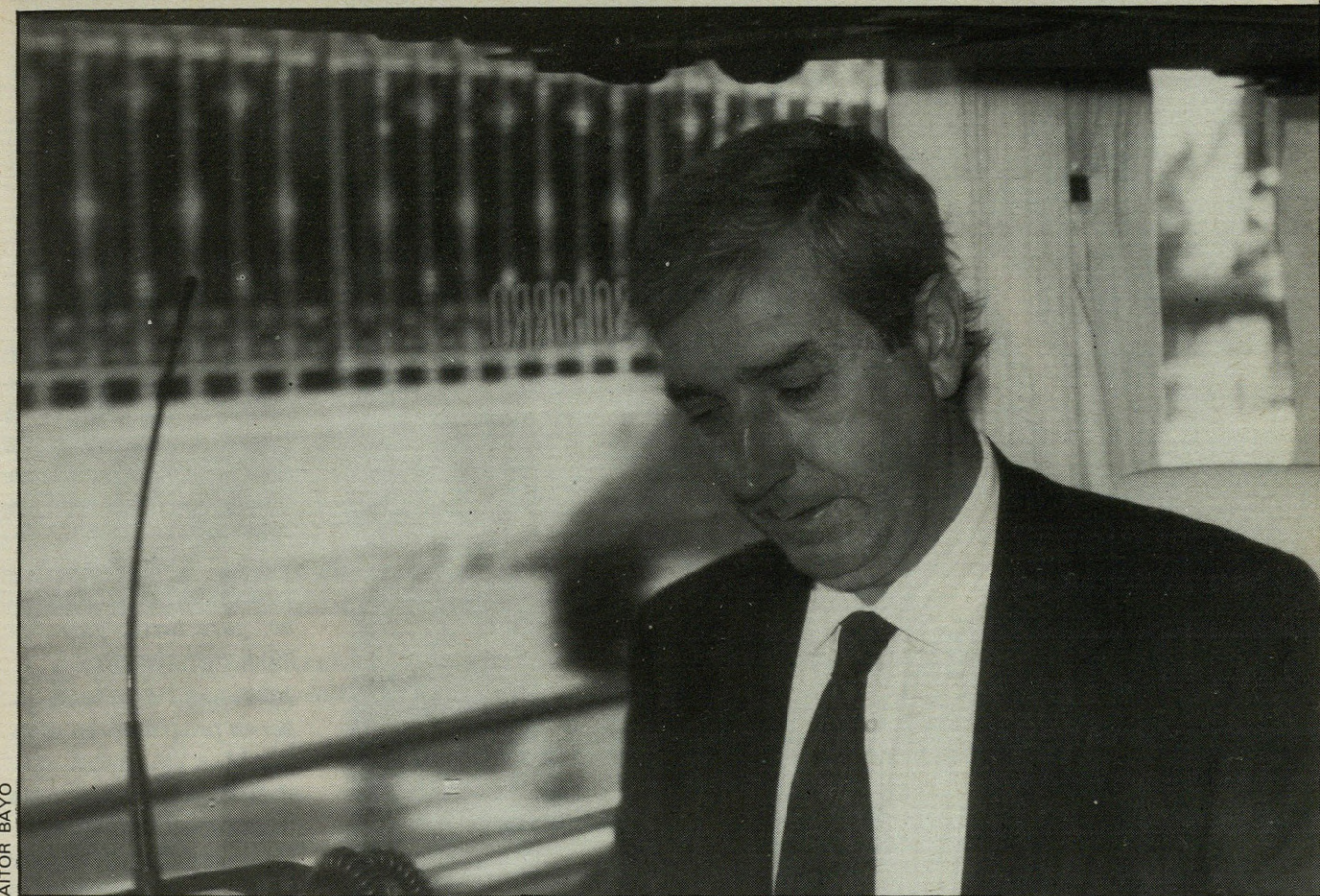
J.A. RUBALCABA.

Bai, horrela da. Alabaina, guk uste dugu kanpaina bat ez dela hamabost egunetan egiten den gauza baizik eta aurreko lau urteetako lanak ematen ditu etekinak gero-
ra begira. Aurreko lau urteek egingo gaituzte garai-
le.

A. PNVk irabazi egingo du orduan eta EAk ordea boto ugari galduko omen ditu.

J.A.R. Horrela bada nola ikusten duzu EArekiko harremana etorkizunean. Zuen baseak berriro elkartzea nahiko bide lukete? Zer gerta liteke?

J.A.R. Begira, beti esan izan dugu joan ziren guztiak atek zabalik dituztela eta alderdia zabalik topatuko dutela, guretzat une honetan garrantzitsuena gure Herriaren eraikuntza da

eta. Cuedaren kasua hor dago, itzuli da eta ongietorria izan da. Alderdien arteko kolaborazioari dagokionean, uste dugu jardun gaitzkeela elkarrekin baina oraingoz bederen itxaron egin beharko dugu.

A. Horrek esan nahi du itzuli nahi duenak bana-ka itzuli beharko duela?

J.A.R. Ez, ez da horrela. Nik ulertzen dudana zera da, huteskunde garai hone-tan bota eman edo alderdi-ra itzuli nahi duenak bidea hor dagoela libre. Noski, hauteskundeak eta gero hitzegin beharko dugu nola eta norekin osatu gober-nua, ze, hori bai, uste dugu gobernuak gehiengo zabala izan behar duela egonkorra izan dadin. Eta maila horre-tan guztiekin hitzegingo dugu. Eta noski, prest gau-de hitzegiteko eta ea posi-ble den familia nazionalista berriro elkartzea.

A. Eta lortuko al da zer-bait maila borretan?

J.A.R. Ikusi egin behar, baina guk beti pentsa izan dugu ez dagoela desberdin-tasun handirik PNV eta EAren artean, eta zatiketa eman bazen ez zen horrega-tik baizik eta arazo pertso-nalengatik. Uste dut akor-dio zabal batera iristeko aukera handiak daudela.

A. Ondo atera zaizue PSOerekin koalizio go-bernua, gustora zaudete. Berriz errepikatuko al da?

J.A.R. Posible da, baina posible da baita ere beste edozein formula ateratzea. Hurrengo gobernuaz 28an gaueko 12etan hasiko gara hitzegiten, bitartean kan-painarekin lan eta lan aha-lik eta ondoen atera dadin, herri honi argi azaldüz ha-mabi urte daramagula Herri honen eraikuntza naziona-laren gidari. Egia dena zera

da, koalizio gobernuak oso ondo funtzionatu duela eta inork ez bazio ematen sei hilabetetako bizitzarik ere legealdiaren bukaera arte iritsi dela. Koalizio gober-nua esperientzia berri bat izan da eta oraingoz garan-tia bat da.

A. EEk izan dezake leku-rik alderdi bonetan?

J.A.R. Gure alderdiaren barruan alderdi guztiekin joango liratekeen tenden-tziak daude, batzuk EE eta EAren, beste batzuk PSOerekin, eta beste batzu beste alderdi batzuekin, de-netik dago. Ez dugu ezta-baidarik izan maila horre-tan eta orduan 29tik aurre-ra izango dugun barne ezta-baidan ikusiko dugu hori.

Lehen baino askoz harre-man hobak dauzkagu be-raiekin, egia da, baina ikusi-ko dugu.

A. Zergatik «Gurea Euz-

EArekiko harremanei dagokionean elkarrekin jardun daitezkeela baina oraingoz itxaron egin beharko duela dio bizkiko zerrendaburuak

**Madri-
len Euskadi eta
gobernu
nazionalistaren
inguruan dauden susmo
txarrak alboratu behar
direla dio.**

*kadi da» lema moduan?
J.A.R. Benetan sentitzen
dugulako borrela, PNV
bori delako. PNV bere ga-
raian sortu bazen helbu-
ru bakarra zuelako da,
nazio bakarra osatzea,
Euskadi. Gure helburu
guztiak Euskadi aurrera*

*ateratzeari begira daude
eta hori da azaldu nahi
duguna kanpaina hone-
tan, gure parlamendua
eta gobernu osatzeko di-
ren hauteskunde hauetan.
Eta hemen dugu jokoan
gure etorkizuneko gober-
nua, are gehiago laister*

■ «Hamairu urte daramagu herri honen eraikuntza nazionalaren gidari» ●

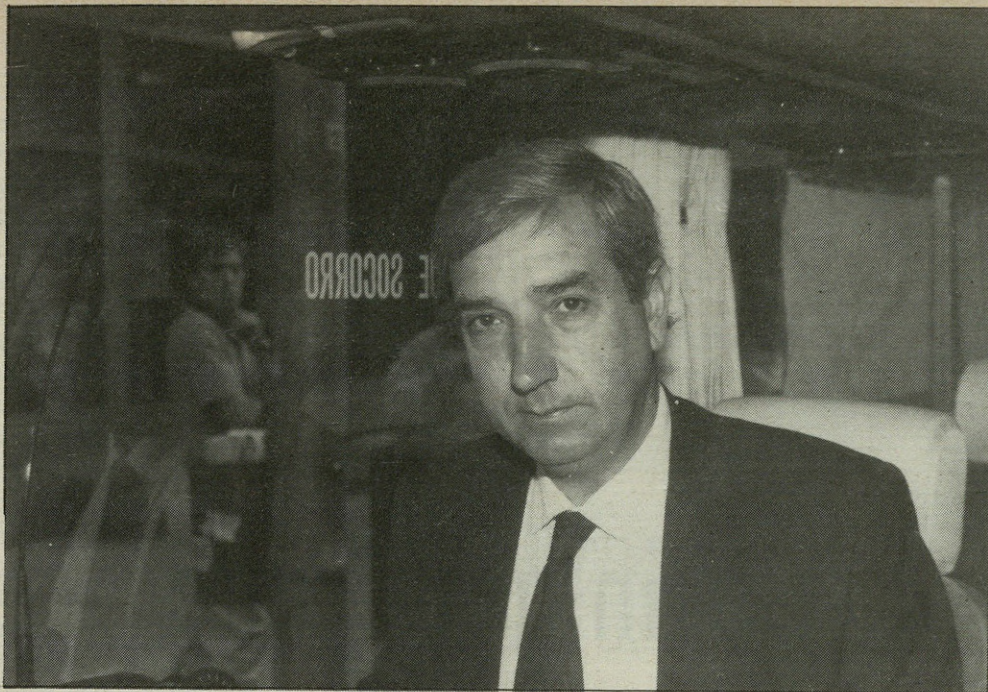
*Europarekiko mugak bau-
tsiko direnean, eta hor de-
fendatu behar ditugu gure
interesak. Horrexegatik
uzte dugu hauteskunde
hauek horren garrantzi-
tsuak direla eta horrexe-
gatik aukeratu dugu lema
bori, gurea Euskadi dela-
ko, gure lurra, gure na-
zioa, gure aberria.*

A. Zeintzu dira zuen go-
bernu programaren oina-
rriak?

J.A.R. Gure abiapuntua
Europako mugen desager-
tzea da, eta Europan gu geu
izango garela. Estatutoaren
bilakaeran sakontzen ja-
rraituko dugu, eta ez Madri-
lekoko enfrentamendua bi-
latuz baizik eta oraindik
akordio eza dagoen gaie-
tan, transferitzeke dauden
gaietan, akordioa bilatuz.
Madri-
len Euskadi eta go-
bernu nazionalistaren ingu-
ruan dituzten susmo txar-
rak alboratu behar dira.
Hezkuntza arazoa da baita
ere, eta maila honetan Eus-
kal Eskola Publikoaz da-
goen auziaren inguruan
akordio zabal batera hel-
tzea da gure helburua.

Gainontzekoan edozein
gizartek bizi dituen arazo-
en inguruko proposamenak
dira, batez ere bizi maila
handiko Euskadi nahi du-
gu. Horretarako justizia so-
zialaz, marginatuetaz, ema-
kumea, gazteria...

A. Hezkuntzaren arazo
arantzatsua ikutu duzu.
Hor dago baita ere indus-
triakoa. PSOE mantendu

PNVren oposizioa dela eta hezkuntzan sozialistek ezin izan dutela nahi zutena egin baieztatzen du.

edo inkestaren batzu dioten bezala jeisten bada, oraingoan ere berak eskuratuko lituzke Kontseilaritza horiek?

J.A.R. Oraindik gobernu osatu ez bada ere, nola sartuko gara kontseilaritza banaketan?

A. *Baina beno gauza horiek normalean aurretik bitzegiten dira.*

J.A.R. Horrelako gobernu batean zaudenean baikoitzak ahalik eta kontseilaritza gehien eduki nahi du. Hezkuntza ikutuko dugu. Oso kontseilaritza garrantzitsua da, duda barik, baina hala ere sozialistek ezin izan dute eraman nahi izan duten politika batez ere PNVek egin duen oposizioagatik, nahiz eta gobernuakideak izan, eta hori eurak ederto asko dakite. Eta horrek ez du esan nahi ez dugunik hartuko baina balorazio bat egin beharko da. Sozialistekin egitekotan ba agian, baina EArekin eginez gero adibidez ez legoke inolako arazorik hezkuntza mailan.

A. *Esan didazu lehen gobernuaz 29an basiko zaretela bitzegiten, emaitzen ondoren, baina desioen eremuan arituz gero ze gobernu nabiko zenuke?*

J.A.R. Bihotzarekin esanez gero PNV-EA Gobernu nahi, buruarekin esaten badizut PNV-PSOE.

A. *EE ez litzateke sartuko?*

J.A.R. Ez.

A. *Ezin ekiditu ETA eta gobernuaren arteko kontaktu hotsak. Ze uste duzu?*

J.A.R. Ez gara espekulazio horietan sartuko. Hauteskundeak dauden bakoitzean beti datozkigu berberarekin. Egin behar dutena da ETARI esan ez dezala gehiago hil. Bitartean ez dago

ezer egiterik.

A. *Baina nabiko argia dago kontaktuak izan direla.*

J.A.R. Guregana horrela koetara bakarrik datoz hauteskunde sasoietan. Ez HBk eta ez ETak ez dute nahi gu hor egotea, eta askoten eskaini diegu mahaia osatzea eta hitzegitea, eta nahi badute etor daitezela parlamentura hitzegiten, eta ez dute nahi izan. Bestalde, besteek ere ez gaituzte nahi hor. Ba konpondu daitezela euren artean. Negoziatu nahi badute, gurekin edo gu barik negoziatuko dute. Ba, hara eurak! Baina Herri honi dagokion ezertaz hitzegiteko berorren ordezkariak biltzen direnera jo beharko dute finean, parlamentura.

Han dago azken hitza

A. *Baina ematekotan negoziazio hori PNV aurka jarriko litzateke?*

J.A.R. Ezta pentsatu ere Argelekoan ere ez genuen ezer oztopatu eta ez dugu ezer oztopatuko. Ixilik egoteko prest gaude bene-

tan aterabideren batera heltzen badira baina ez gaude prest aldiro lelo berarekin atera daitezen, gainera ez da bidezkoa horrela jokatzea. Akordiotara heltzen badira eta behingoz bukatu, gu pozik benetan.

A. *Makina txanponjaleen arazoak izango du eragirik?*

J.A.R. Inolaz ere. Arazo hori dagoen lekuan dago, epaitegietan. Epaileak dira esan behar dutenak erantzunkizun penalik badauden ala ez, eta hauek epaia emandakoan hartu beharko dira hartu beharreko erabaki politikoak. Bitartean hor daudenak beste herritar bezain errugabeak dira. Hemen errugabea zela norberak demostratu beharreko garaiak diktadorea hil zenean bikatu ziren. Orain norbait erruduna dela frogatu egin behar da zigortua izan aurretik.

A. *Dena den, badirudi hemendik aurrera neurri gehiago hartuko direla alderdi barruan horrelako gauzak eman ez daitezen.*

J.A.R. Beno, guk jakin badakigu urte guzti hauetan gauza batzu txarto egin ditugula, baina askotan inprobisazioagatik, hasi ginean ezer ez zegoelako eta dena batera egin nahi genuelako. Eta honek badakigu irregulartasunak sorrerazten dituela edo behintzat oso garbi ez dauden egoerak. Horrexegatik uzte dugu etorkizunean guztiak kontrolatu behar ditugula horrelako gauzak gerta ez daitezen. Honek ez du esan nahi salatzen dizkiguten gauzak gertatzen direnik. Baina ez gara santuak eta horrelakoak gerta daitezke bai batean eta bai bestean.

Xabier Letona

«Koalizio gobernuaren esperientzia berri bat izanda eta oraingoz garantia bat da» ●

Iñaki Esnaola:

«PNV eta EAren gobernua osatzeko proposatu dugu»

Aldaketa atentatua jasan ondoren berrogeitabi urteko abokatu debarrak kemen handiarekin ekin dio politikagintzari. HBk hauteskundeon ondoren egingo duenaren inguruko zenbait berrikuntzaz mintzatu zaigu. PNV eta EAri gobernua osatzeko proposamena luzatuko diote, negoziazioaren inguruan diskrezioa aitatzen du prozesua oztopatu ez dadin eta HBren baitan oraindik lan handia egingo duela iragartzen du.

ARGIA. «Euskal Herri berria» aukeratu duzue lema moduan. Zeintzu lirateke Euskal Herri berri horretarako zuek proposatzen dituzuen funtsezko oinarriak?

IÑAKI ESNAOLA Fun-tsean betikoa, marko aldaketa. Dena den aldaketa horretan zutabeak lirateke autodeterminazioa, lurralde batasuna eta euskara hizkuntza nazional gisa lortu

eta bermatzea. Argi diogu euskara beharrezkoa izan behar duela. Aspertuta gaudela Espainiako Konstituzioak dioenarekin, alegia, gaztelera dela beharrezkoa eta beste hizkuntzak eskubideak direla. Horri buelta eman behar zaio.

A. Aipatzen duzun Euskal Herri berri horren gauzatzeari begira HBk azken hilabete hauetan

garatu duen Nazional Autonomi Estatutuak (NAE) garrantzi handia eiz du. Dena den, orain nabi-ko ixildu da, badirudi gainontzeko alderdiek neutralizatu egin dutela edo...?

I. E. Bai, hori egia da, tresna handiak dauzkate hori lortzeko. NAE aldaketarako tresna bat da baina ez da gure proiektu osoa, beste alderdiekin eta gizarteko sektore desberdinekin eztabaidatzeko oinarriak dira. Guk honekin ez dugu beste Gernikako Estatutu bat egin nahi, gure ideia da eztabaidarako tresna izan dadila. Posible da horrekin gure eta beste alderdien ereduak erkatzea? Posible liteke, esaterako, transizio epe bati begira hemendik 40 hartzea eta beste batetik 60 ehun osatzeko? Esaten dute HB beti lelo berarekin ari dela, marko aldaketarena eta abar... Eta gauzak ez dira zuritik beltzera bapa-

tean aldatzen. Finean zera da, ea gelditu behar dugun azken zortzi-hamar urteetan bezala edo aldaketarako unea heldu den, eta aldaketa ez guk bakarrik bai-zik eta beste alderdiekin batera. Ikusiz gainera Europan gauza ugari gertatzen ari direla, nazionalismoen mogimendu handia, hauen garrantzia etorkizuneko Europan... Horretarako balio du NAEk. Eta maila honetan hauteskunde haue-tan esaten dugu -gutxi, hori ere egia da- guk ere badugu-la Gasteizko gobernuan izateko bokazioa, baina maila horretan. Laburtuz, NAE aldaketa horretarako tresna da eta baita ere alderdiak aldaketa horretarako presta daitezten.

A. Hori lortu nabi izango du, baina ez dirudi gainontzeko alderdiak horretarako oso prest daudenik. Orduan...?

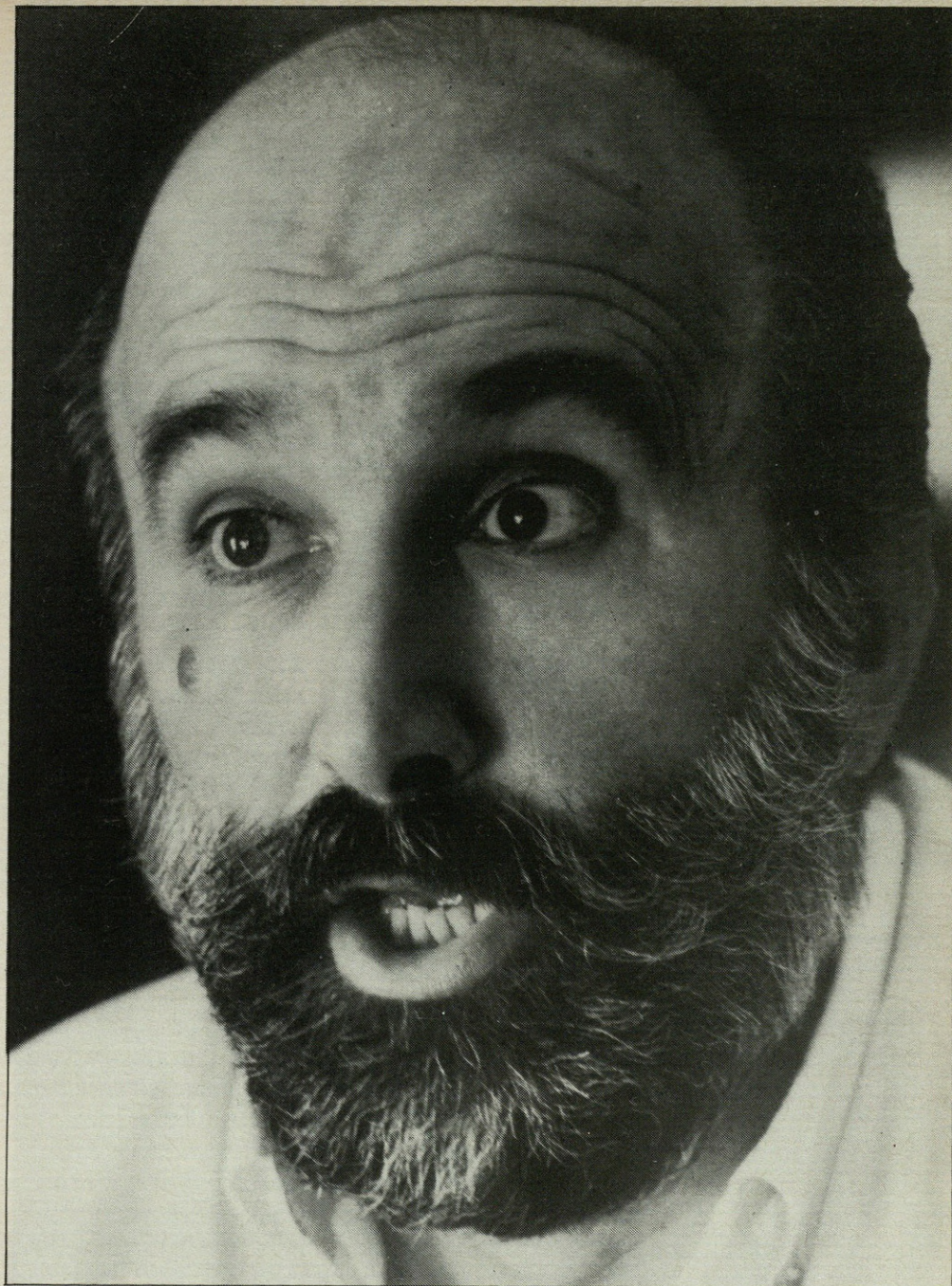
I. E. Ez, eta are gutxiago

hauteskunde garaian. Baina euren baitan ere kontraesan ugari daude. Esango ez dudan burukide batekin hitzegiten komentatzen zidan nola Sobiet Batasunean izan den eta nola Gorvatchovek Europako arazo nazionalari egiten diola so, zelabait gero berak hango arazo nazionalen erreferentzia puntuak izan ditzan. Orduan, nire ustez, honek adierazten du hemendik lau urtera Europa nondik nora hasiko den abiatzen. Gure eskubide nazionalak esigituz Madril aurrean indarra egiteko garaia heldu da dagoeneko. Eta indar hori botere politikoa lortzeko izan behar du, noski, eta prozesu hori aurrera eramateko beharrezkoa dugu alderdi abertzaleen borondatea.

— Batzar Orokorretara joateko oportunitateak handiak dira»

A. Inkesten arabera hauteskondeen ondoren gauzak ez ei dira asko aldatuko, horrek esan nahi du orain arte egon ez diren elementuak izan beharko direla zuk esan nahi duzun guzti horrek abiada bardezan, ez?

I. E. Bai, bi tresna behar ditugu aipatutakorantz abiatzeko: bata negoziazioa eta bestea alderdien borondatea. ETaren elkarriketan nahiko malgutasun ikusi dut eta prest dagoela biolentziaren arazoarekin amaitzeko lehen bait lehen. Noski eskatzen du baita ere bideak jar daitezela arazo politikoak konpon ditezten.

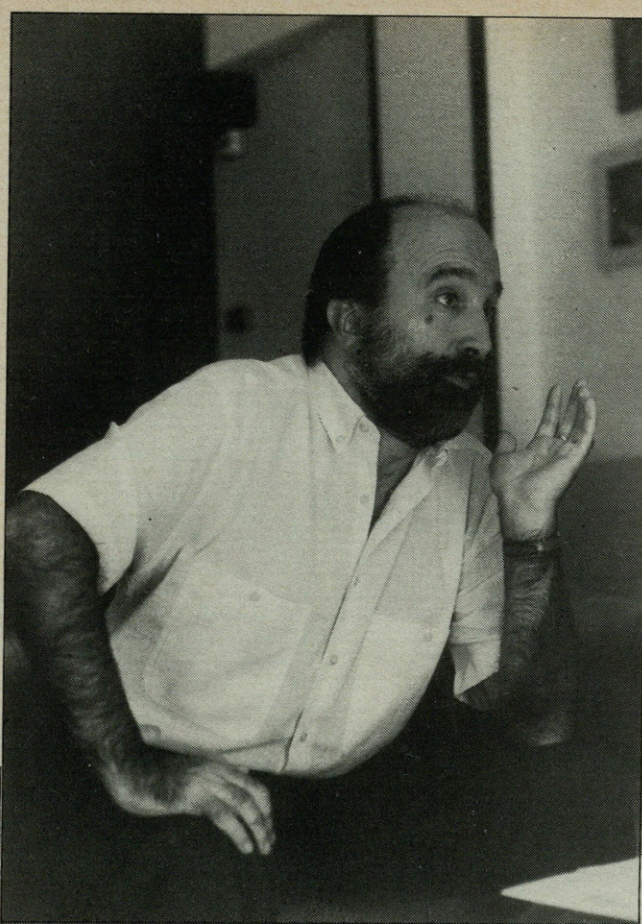
AITOR BAYO

A. *Negoiazio botsak agerpena egiten du berriro. Argeleko prozesuak sortutako espektatibak handiak izan ziren, are handiago HBko sektoreen inguruan. Ez al litzateke oso harriskutsua HBren zatigarren porrota?*

I. E. Bai, argi da ETak ez duela nahi bigarren porrot bat eta gauzak zihurtatzera dihoala, eta Diario Vascok kontaktuen inguruan kaleratu zuen orrialde hartan oso garbi ikusten da hori. Gobernuak, bestalde, -edo

poliziakfiltratu du dokumentu hori eritzi publikoak ikus dezan ETA ze posturatan dagoen kontaktuen aurrean. Negoiazioaren inguruan bigarren frustrazio bat askoz gogorrago izango litzateke. Gobernuak aurrekoan ere oso ondo jokatu zuen horrekin, eta gainera euki zuen denbora arazoari buelta emateko eta esateko erruduna ETA izan zela. Kontaktuak beti izaten dira gehiago edo gutxiago, finean arazoa da ze kontaktu den egokiena

Nekatuta jada politika uztekotan izan zen, baina atentatuak eta barne mailan jasandako apoioak eraginda lanean gogor jarraitzeko prest dagoela dio.

Bere ustez arazoa da ze kontaktu den egokiena eta ze bide erabili behatzik harrapatu gabe.

eta ze bidea erabili behatzik harrapatu gabe.

A. Bestalde, zenbait analistek aitatu dute Corcueraren desmendidoo ere ez dela oso gogorra izan.

I. E. Bai, egia da. Baina beti bezala egin dute, atea jo eta gero ukatu. Baina beno HBtik argi daukagu ez dugula jarraitu behar beti kontaktuen historia horrekin, pasatzen utzi behar da hori eta kitto. Jendeak hartuko du bere eritzia. Orain egin behar dena da itxaron eta ez oztopatu atera litekeena, hemendik aurrera diskrezio handiz jokatu behar baita.

— **Oinarriak oinarriak autodeterminazioa, lurralde batasuna eta euskara dira».**

A. Konformatuko zinateke HBk bere indarrak mantenduko balitu?

I. E. Dudarik gabe igo egin behar dugu. Baina globalki hartuta bai, ze azken urte hauetan izugarrizko konbatea libratu dugu paktoaren kontra. Gipuzkoan gu jeistea obsesio bilakatu da besteentzat. Hor PSOE eta PP burrukan ari dira guardia zibil eta polizien botoa lortzeko -kuantitatiboki ez direnak gutxi- eta hortik galtzaile EE aterako da, ze guk badakigu azken hauteskundeetan behintzat EEk jaso dituela boto batzu hortik.

A. Paktuari dagokionean, basieran behintzat badirudi ez zeniotela eman behar besteko garrantzirik.

I. E. Bai, hor seguraski gure lehendabiziko azterketa ez zen egokia izan. Gero ikusi dugu nola poliki poliki min egin digun. Baina horrek efektu bikoitza du. Hortik bi alderdi ateratzen direla garaile bezala, PNV eta PSOE, baina EA batez ere galtzaile ateratzen da eta agian EE era bai. Gu gaizki egon ginen Paktoaren eraginarekin eta batez ere Argeliakoaren ondoren. Orduan bi hauteskunde etorri ziren berehala, ekainean eta urrian, lehenengoetan behera egin genuen, bigarrenetan eutsi eta orain berririo ere gorantza goaz. Paktuak tope egin du jada, ez dute mezu gehiagorik. Hauteskunde hauetan guzti hori ikusiko da.

A. Mezua bukatu diozu, baina Paktuko alderdien artean entzun da dagoeneko HB mantenduz gero tuerka gebiago estutu beharko dela.

I. E. Guk ere hortik ikasi dugu eta tranpa horretan ez

— **Argi da ETAk ez duela nahi bigarren porrot bat»**

erortzeko nola moldatu ikusi behar dugu, eta ezer ez badago erabakita ere, aztertutik beharko dugu datoren udal hauteskundeak eta gero zer egingo dugun. Diputazioek harreman handia dute udalekin eta planteatzen ari gara joateko posibilitateaz, eta Batzar Orokorretara joateko posibilitate handiak daude. HOLA bada, Gipuzkoan behintzat mapa elektoralaldatu egingo zen. Eta une honeetan, adibidez, autobiaren arazoan pentsatzen dut. Orain gogor daude baina hauteskunde ondoen ikusi egin behar, Gipuzkoan behintzat gehiengoak kontra baita dago, eta ez autobiaren kontra agian, dagoena da erreferendumaren alde.

A. Eta hauteskueen ondoren aterako den gobernurari buruz, zeintzuk eratuko dute, nola ikusten duzu.

I. E. Badirudi PNV eta PSOErena izango dela, gainera dagoeneko sinatuta dutela diote. Guk gure aldetik proposamen bat egingo dugu PNV eta EArekin gobernua osatzeko baina, noski, beti ere hasieran aipatu ditudan oinarrien gainean. Helburua ez da berehala egitea hori baizik eta behintzat mahai baten inguruan jartzea eta ikustea hori egiteko ze posibilitate dauden, besterik ez. Bientziarekin bukatzearen betiko baldintza jartzen badute, ba beno, goazen ikustera zer behar den horretarako, «zer jartzen duzue zuek zuen partetik horrela

izan dadin»... Eta ikusi egin behar. Euskal Herrian zenbatek nahiko zuketeen horrelako gauza bat!

A. *Baina hori maila publikoan botata badirudi betikoa dela, eta hor gertatuko dela. Egin al da horrelako proposamenik barreman pertsonalen bidez, euren gana joanda eta abar?*

I. E. Hori botatzen badugu ez da paja hutsa, benetan erabaki politikoa delako da. Guk ez duguna nahi da Estatutu barruan utziko gaituen tranpa baten erortzea. Guk nahi duguna da indarra egitea hemendik eta epe zehatz batzutura Madrildik gauzak lortzeko, lortuko dugun ala ez, hori ikusiko da baina goazen indar hori egitera ea zer gertatzen den. Nik zerbait entzun dut, eta horren arabera maila horretako zerbait bota ezker Garaikoetxea etorriko litzatekeela hitzegitera. PNVri dagokionean ez dakit, dudak dauzkat.

A. *Hori diozunean zer da susmo hutsa ala badituzu datu zehatzak?*

I. E. Ez, nik badauzkat eza-gun kualifikatuak EA barruan eta esaten dute baietz, diotena da beraiek beti nahi izan dutela biolentziaren arazoarekin amaitzea eta horrelakoren bat egitea... Eta historia hortik dihoa, ETA hor dago, Europa hor dago presionatzen arazo horrekin lehen bait lehen bukatzeko, ez zaie inporta asko nola, eta Frantziaren kiñuak argiak izan dira maila horretan. Denek nahi dute negoziatzia kapitalizatzea eta horrek prozesua oztopatzen du. Arazoa da jakitea nola bukatuko den. Errendizioan? Ez dirudi. «negociación a la baja

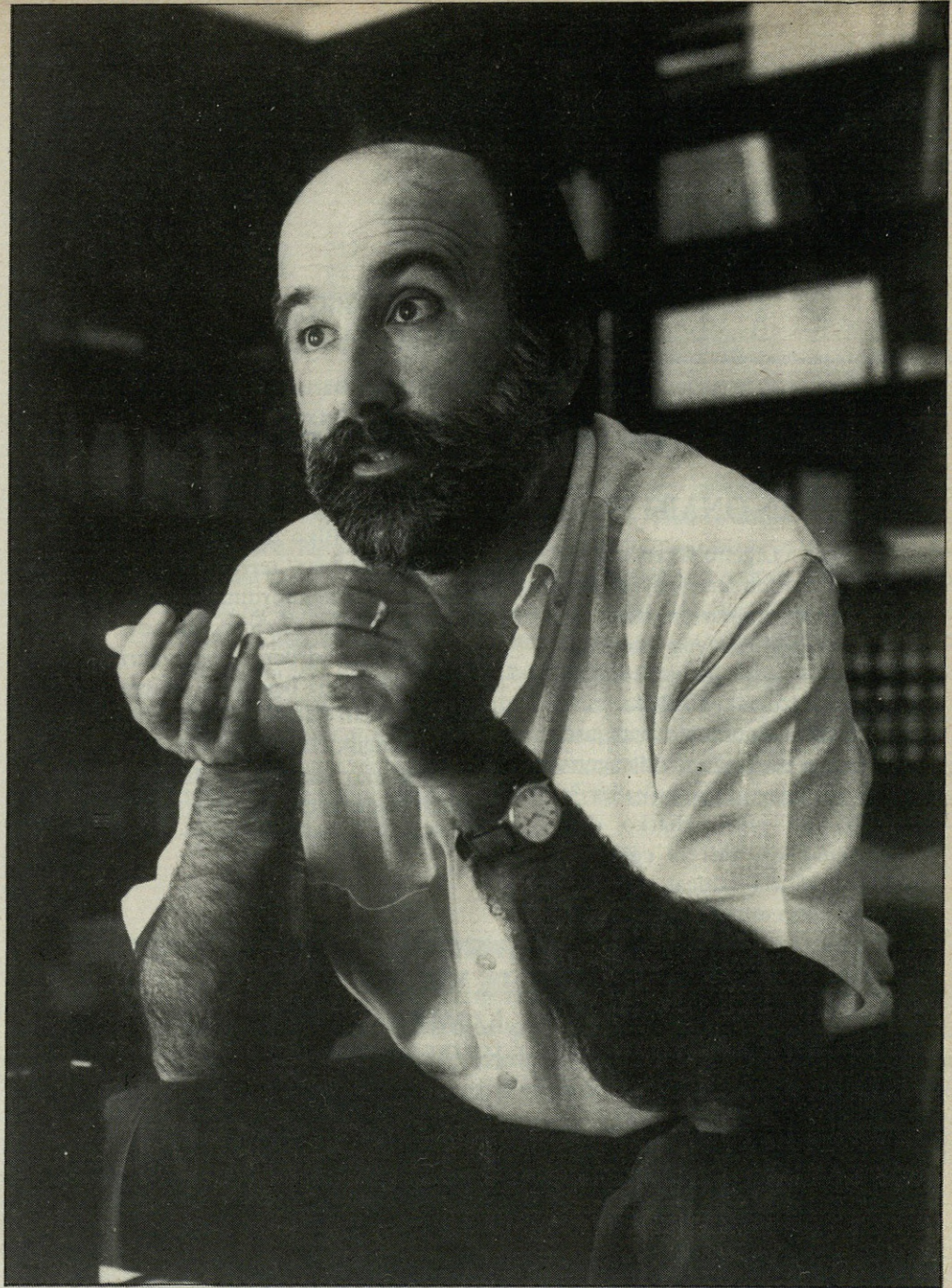
edo a la alta» esaten dena, edo alderdi guztien negoziatzia arekin, nahiz eta lehendabizi ETA eta gobernuaren artean izan? Gero begiratu behar da PSOEn eragileak Euskal Herrian, ze agian pentsatzen du «jode, egiten dut guzti hau gero agian lekurik gabe geratzeko hemen». Oso puzzle nahasilatsua da.

A. *Duela hila batez batzuen entzun zen baita ere HBtik joango zinela.*

I. E. Ez, HBtik pentsatu ere ez. Bai izan nintzen politika uztekoan nekatur nengoe-lako. Urte asko historia honetan, zaplazteko asko... Gainera atentatuak boomerang efektua izan zuen. Gainera ikusi dut asanbladak apoio handia eman didala eta oraindik HBren barruan lan asko dudala egiteko. Beraz, pentsatzen duenak HBtik joango nahizela jai dauka.

X. Letona

Hauteskundeon ondoren Eak eta HBk elkarriketak izango dituztela iragartzen du diputatu ohiak.

ATOR BAYO

E Z P A L A K

■ EUSKARIAREN
ESKAERA
TRAMITEAN ONARTUA

GASTEIZKO Legebiltzarreko mahaiak, pasa den irailaren zapian Euskariak autodetremazioaz aurkeztu zuen Lege Proposamena tramitean onartu du. Honela, hauteskunde osten eratu den Legebiltzar honetako mahaiak proposamen hau jasotzea edota ez jasotzearen alde agertu beharko du. Onartua izango balitz, 30 mila sinadura jaso beharko dira, proposamenarekin aurrera egin ahal izateko. Euskaria taldeak, urriaren 25a «Autodetremazioaren Eguna» bezala ospatzea erabaki du, 1839. urtean eta egun berean gure eskubide foralak kendu omen zizkigutela eta.

■ AUTOBIDEA
SEIKO
ELKARTEARENTZAT

GIPUZKOAKO Foru Aldundiak sei enpresen behin-behineko elkarte bat izendatu du Gipuzkoa-Nafarroa autobidearen gipuzkoar hiru zatietariko bi egiteko. Elkarte hau Moyua, Sobrino, Asfaltos de Campezo, Altuna eta Uria, Suquia eta Murias enpresek osatzen dute. Bi zatiok egiteko enpresa elkarte honek 26 hilabete ditu eta epe guzti honetan zehar Ertzantza izango da obra hauen segurtasunaz arduratuko dena. Hala ere Gipuzkoako Foru Aldundiko arduradunek esan dutenez beste segurtasun neurririk hartzeko aukerarik ez da baztertu.

Gipuzkoar zatiko hirugarren zatia epe laburrean aterako da konkurtso-ra, aurrekontu aldaketa batzuk medio, orain arte posible izan ez dela eta.

■ CORCUERA
ESTATU BATUETAN

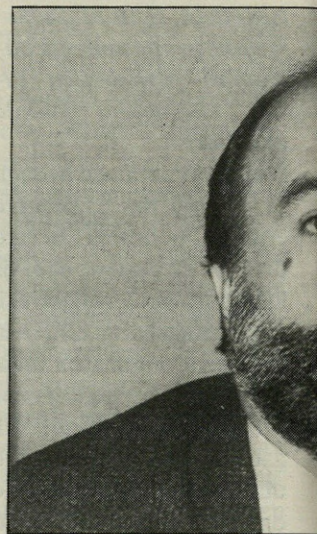
ESPAINIAKO Barne Ministerioa, Segurtasunerako Estatuko Idazkaria eta Poliziaren Zuzendari Nagusia Estatu Batuetan egon dira, «seguritatea, nar-kotrafikoa eta erakunde armatueta mintzatzeko». FBIko zuzendaria, Justizi Ministerioa eta terrorismoaren aurkako borroka koordinatzailearekin elkar hizketatu zen Jose Luis Corcuera eta FBIk Madrilerako ordezkari bat izendatu duela baieztatu eta era berean 1991ean Madrilen bilera zabalago bat egingo dela aipatu zuen. Bertan EEBBetako kideez gain frantses Estatuko ordezkariak batuko omen dira espainolekin batera.

■ MASA
KOMANDANTEARI
BROUARD ETA
LINAZARENA BATU

BEDERATZI urte terdi pasa direnean, aurrera darrai Tomas Linaza Euba torturatu zuten Guardia Civilen aurkako epaketak. Parte hartzea edo zerikusia leporatzen zaien artean, garai hartan Bilboko La Salve koarteleko Informazio buru zen Rafael Masa Gonzalez komandantea aurkitzen da.

Bestalde Santi Brouarden hilketa-aren istruksioaz arduratzen zen epai-leak bere postua utzi du, duela hilabete luzatutako Sevillara bidalia izan zedin eskaera onartu bait zaio. Inmaculada Jurado Brouarden kasua beregain hartu eta gerora utzi egin duen zazpigarren epailea izan da. Hilketa honetan ere, Masa komandantea inplikaturik dago eta Linazari buruz deklaratu behar duenez, Brouarden hiltzailetzat jotzen den Guardia Civilaren semeak leporatzen dizkionari buruz defendatzeko, hitza har dezake Bilbon izango den epaketan.

H I T Z E Z . H I T Z

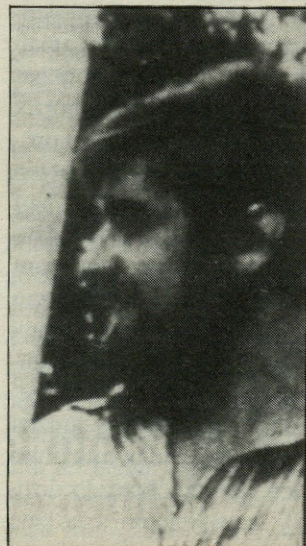

«Eusko Alkartasuna da Ajuria-Eneako bitzarmenak duen arieterik sendoena».

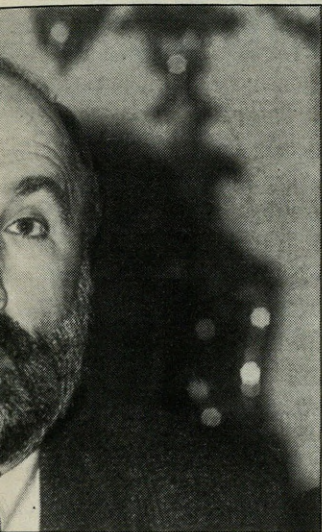
Iñaki Esnaola.
Dela, 1990-10-18

«Euskadi Ta Askatasunako kide izan naiz, naiz eta izango naiz».

Josu Urrutikoetxea.
Egin, 1990-10-16

G O R D E T Z E K O A K

«Ez genuen Kostitutzioaren ez al alde eta ez aurka botatu, Estatu espainola demokratizatzeko positiboa izan zitekeela ikusi genuelako».

Jose Antonio Ardanza.
Egin, 1990—10—16

«Herri bat ez da gobernari onekin soilik egiten, juduek egin bezala herritar guztien laguntza eta lanarekin baizik».

Xabier Arzallus.
Dela, 1990—10—18

MADRIL PARISERI ZORRETAN ZENTRAL NUKLEARREKIN

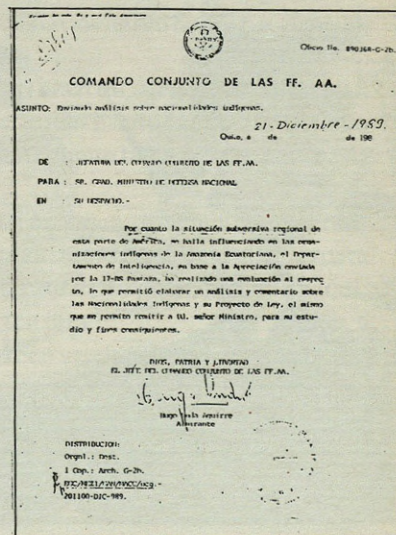
VANDELLOS 1 Espainiako zentral nuklearraren jabea, kapital frantses eta espainolez osatzen den Hifrensa elkarte da. Elkarre honak eta Espainiako ENRESAK (Empresa Nacional de Residuos Radioactivos) Vandellos 1-ek sortzen dituen hondakin nuklearrak gordetzeko akordio bat dute. Honen arabera, zentral honetan dagoeneko sortuta dauden 17 mila toneladak frantses Estatuan jasotzen dira. Baina 2005. urtean hondakinok berriz Estatu espainolera itzuli beharko lukete. Estatu espainolean zentral nuklearrak martxan jartzeko indarrak bizitu dira, krisiak, bai Golkokoak eta baita bes-telakoak ere eragin eta Gobernuaren presio handiak jasotzen ari bait da.

Dena dela eta zenbait arazo ekiditzeko, ENRESAK frantses gobernuarekin hondakin erradiaktiboak gutxienez 2015. urterarte bertan geratzea negoziatu nahi du.

E.T.A. ERTAMERIKAKO INDIOEN ATZETIK

ECUADOR-eko Indar Armatueta Jofaturak, herri honetako Defentsa Ministeritzari azterketa bat bidalio zion 1989ko abenduaren 21ean. Informean, Ecuadorreko bertako herriei (indigenak deituak) buruzko ikerketa bat egin zen. Indar Armatuaren Komando Bateratuaren nagusi eta Almirante den Hugo Landa Aguirrek sinatzen duen txostenean, kezka berezi bat agertzen da, indio hauen inguruan «jende eta ideologia atzerritarrek burutu nahi duten» eraginaz. Hauekin batera ETA azaltzen da.

Euskal Herriko biztanle bat, hemendik Hego Ameriketara abiatzen diren lan eta laguntza talde ugarietarikoa batean bertara joan zelako burutu zen ikerketa. Honek, bere bigarren orrialdean, pertsona hau JVS taldekidea dela «pentsatzen da, zeina ETAKo adar bat den» aipatzen du. Zenbait orrialde aurrerago, indioek dituzten laguntza ekonomiko eta kurtisillo politiko-militarrak azaltzen dira datu guztiekin, ezaguna ez den JVS-ri buruz esaten den bakarra, «honek ere laguntza ekonomikoak luzatu dituela» delarik. Baina azken orrialdean, ondorioetan, zuzenean «ETAK indioei laguntza eman eta doktrina politikoak irakasten diela esaten da.

Balkanizazioaz eta libanizazioaz

KOREA iparraldeko Jon Hyong Muk eta hegoaldeko Kang Joung Hoon penintsulako batasunari buruzko negoziaketak zertxobait aurreratu erazi dituen topaketa batean bildu direnean, Vietnamgo Nguyen Co Thach atzerri ministroak Washingtona, aurreneko aldiz, bidaia egin duenean, eta alemaniarrek batasunaren biharamonetik esnatzen ari bide direnean, Kroaziako eta Esloveniako buruzagien ustez azken Errepublika horren, Alemaniaren batasuna «bezain beharrezkoa den Jugoslaviako zatiketa»k aurrea pausoak ematen ditu abioan.

Izan ere, Zagreb eta Liubianak batasun itxurak baizik gordeko ez lituz-

keen eta Milosevic lider serbiarraren bat ere gustoko ez datekeen «Errepublika subiranoen Konfederakuntza» bat proposatu dute. Enfrentamentu armatua ia segurutzat ematen da dagoeneko, eta hurrengo erreferentzia puntua diren azaroko Bosniako hauteskundeen emaitzak bertako serbiarren intsurrekzioa eragingo duen detonagailua gerta liteke. «*Mendebaldeak* —esan du politiko kroaziar batek— *esistitzen ez den batasunari eusteari utzi beharko lioke*».

AZKEN bi hamarkadetako gerrek puskatu duten Estatua Libano dugu. Libano, non milaka urtez identitate sozial konplexuek elkarrekin bizitzen jakin bait dute, historiara iraga-

teko bidean dela esan daiteke, penaz esan ere. Munduko eta eskualdeko potentzia guztien laborategia izan eta hamabost urte honetan ghettoartze prozesu bizian murgildu den Estatu horretan Israel eta Siria, batipat, ageri dira garaile. Tropa siriarrak Aoun jeneralak kontrolatzen zituen Beirut hego-ekialdeko auzoetara sartu dira azkenik, eta 80.etan Moskuraren aliatu omen zen Hafez el-Assaden aurka kristauak hain sutuki defendatu zituen mendebaldeak orain —Golkoko krisian Siriak hartu duen jarrera izan da giltzarria— «Damasco leioia»ren esku uzten dituzte bazter puxkatu haiek. Noski lekuan lekuko beste gatazkarik ezin deskar-

Aoun jenerala bakarrik utzita, Libano gehiena siriarren mende utzi du mendebaldeak.

ta daiteke, Geagea-ren indar falangistek eta Hizbullah-ko islamzaleek batipat ez bait dituzte horren erraz armak lagako.

«PALESTINAR iraultza», Libano oraino ukitzen duena, lurralde okupatuetara ez ezik, Jordaniara tokiz aldatzen ari dela dirudi. *Gerraz edo bakez* (eta onerako zein txarrerako), «palestinaz arazoa» Golkoko gerrak bideratu behar du, eta horren seinaleak bata bestearen ondoren antzematen dira. 400.000 palestinar lanik gabe gelditu da Golkoan, eta beraz Gaza eta Zisjordaniako beren familiak diru iturri hori gabe gelditu dira. Lur horietan, bestalde, «harrien iraultza» beste armez horni daitekeela abisatzen du PAEk. Jordaniar berriaz palestinarrek boterea har lezaketela iragartzen ari da; hartara estrategia sionista batzuren amets historikoa konkreta liteke: Jerusalem ez noski, baina Amman ikusten bait dute estrategia horiek litekeen palestinar Estatuaren hiriburutzat; Gaza eta Zisjordaniatik Jordaniara herbestera litzakete bertako populazioak, oraintxe milaka heltzen ari diren sobietar juduez eta beste kolonoez berpopulatzeko. Ez da alde batera uztekoa, gisaber, asmo horiek direla eta Libanoko 1982koaren tankerako israeldarren Jordaniako inbasio «taktikoa»...

Zonaz kanpoko potentziek, bitartean, Iraken aurkako Aliantza egunero berdefinitu behar dute. EEBBek nekeak eta bost izaten dituzte, Saudi Arabia bezalako aliatuek eta euren etxeko kongreskide askok eskatzen duten irmotasunari eutsiz, horratio baitzepadako zaizkion Frantzia edo SESB bezalako «aliatu bigunak» euren interes estrategikoen arabera amarratzeko.

Pablo Sastre

Golkoko krisia eta Damoklesen ezpata

PERTSIAR Golkoko azkeneko berriak ez dira batere baikorrak. Mundu guztia hara begira dago, baina gatazka honen bukaera ez da inondik ikusten. Holako krisiaren luzamenduak ondorio kaltegarri asko sortaraz dezake, ordea, batez ere mugimendu islamiarra borrokan sartzen baldin bada.

Kuwaiteko inbasioak ekarri duen egoera guztiz aparta da. Estatu bakar batek munduko beste guztien kontra jartzea ez da sekula ikusi Historian zehar. Baina hala da, hain zuzen, gaurko kasua. Nahiz eta munduko nazioak oro, Nazio Batuen Erakundearen bidez Husseinen ekintza aho batez kondenatu, honek ez du nahi amorerik eman eta sendo eta tinko bere berean dirau.

Bagdadeko gobernuak NBE osoari egiten dio desafio beldurrik gabe, eta hauxe omen da gertaera honen singulartasunik handiena.

Gure mendea izugarri gogorra izan zen egundaino, gerra eta bortizkeriaz beterik, baina Perestroikatik etorrirako nazioarteko politika berriak dena aldatu du eta 1990. urtea bakezko Era baten hasiera izango dela sinisten dugu guztiok.

Zoritzarrez Irakek eragindako krisiak horizonte eder hau beztu egin du eta une honetan inork ez daki nora ote goazen.

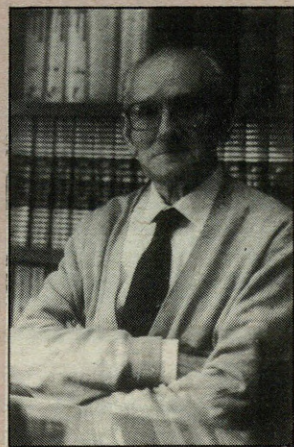
Dena dela beste arazo bat badago, egon ere: Kuwaiteko auziari buruz akordio bat lortzen bada ere gerorako mehatxu handi bat zintzilik geldituko da, nahi eta ez.

Gatazka honek errealitate bat nabari erazi du, alegia, aurrerantzean arma modernoek ongi hornitutako edozein Estatu txikik nazioarteko oreka arriskuan jarri dezakeela. Espero dugun bakezko Era hori ez da beraz hain baketsua izango.

Norbaitek «Damoklesen bakea» izena eman dio egungo egoerari, arrazoi guztiaz. Arma berriak, kimikoak, biologikoak eta abar, ezpata bat bezala daude gure buruen gainean eta nazio guztiak, nahiz handi, nahiz txiki, arrisku berberean aurkitzen dira.

Gorbatxoven Perestroikak bi blokeen arteko zatiketa gainditu du, duda gabe, eta alde horretatik gure mundua «bat» dela esan daiteke. Baina batasun teoriko honen bazterrean hamaika borroka ugaltzen da herrien arteko gerra nuklear batera edozein momentutan eraman gaitzakeena.

Besteak beste, hau da nire ustez Golkoko krisiak ematen digun ikasgairik nagusia.

KARLOS SANTAMARIA

Cennard Davies eta Chris Rees,
Galeseko bi ordezkariarekin solasean

Alderdi nazionalista galesak oso zaila du Thatcher egonik boterean»

Galesen helduen alfabetazio lanetan aritzen da Cennard Davies eta Chris Rees. Bertako inguru nazionalistetan eta herri aldizkarietako sarean ere murgilduta dabilta biak. EKBk gonbidatuta, hizkuntza minorizatuak ditzuten zenbait naziotako partaiderekin batera Euskal Herrian izan ditugu biak egun batzuz, eta haiekin mintzatzeko aukera izan dugu.

ARGIA. Laboristen eta kontserbatzaileak hauteskundeetarainoko lasterketa daude jada Erresuma Batuan, nola dago Galesen indarren jokoak, Plaid Cymru alderdi nazionalista barne?

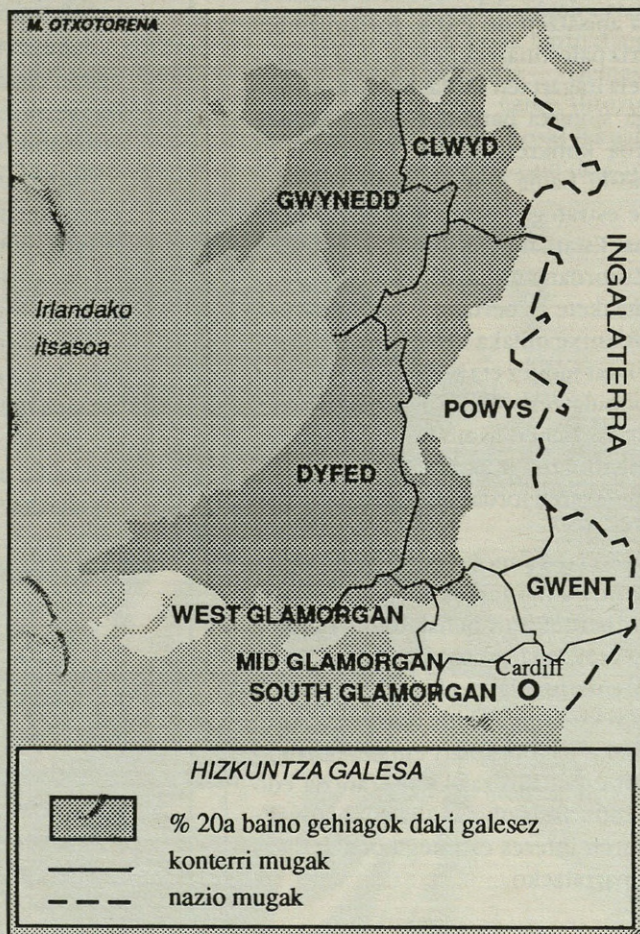
CENNARD DAVIES.

Galesek hogeitamazortzi ordezkari ditu Londreseko parlamentuan, eta horietarik hiru dira nazionalistak, beste zortzi kontserbatzaileak eta beste guztiak laboristak dira. Alderdi Laborista oso errotuta dago Galesen. Proporziotan herrialde osoan botoen %8a dute

nazionalistek, baina inoiz izan duten garaiena %13koa izan zen, aurreko hauteskunde europarretan, 1985an.

A. Laboristak arduratzen al dira Galesen hizkuntzaren arazoari buruz?

CHRIS REES. Ez, ez dut uste. Hemengo PSOeren jarreraren oso antzekoa dutelakoan nago, jarrera «hotza». Badaude laboristen artean hizkuntza galesaren entusiastak, baina gehien-goari bost axola dio, aurka-ko jarrera ez badute behar-bada.

«Galesa hitzegiten den eskualdeetara ingelesez inmigrazioa problema larria bilakatzen ari da».

Cennard Daviesen esanetara, hiztunen piramideak aldatu egin da, orain gazte jendea gehiago mintzatzen bait da galesez.

DAVIES. Ez da erreza pronostikoa egitea. Baina oso zaila da Plaid Cymru-rentzat aurrera egitea bote-rean Thatcher-en Alderdi Kontserbatzailea dagoe-nean, izan ere, galesa herri anti-kontserbatzailea da eta orain, beraz, garrantzitsua zera da, haiek boteretik kentzea, eta ondorioz gora egiten du laboristen aldeko botoak.

REES. Aldiz, laboristak daudenean gobernuan, alderdi nazionalista bilakatzen da oposizio naturala eta gora egiten du. Edozein modutan, kontserbatzaileak zona oso anglofonoetan kokatzen dira Galesen, mugan eta kostaldean bereziki.

A. Alde kulturala ukituz, ze status du galesak hezkuntzan?

DAVIES. Segun eta zein eskualdetan. Galeseko

iparmendebaldean eskole-tako hezkuntza medio arrunta galesa da. Bestetik, aurtengo ikasturtetik aurrera Galeseko haur orok eskola orotan hizkuntza ikasi behar du ikasgai bezala, paperean behintzat. Horretaz gain, hego eta iparrekialdeko inguru anglofonoetan badauzkagu eskolak osoki galesez, hemengo ikastolen modukoak.

REES. Erresuma Batuan hezkuntza nola dagoen ulertzeko, jakin behar duzu administrazio lokalak paper handia jokatzen duela hezkuntza politikan, ez dago gehiegizko kontrol zentralik, tokian tokiko aldaketa-rako eremua badago. Beraz, galesak indarra duen tokietan administrazio lo-kala bera ere arduratuta da-go eta hobeto dago hezkun-tzaren egoera.

A. Galesa irakaskuntzan

derrigorrezkoa egiten duen arau berri bonekin arazoak daude, irakasle falta edo, ezta?

REES. Irakasle goi-arre-ta gutxi eskaini izan zaio, eta ez da Galeseko arazo soila, ekonomikoa baizik. Irakasleek ez dute ondo ira-bazten, beste lanbide ba-tzurekin gonbaratuz, eta as-kok irakasteari utzi dio az-ken aldian. Arazoa dauka-gu: galesa hedatzen ari da hezkuntzan, baina gero eta irakasle gutxiago dago.

DAVIES. Bizimoduaren zenbait arlotan galesa he-da-tzen ari da, adibidez media delakoetan, irrati eta tele-bistan hazten ari dira.

A. Optimistak zarete or-duan bizkuntzaren etorki-zunari buruz?

REES. Hiztunen kopurua atzeraka doa, egia esanda. Baina inoiz ez bezala terre-noa irabazten ari gara, bi

norabidetako mugimendua da.

DAVIES. Hiztunen pira-midean aldaketa ere nabari da. Orain jende gazte gehia-go dago galesa mintzatzen eta lehen, ordea, zahar as-ko eta gazte gutxi.

REES. Bestalde, Galesen orain dugun oso problema larria galesa hitzegiten den eskualdetara inmigrazioa da, arazo sozial eta ekono-mikoak ere sortzen ari bait da. Etxebizitza oso garesti dago Ingalaterran eta mer-ke osteria Galesen. Orduan, ingelesak etxea saldu han eta geuregana datoz, etxea merke erosi eta negozioe-tan inbertitzen dute. Era horretan, dendak eta beste zerbitzu publiko asko inge-lesen esku gelditzen ari dira maiz, eta arazo linguistikoa bilakatzen ari da hau.

Luis Fernandez

Bagdadeko herritik dator notizia

BAGDAD aldean trumoiak jo du eta aspaldian ez bezala hodei beltzez estali da mendebaldeko zerua. Ostarte nimenorik ere antzeman ezinez, heriotz ekaitzak gogotik joko due- la iragarrita dago.

Joan den abuztuaren 2an Kuwaitek irakiar soldaduen bisita jaso zuenean inor gutxik pentsatuko zuen, segurasko Saddam Husseinek berak ere ez, sokak hainbeste korapilo erakutsiko zituenik. Herri industrialduet orain arte ezagutu ez den batasunean hortzak erakutsi dizkiote etsaiari eta zorrotz erakutsi ere.

HEIN handi batean, gaur gaurko egoeraren okerra PEHE, Petrolio Esportatzaile Herrialdeen Erakun-

dean sortutako konpone- zinetatik sortua dela baie- za genezake. PEHEren ba- rruan Irakek petrolioaren ekoizketa gutxituz salne- rriaren gorakadari amore emanetz petrolioaren ema- na murriztu izan balu bere teilatura harrika egitea be- zala izango zen. Jarrera hau —PEHEren akordioei muzin egitea— begibista- koa den bezala mendeba- ldeko herri aberatsen inte- resekin eta ongizatearekin bat dator bete-betean. Bes- talde Irak zorretan dagoen herrialdea da eta Kuwaitek ez bezala saltzen duen pe- trolio kupel bakoitzari ahalik eta irabazi handiena aterara nahi dio diru horren premian dagoelako. Az- ken buruan egoeraren tira- birak Irak indarkeria era- biltzera eramane du gero- ko ondorioen zuzenokerrak

hauetan, petrolio biga- rren mailako diru iturri bi- hurtu zaiolarik. Gauzak horrela Kuwaitek salne- rriaren gorakadari amore emanetz petrolioaren ema- na murriztu izan balu bere teilatura harrika egitea be- zala izango zen. Jarrera hau —PEHEren akordioei muzin egitea— begibista- koa den bezala mendeba- ldeko herri aberatsen inte- resekin eta ongizatearekin bat dator bete-betean. Bes- talde Irak zorretan dagoen herrialdea da eta Kuwaitek ez bezala saltzen duen pe- trolio kupel bakoitzari ahalik eta irabazi handiena aterara nahi dio diru horren premian dagoelako. Az- ken buruan egoeraren tira- birak Irak indarkeria era- biltzera eramane du gero- ko ondorioen zuzenokerrak

behar bezala neurtu gabe.

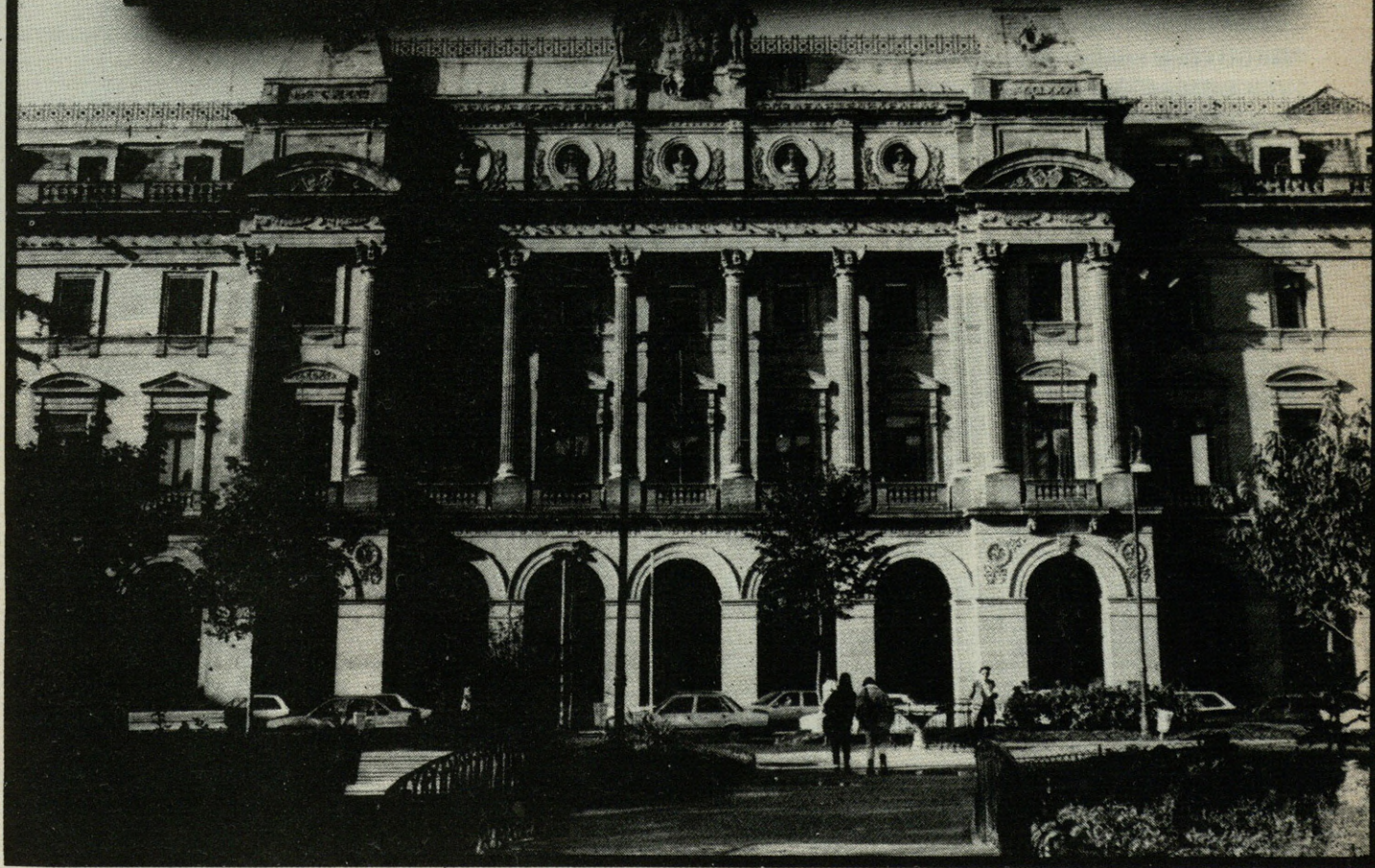
BESTALDE, batzuen eta besteen arteko hi- ka-mika hauetan alderdi sozialak ere badu bere txo- koa Golko Pertsiarreko gertakizun ilun hauetan. Azken mende honetan ba- rrena eta aldi ezberdine- tan, mendebaldeko he- rrialdeek beren onura eko- nomikoaren agindutara moldatu dituzte Arabia al- deko petrolio guneak eta gaur egun bertako biztan- lerik gehienak txirotasu- nik gorrienean bizi diren bitartean Kuwait, Saudi Arabia, Oman, Qatar, Bah- rein eta Arabiar Emiratu Batuetako milioi gutxi bat- zuek sekulako dirutza du- te beren bizimodu jasoari eusteko. Baina onbeha- rrean bizi direnek ez dute- na barkatzen eta are gu- txiago ulertzen beren odo- leko anaiek beraien he- rrialdeetan inbertsioak egin beharrean mendeba- ldeko herrialderik abera- tsenetan 67 bilioi (milioi milioi) pezetatuko inber- tsioak egin izana. Honezaz gain, orain arte bere ara- biar herrikideenganako anaitasunik eta bere ahal- menen neurriko laguntza- rik erakutsi duen bakarre- netakoa Irak dela esan be- harra dago. Horra hor Sad- dam Hussein ataka estuan dagoen honetan jordania- rrek eta Arabiako beste zenbait herrialdeetako biz- tanleek Irakenganako azal- dutako laguntza eskaini- tzearen arrazoia.

PATXI SAEZ BELOKI

Bahrein.
Gutxi batzuren
erabateko luxoa.

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia, F. Fukuyama, 1989

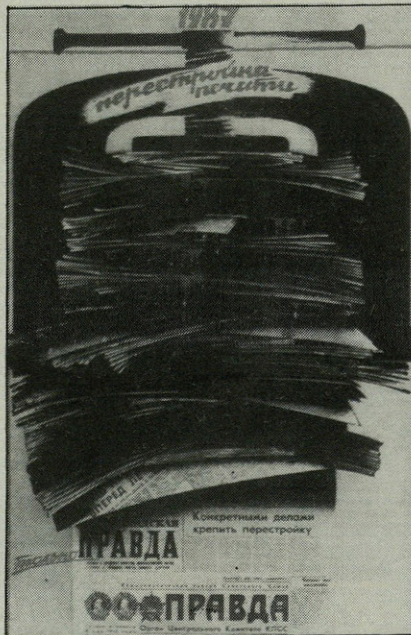
«SALSAS SI PUEDas»

BAGDADen zeuden estatu espainoleko bahituek «Sal si puedes» (Irten ahal baldin baduk) izeneko klub beza-lako bat antolatua zuten han ziren ar-tean, denbora arinen pasatzeko, mu-sean edo berriketan. Time aldizkari iparramerikarrak, ordea, klubaren izenaren bertsio berria eskaini du be-re azken zenbakian: «Salsas si pue-das», eta zera esan nahi omen du ho-nek gaztelaniaz: «Dantza ezazu ahal duzuna untzia ondoratu baino le-hen». Bestetik, bahitutako italiarrek «bi potolo espainolak» —bata Almei-da, bestea?— itzul daitezela eskatu dute handik atera ditzaten.

BUSINESS ETA PERESTROIKA

PRAVDA egunkari moskutar miti-koak sekzio berria dauka: Business eta perestroika. Kapitalismoa gorai-patzen duten artikuluak eta Mende-baldeko multinazionalen iragarkiak biltzen dira bertan. Anekdotak Soviet Batasuneko prentsan gertatu den al-daketa izugarriaren argigarri da. Or-todoxia zorrotzenaren eredu den Pravda bertan, iragan tsarista nostal-giaz gogoratzen duten artikuluak eta panfleto reaganianoak ageri dira egu-nik egun.

Novi Mir aldizkarian Aleksandr Tsipko kazetariak idatzi duenez, «proletargoaren diktadura eta iraul-

tzaren dotrina kriminalak dira». Arti-kulu ultrakapitalistak nonahi argita-ratzen dituzte. «Sovetskaia Kultura»n Gurevitx delako filosofo batek etor-kizunean langabeziaren subsidioak ezabatu egin beharko direla aldarrika-tzen du, alperkeria eragiten dutela eta.

«Literaturnaia Gazeta»n ordea, Trotski-rentzat dira jipoiak, ez orain elementu antisovietarra izateagatik, baizik eta «terrore gorria eta indarke-ria iraultzailea» aldarrikatu zituelako (aurtengo ekaineko artikulu bat). Daugava aldizkarian Iuri Gureev-ek: «Perestroikaren planteamendu kon-tzeptualean progresista den guztia le-ninismoaren ukazioa da». «Filosofi kuestioak» delakoan, aldiz, Trinitate Santuaren gaineko artikulu serio se-rioak kaleratu dituzte.

E L L E - M E L L E

«Gorbatxov eta Alderdi Komunistaren ordezkaria da Karpov. Ni, antikomunismoarena. Gure azken match-a «gerra zibil botzaren basiera» dela esan dute Errusian duela gutxi».

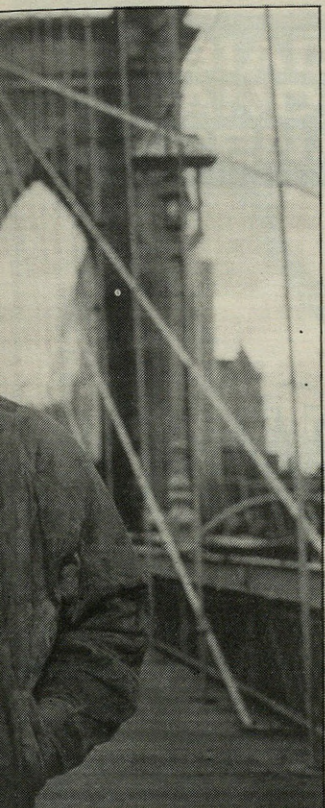
Gari Kasparov.

«Irtenbide partzialen bila ibarduteko konpromezua ez dugu gustoko».

James Baker, EEBBko estatu idazkaria, Golkokoaz.

O I H A R T Z U N A K

SOVIET BATASUNA MATRIUXKA HANDI BAT DA

BURIATIAK buru jabe dela aldarrikatu du berriki. Buriatiako errepublika Siberia erdian dago, Baikal lakuaren ondoan, eta Errusia barneko hamasei errepublika autonomoetarikoa bat da. Buriatiaz gain, beste bost errepublikak ere Errusiarengandik independentzia aldarrikatu du: Karelia Finlandia ondoan, Baxkiria eta Tataria (Tatarstan orain) Ural inguruetan eta Tuva eta Iakutia (Iakutia-Sokha orain) Siberia aldean. Beste errepublika batzutan ere mikro-sezesio prozesuak gertatzen ari dira, Lituaniako hegoekialdeko poloniarrek adibidez, subiranotasuna aldarrikatu dute. *Matriuxka* panpinen gisa, desintegrazio kontzentriko bat gertatzen ari dela dirudi Soviet Batasunean.

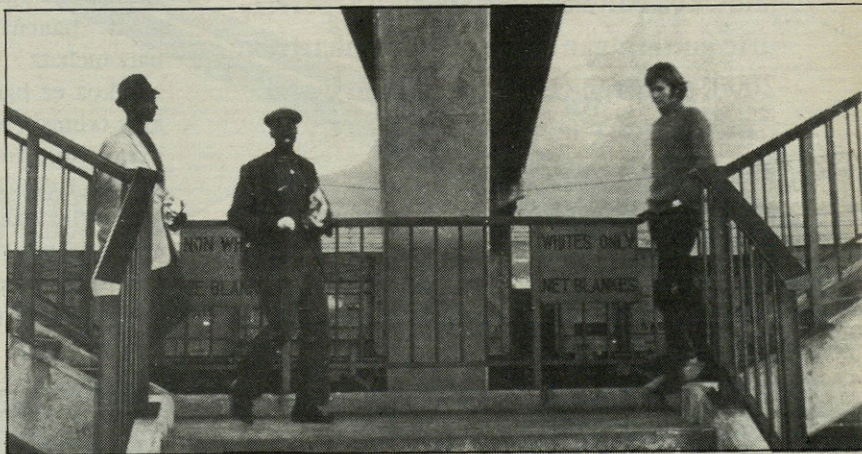

«Inork ez daki zer gertatuko den SESBean, baina edozela ere, ikuspuntu militarretik, Europako superpotentzia nagusia segituko du izaten. Eta hori «orekatu» egin beharko dugu».

Manfred Woerner, NATOko idazkari orokorra.

«Biziki interesaturik gaude Kuwaiteko liberazioarekin eta bost axola zaigu modua».

Saad al Abdallah as Sabah, Kuwaiteko lehen ministrari ohia.

APARTHEID-A EZ DE LEGEZ BAKARRIK ITOTZEN

HEGO Afrikako biztanle beltzek toki publikoetara joateko eskubidea teoriakoa dute jada, Pretoriako gobernuak hori debekatzen zuen legea ezabatu eta gero. Orain arte, liburutegi, igeritoki, parke, ospitale eta elizetan ere bananduta sartu behar zuten arraza desberdinetako biztanleek. Dena dela, oposizioako Alderdi Kontserbatzaile zuriak, oztopoak ezarri ditu berehala berak kontrolatzen dituen udaletan, legearen diskriminazioak jarrai dezan orain ere. Erresidentzia udal berean ez dutenek tarifa bereziak ordaindu beharko dituzte, prezio oso garestiak. Apartheid-aren beste lege bat erresidentzia finkatzen duena da, eta hirien erdialdea zurientzat bakarrik gordetzen, beltzek ordaindu behar izango dituzte tarifa diskriminatzazile horiek leku publikoetara joateko. Erresidentzia legeak suburbioetan pilatzen ditu biztanle beltzak.

Zeinekin lotzen gaitu Abiadura Handiko Trenak?

ARE FITEAGORIK, BADA, ORAINO!

Txikitan, 2.000garren urtea lekutan ikusten genuen gure belaunaldikoek. Ez pentsa, aspaldiko garaiez ari naizenik, ez. Gizaldi honen erdialdeko lehen hamarkadan jaiotakoa bait naiz neroni. Orain, berriz, urte gutti iragan arren abantxu ohartzeko, 2000. urtearen etorrera nahinon igarri daiteke. Hona hemen, frantziar TGV delakoa, horren lekuko.

MUNDUKO gertaerak ziztu bizian hedatzen dira munduan zehar. Bi Alemanien batasunak, Golko per-

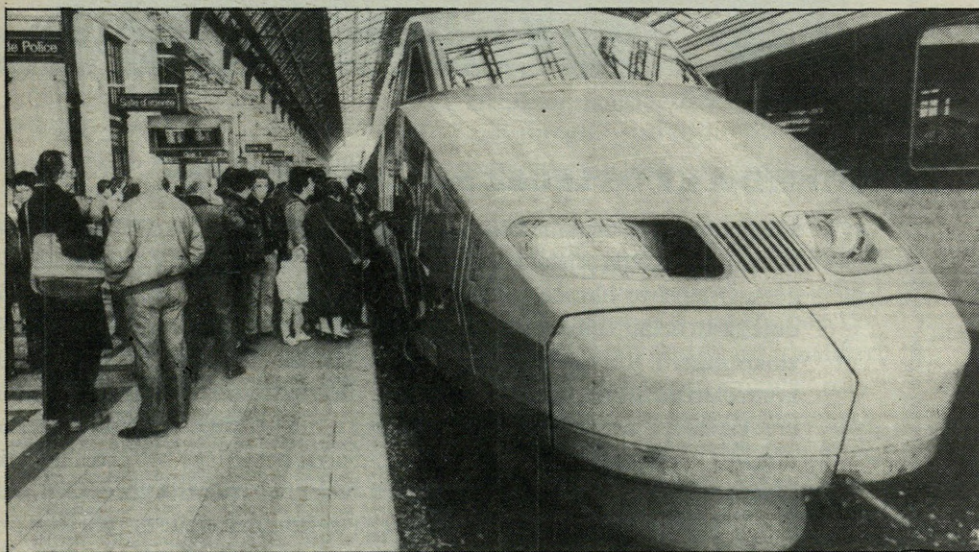
tsiarreko krisiak eta abarrek jalgiarazten dituzten albisteak, berehala ditugu jakiten.

Gizakiak garaturiko zientzia eta teknikari esker —edo ezbeharrez— unean uneko, tokian tokiko berriak begi kliska batean gureganatzen ditugu. Jazoera guzti hauen berri zehatz-mehatz jakitearekin nahikoa ez bailitzan, gizakiak tximista bezain agudo joan nahi du, joan ere; 2000. urteari buruz iradokitako fikzioak, eguneroko eginbideetan egiazko bihurtu nahirik, nolabait.

Bateon batek esanen dit albotik: «Tira moteill!, ez

duk hainbesterako, hortxe zeudek lehendik ere abioiak». Bai, halaxe da. Ez osototo baina. Izanez ere, TGV delakoak, orduko 515 kmtako abiadura gainditze-ira iritsi bait da; trenbide arrunt batetik, alegia. Eta, bataz besteko abiadura bideune zenbaitetan 300 kilometroko izanen da. Hots, ez da dagoeneko guregandik urrun —airean goiti, hegazkina, kasu— doan ibilgailu baten abiadura izugarria somatzea; bertatik, gure artean, arrasean pasatzen denarena baizik.

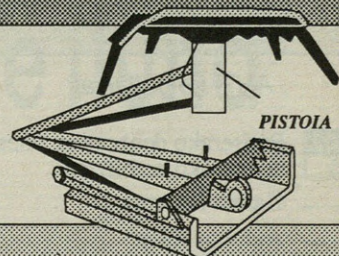
Ez dago oraino den-dena nahi bezala eta puntu-puntu montatuta horregatik. «Atlantiar ardatza»ri dago-kionean, 2000garren urterako espero dute eta, Europa berriaren agintariekin, aro modernoaren barruan beste atal bati hasburua damaioren tren honen erabateko ezarpena. Alabaina, desafioa ez da hor finitzen, 2015. urterako, Mantxako tunel azpitik, Pirineoak zeharkatuz —ezker-eskuin— Hendaian eta Perpiñanen barrena, Londres-Sevilla ibilbidea korrituko du Abiadura Handiko Trenak.

Euskal Herriko egoera politikoaren bilakabideak norabide ezberdinak ekar diezazkioke Abiadura Handiko Trenari.

ABIADURA HANDIKO TRENA

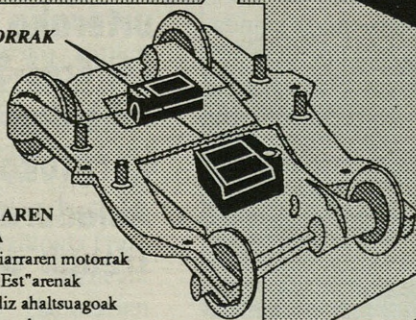
PISTOIEKIKO PANTOGRAFOA
"GPU" (grand plongeur unique) batez
ekipatuta dago. Pistoi hau, beso
artikulatuaren azpian kokaturik dagoena,
elektra indarraren harrera perfektua
baimentzen du, abiadurarik handienetan ere.

PISTOIA

**MILIMETROKA
LUZATUTAKO BIAK**
Errailak klasikoak dira
baina zuzentasuna, bien
paralelotasuna, oso
zehatzak dira, laser izpi
sistemen laguntzaz eginak
bait dira.

MOTORRAK

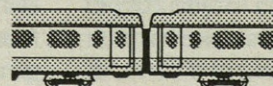

MOTORRAREN INDARRA

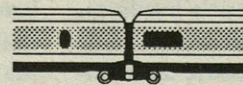
AHT atlantiarraren motorrak
"TGV Sud-Est"arenak
baino bi aldiz ahaltuagoak
dira. Baina ez dute
gehiago pisatzen. Izan ere, "sinkron
autopilotatu" deritzaien motor
elektriko hauek ez dute
dagoeneko korrantearen heltzea
galazten kolektore handi eta hauskorrik.
Corail motaklo trenetan ere gisa horretako
motorrak atzematen dira.

"BOGIE" ARINAGOAK

Wagoiak artikulatzen dituzten lokarri hauen
masa minimora gutxitu da, egonkortasun
handiago baten alde (objektu larri batek
inertzia indar handiagoa eraginez). Bestalde,
"bogie"en kopurua erdira jeitsi denez,
errailetan bi aldiz igurtzimendu txikiagoa da,
abiadura emendatuz.

OHIZKO TRENA

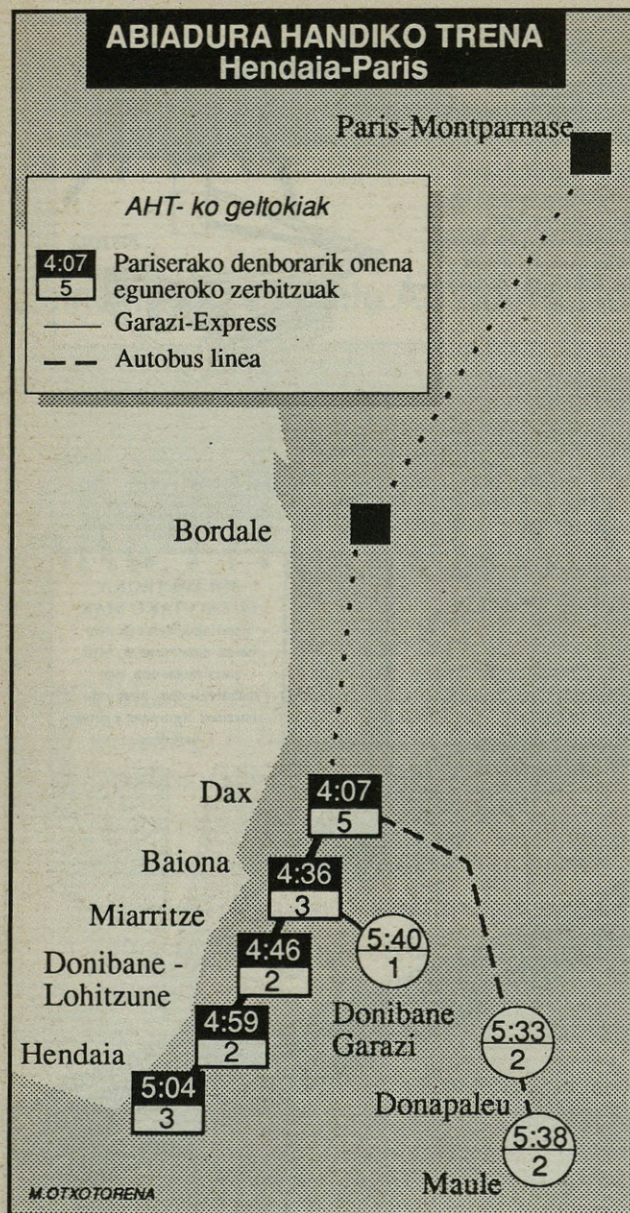

AHT

M. OTXOTORENA

Wagon solidarioak ditu Abiadura Handiko Trenak, unitate bakar lez mugitzen direnak. Benetako berrikuntzak izen bat dauka: adar artikulatuak. Estabilitate hobea ziurtatuz, tubo malguaren itxura ematen diote trenari. Motorra eta gaineratikoak teknika ezagunen bururapenak besterik ez dira. Hala, motorrak, azkarragoak, txikiagoak ere badira. Atlantiar AHT, berriki inauguratua eta Paris eta Baiona 4:36 ordutan elkartzen dituenak, orduko 515 km.tako abiadura errekorra dauka. Bitxitasuna. Zeren, 0/300 km.tatik go-ra, azeleratze eta gelditze faseak hain luzatzen dira, non AHT ez bait litzateke bidean gelditzen ahal.

ABIADURA HANDIKO TRENA Hendaia-Paris

Honela izanen bada ere, guri, ordea, oraina dagokigu aztertzea. Urte bat darma honezkero kolore urdin, grisa eta txuriz janzten den tren honek burdinbideak urratzen. Beraz, ez da guztiz berria bere agerkundea. Tankera aerodinamiko daukan bolido honek, Paris-Nantes, Paris-Lyon trenbideak ibili ibiliak bait ditu jada.

Orain arteko prezioetan

Oraingo ibilbide berriak, Paris-Montparnasse gelta-

kian ukanen ditu abiapuntu eta amaiburua —ez Austerlitz, gaineratiko trenen gisara. Paris-Hendaia tartea, Potiers, Bordele hiri handien gaindi ibiliko du. Ibilbide honen saihetsetara, bigarren mailako beste trenbideetatik, betiko trenak —zenbait kasutan autobusak, Mauletik, kasu— hurbilduko zaizkio bidaiariz hornitzeko; Tolosatik; Lurdesetik eta Iparraldeko txokotan, Mauletik eta Donibane Garazitik, «Garazi-Express» trenean, besteak beste.

Paris-Hendaia, 818 kilo-

metro, 5 ordu eta 12 minutu egiten duen tren honek, oraingoz behintzat, trenbidearen ibilgunea kurritzerakoan, orduko 300 kilometrotako abiaduraz partitzen bada Pariseko bere irteeratik, behin Tours gainditu ondoren 220ra gutxitu beharko du bere mar-txa, Bordeletik euskal lur-rei buruz sartu orduko, usaiazko tren baten fitezia errespetatu beharko duela-rik, hau da, orduko 160-100 kilometro goi-ti-beheiti. Zer esanik ez, konfortagarritasuna ziurta-tua dago. 1. eta 2. klaseko wagoiak daramatza, gai-nontzeko trenen zerbi-tzuak hobeagoturik bistan da. Txartel prezioez, kon-parazione batera, hurrenez

hurren, beste ibilgailuekin alderaturik, honako haue-txek ditugu: autoz eginda-ko bidaia 308 liberatan ate-ra daiteke. Hegazkinez, 975 libera. AHTean, berriz, 609 liberatan. Hurrenez hurren diot, zeren eta, ohizko txartelaz gainera, S.N.C.F.ak «Resa 300» deri-tzan txartel sistema berria eskaintzen bait dio bidai-riari, bere salneurria, sa-soia, eguna, ordutegiaren arabera izanen delarik. Ez da prezioa bera izanen, as-telehen goiz batez, trena jendez gainezka doala, edo astebarruko egunetan, adi-bide bat ipintzearen. Tren arruntekiko honen pre-zioak alderatuz gero, alde-rik ez dagoela esan dezake-gu beraz.

Geroa Madrilen eskuetan

Datozen hamarkadei begi-ra, Akitania departamen-duko agintarien eritziaz bai eta hauek Eusko Jaurlari-tzaren gobernuburuekin

mantenduko duten harre-manen gorabeheran izango da goi mailako trenbide-aren luzapena, gure lurral-deetaraino. Ezen, Madri-le-tik igaroz, Sevillarraino eramán nahi den 2015era-ko proiektu honek, beste ibilbide bat har bait lezake hegoekialdetikoa alegia. Marseillan gaindi, Kosta Azuletik Port Bouko muga zeharkatuz.

Artean, Gasteizko zein Iruñeko gobernuek, etorki-zuneko «TAV»aren presta-kuntza lanetan, garraio-gin-tza beste testuinguru eta maila batean kokatu nahi-rik (euskal Y proiektua de-ritzana, hiru lurralde histo-rikoen lur eremutan) mu-gaz alde honetako aginta-riekin hartu-emanak sen-

2015garren urterako Londres-Sevilla ibilbidea korrituko du Abiadura Handiko Trenak

dotzearren ahaleginetan dihardute arduraz. Dena den, azken hitza —erabaki garrantzitsuak autogobernu maila lorpenei loturik direnez gero, etorkizuna ez da nolanahika iragartzen ahal— Madriliko goberna-menduaren eskuetan dago; hontaz, eta aldi berean, gu-re herriaren egoera sozio-politikoak hartuko duen bi-lakabideak norabide ezber-dinak ekarrarraziko dizkio, seguru-enik, Europa osora-ko pentsatua den AHT 2000. urterako deitutako proiektu gaitz honi.

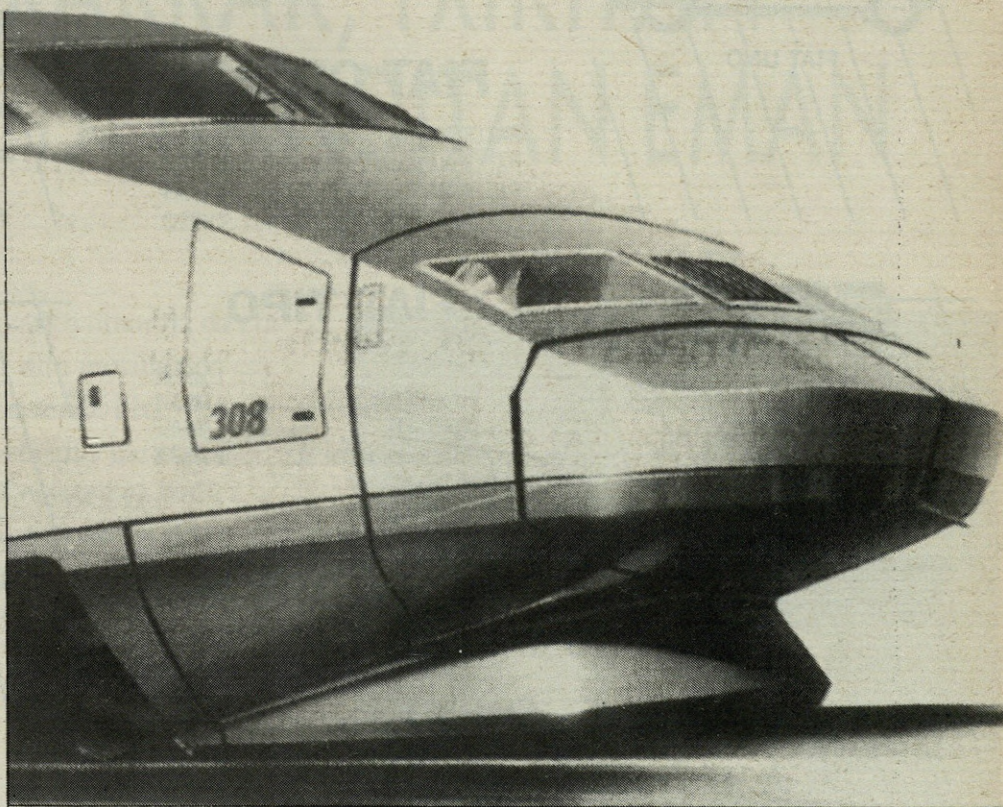
Mikel Asurmendi

Progresoaren beste alde iluna

AHT heldu berriaren zioz —komunikabideetan bati-pat— entzun eta ikusi ditugun zalaparta, ospakizunak, agintarien azalpenak, eta kasu hauetan ederki apaindu ohi diren agerraldiak, azken asteotan eman badira ere, aspaldion, honako proiektu erraldoi baten sektore ezberdinen interesak manera desorekatu baten ikutu izateagatik, protesta ekintzak eragin izan ditu.

Tren hau martxan jar-tzeak erakarriko dituen desabantailak direla eta, han hemenka, oihartzun handiko ospakizunen ostean, gizarteko talde ezberdinen aldetik gaitzes-pena sentiaraziko da Fran-tziaren barnean. «Sud-Est»eko laborarien ustetan, delako asmoa zer-tuko balitz, mahasti lur eremu hektarea askok des-masia izugarriak nozi leza-kete. Paris-Estrasburgo lo-tuko lukeen ibilbide berriaren kontra, talde eko-logistek mobilizaziora dei-tu izan dute; «TGV-Est» proiektuaren ordez, beste-lako alternatiba bat propo-satuz.

Gure lurraldera jinez, kexualdiak eta arrangura ez dira bakan ageri. Hasi tren makinariengatik, mantenu-entrepresa ezber-dinetara paseaz, trenbi-deetako sindikatuek —CGT eta CFDT— pro- testa komunikatu zenbait

kaleratu dituzte azken hilabeteotan, etorkizuna ilun-iluna somatzen dutelakoan. Kasu batzuetan, greba ordu batzuk ere burutu dituzte.

Izan ere, duela bizpahiru hilabete, AHTaren aldeko promozio-kanpaina hasi zenean, Hendaia-ko tren geltokiko buru den J.P. Di-harassarryk, besteak beste, honako eleak aipatzen zituen «Bil» hilabetekaria: «...Proiektu honek eragiten didan poztasunarekin batera, bendaia-rrak geroari buruz erne egoteko beharra azpimarratuko nuke». Dudarik gabe, aitzinantzean, muga-

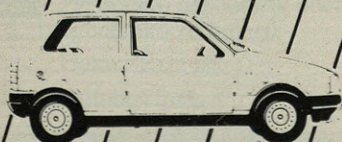
kide den Hendaia herriari geroa iluna presentatzen zaio mundu laboralean. Dagoeneko, eta adibide sinple baterako, S.N.C.F.n mantenuz arduratzen den atelierreko langile baten errana parafraseatuz, hona zer zioen: «*Gure kasuan, TGV delakoaren etorrerak, zenbait urtetarako material berria prestatzearen lana kendu digu. Beharrik, merkantzia trenak hor direla aspaldian konpondu beharrez, eta horiei esker langile kopurua berean atxikiko dute. Bestenaz, langile anitz kale go-rrian geldituko ginate-*

ke». Urte igaro ahalean, muga egoteak orainarte eman izan dituen betebeharrak bukatu eta, bestelako panorama agertuko da hemen, beraz. Honen ondorioz, zera baieztatu dezakegu azkenik: aurrerapena deritzan mamutzar alimale honen gerizapean bidaia-ahale duena, ongi paratua aterako da. Azkarrago —zentzu bitan— bizi dena azkarrago biziko da, bada. Enparauek gizarte modernoak ezartzen duen abiadura atzeman ezean, nora ezean ibiltze-ari etsi beharko diote.

Mikel A surmendi

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.038.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.177.948
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.228.488
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.243.118
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.288.328
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.418.678
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.469.218
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.707.288
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.368.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.478.527

FIAT

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

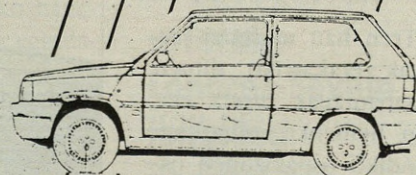

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.549.708
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.689.358
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.809.058
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.186.778

FIAT

FIAT PANDA

FIAT PANDA

FIAT PANDA FIRE.....	930.000
FIAT PANDA SIEMMY 4x4.....	1.230.000

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

ELECTRICIDAD AYA ZARAUTZ, Vizcaya, 45. TELEF. 83 46 18.
GARAGE USURBIL-LASARTE, Zumaburu, 5. TELFF. 36 24 63
TALLERES KORTA, Viteri. TELEF. 52 71 34. ERRETERIA
TALLERES JOSERRA Pinar, 32. IRUN. TELEF. 61 43 93.
TALLERES ACHAGA, Txirrita, 11. HERNANI. TELEF. 55 72 32

FIAT

PUNTAKO TEKNOLOGIA

TRATU TXARRAK, TXIKITAN JASAN ETA HANDITAN EMAN

Familia umearen funtsezko oinarria da eta bertan aurkitu behar ditu motibazioa eta estimuloak bere karakterra, bizi esperientziak eta nortasuna garatzeko. Honelako baldintzak ematen ez badira, orduan tratu txarren aurrean aurki gaitzke.

ARAZO honek oinarri kultural, sozial eta ekonomikoak dauzka. Oso garrantzitsua da azpimarraztea ezagutzen diren tratu txarren salaketak normalean beheko klase soziale-tan kokatzen direla. Klase hauek osatzen dituzten pertsonak, ekonomiaz txarto ibiltzeaz gain, heziketa maila bajua daukate. Salaketak ingurune problematiko batean sortzen dira, non udaletxeetako gizarte laguntzaileek eskusartze handia daukaten; ez dira hain ezagunak, ordea, beste maila sozial batzuetan gertatzen direnak.

Tratu txarren arloan oso tipologia zabala agertzen zaigu, eskandalosoenak fisikoak eta abuso sexualak badira ere, psikologikoak eta abandonokoak nahiz eta

hain ezagunak ez izan maiztasun handiz gertatzen dira. Tratu txar emozionale-tan oso arazo latzak gertatzen dira etorkizunari begira. Tratu txar emozionalek, oso larri direnean, behar bezala ez haztea eragin dezakete umearen baitan. Besterik gabe, nahiz eta ondo elikatuta egon, fisikoki ere normal izanda, maitasun faltagatik bakarrik, ume askok ez dira ondo hazitzen.

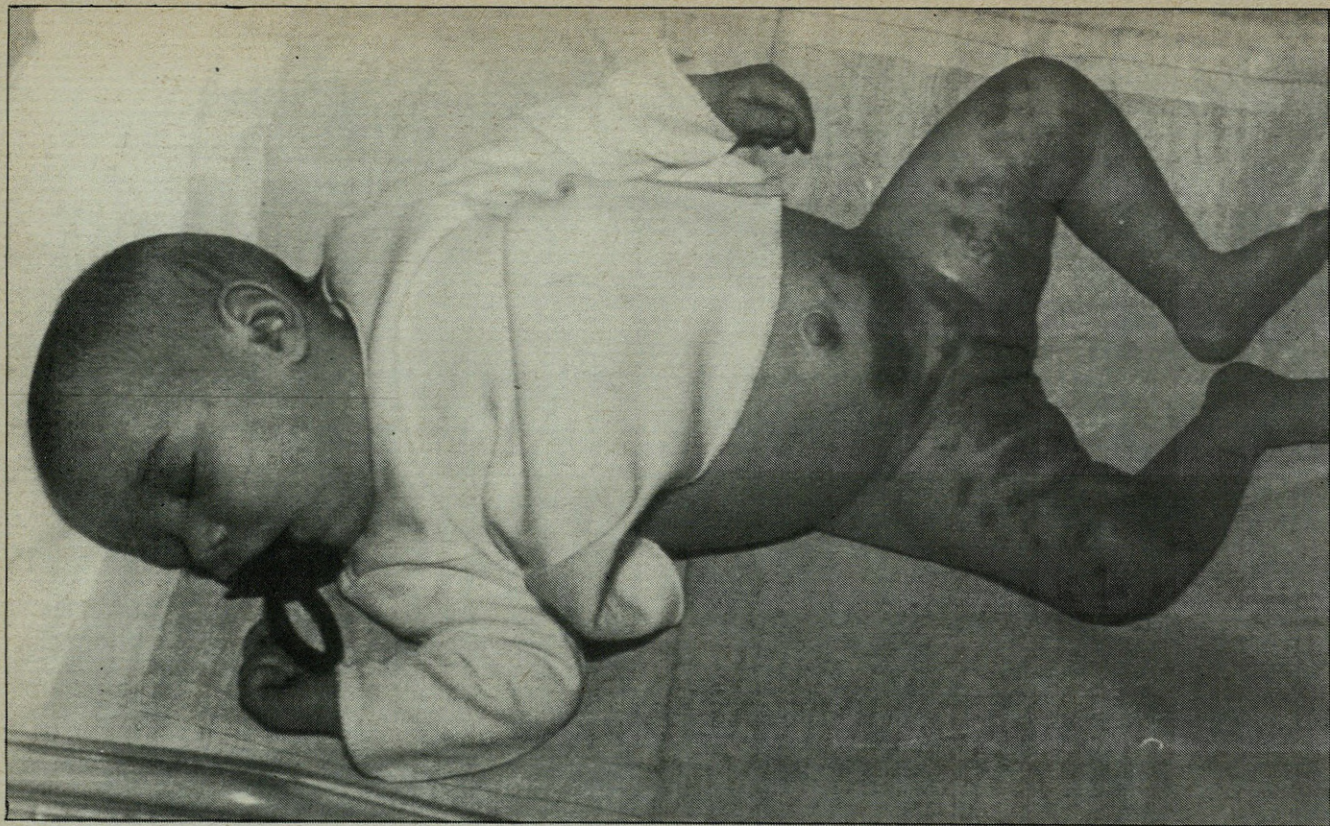
Bortxaketa sexualak ere beste arazo larri bat ekarri ohi du. Umearen familia inguruan gertatzen dira gehienbat, baita azken aldio-tan hain ezagunak izan diren sekten barnean ere. Honetaz umeen prostituzio sa-reak ere aipatzekoak dira, orokorrean hiri handietan kokatzen direnak.

Ume askori maitasun faltak arazo larriak ekartzen dizkio.

«Gai hauek —esaten digu Joseba Garate, Basurto-ko Hospitaleko pediatra eta EHuko irakasleak— oso

gordean egoten dira, tabutzat jotzen bait dira, eta familia edo sektaren barruan izkutatzen dira».

■ Bizkaiko Diputazioko Josu Montalbanen ustez, kasu guztietan ez dago hain garbi esaterik ume bat abandonatua dagoenetz.

Pediatra hau duela zortzi urte hasi zen gai hauetaz arduratzen eta gabonetarako txosten bat aurkeztea espero du, azken hamar urtetan euskal hiru hospitaletan bildutako kasuak aztertuz. «Kontu handiarekin ibili behar dugu —segitzen du Josebak—, zeren nik uste dut ezagutzen direnak baino askoz ere gehiago direla. Oso kezkarria da intzestuek, aita eta alabaren arteko harremanak jo duen gorakada. Kasu hauetan isiltasuna latzagoa da, alabak beldurragatik ez du ezer esaten, aita ere noski isildu egiten da, baina ama bera

ere isilik geratzen da, eta batzutan alaba bultzatzen du aitaren ohera, aita etxetik kanpo beste aukerarik ez dezan bilatu».

Salaketa gutxi

Tratu txar fisikoak gehien salatzen direnak dira, hala ere denuntziak oso eskasak izaten dira. Orokorrean nahiz eta jendeak umeak negarrez edo oihukatzen entzun ez du salaketarik egiten. Familien erantzunaren beldur bait dira. Estatu espainolean, estadistikoki, 40.000 kasu erregistratzen da tratu txarrenak. Hauetatik epaileengana %2a edo ailegaten dira. Mila ume hiltzen dira urte batean tratu txarren ondorioz, nahiz eta zifra ofizialak askoz txikiagoak izan.

Kasu guzti hauek demostratzea oso zaila izaten da zeren hiltzen diren ume gehienei ez bait diete auto-

psiarik egiten eta horregatik tratu txarrak gaixotasun estaliz izkututzen dira. Joseba Garatek: «Bi urtez beharako haurtxoen artean tratu txarrak, istripuen atzetik, hilkortasunaren bigarren zioa dira. Tratu txarrez gertatzen diren bildakorik gebienak burubezur azpiko traumatismo edo anemia kronikoa eragiten duen erraien apurketagatik izaten dira».

Pobrezia, langabezia, alkoholismoa, drogodependentziak, ama ezkongabeak eta oso gazteak, heziketa maila baxua... faktore esanguratsuak dira arazo honetan. Askotan tratu txarrak jasan dituzte txikitan, eta rol berberak bikoizten dituzte.

Eusko Jaurlaritzako Lan eta Gizarte Segurantzako Sai-lak 1988an argitaratutako liburuan dioenez, jipoituta-ko umeen amak azterturik, %33ak zigor fisiko gogor-rrak izan zituzten haurtza-

roan eta %19ak oso zigor fisiko gogorrrak. Amengan, depresioak eta antsietateak ere eragin handia izaten du. Aitei dagokienez, alkoholismoak garrantzi handia dauka, eta baita drogome-nekotasunak. Aldagai guzti hauen gehiketak sortzen ditu tratu txarrak, guztien gehiketa baten ondorioa izaten da.

Prebentzio lanak

Prebentzioa hiru mailatan sailka daiteke. Lehenengo mailan gizartearen kontzientziazte prozesua legoke; honekin bi helburu bete-ko lirateke: alde batetik tratu txarren aurrean sensibi-lizazioa, eta bestetik sala-kezteko ohitura zabaltzea.

Bigarren batean arrisku faktoreak dituzten familien prebentzioa jarriko genituzke. Familien segimen-dua egiten saiatzen da baina askotan hau oso zaila izaten da gurasoek kontrako ja-

■ **Tratu txar fisikoak gehien salatzen direnak dira, hala ere oso denuntzia gutxi egiten da ●**

rrera agertzen dutelako. Lan hau gizarte laguntzaileek egin beharko lukete baina esperientzia hau oraindik ez dago batere desarroilatuta, Estatu espainolean bederen. Eta aurrea eraman den nazioetan ere ez du emaitza onik eman gurasoen jarreragatik.

Hirugarren maila bat tratu txarren ostekoa litzateke eta tratu horiek ez errepikatzea izango luke helburu. Honetan oinarritzen dira gehienbat laguntzaileek aurrera eramaten duten lana.

aspektu askotan bi arlo hauek baturik agertzen bait ziren. Orain aldiz gaitasun hauek bananduta daude eta gainera arazo bonetan erantzunkizuna duten bi erakundeak ez dira ados jartzen, honek suposatzen duen kasuen konponketa berantiarra-ekin. Are gehiago, umeak babes eza egoera batean daudela esango nuke.

Zeindago abandonatua?

Egun, kasu bat epailearen aurrean aurkezten bada, familiako juezak aurretiko neurriak hartzeko gaitasuna izango luke teorikoki behintzat. Neurri hori hartzean epaileak bakarrik arlo judizialean erabakitzen du. Orduan Jurisdikzioak umea Foru Aldundien babespean

jartzen du eta hauek umearen tutela eramaten dute. Errealitatean epaileak familiakoak dira eta daukaten lanarekin beteta daude. Orain konpetentzia berri honi ezin diote eman behar beste denbora eta dedikazioa.

Palazio jaunak adierazi digunez, «egindako lege berri hau ez da batere ar-

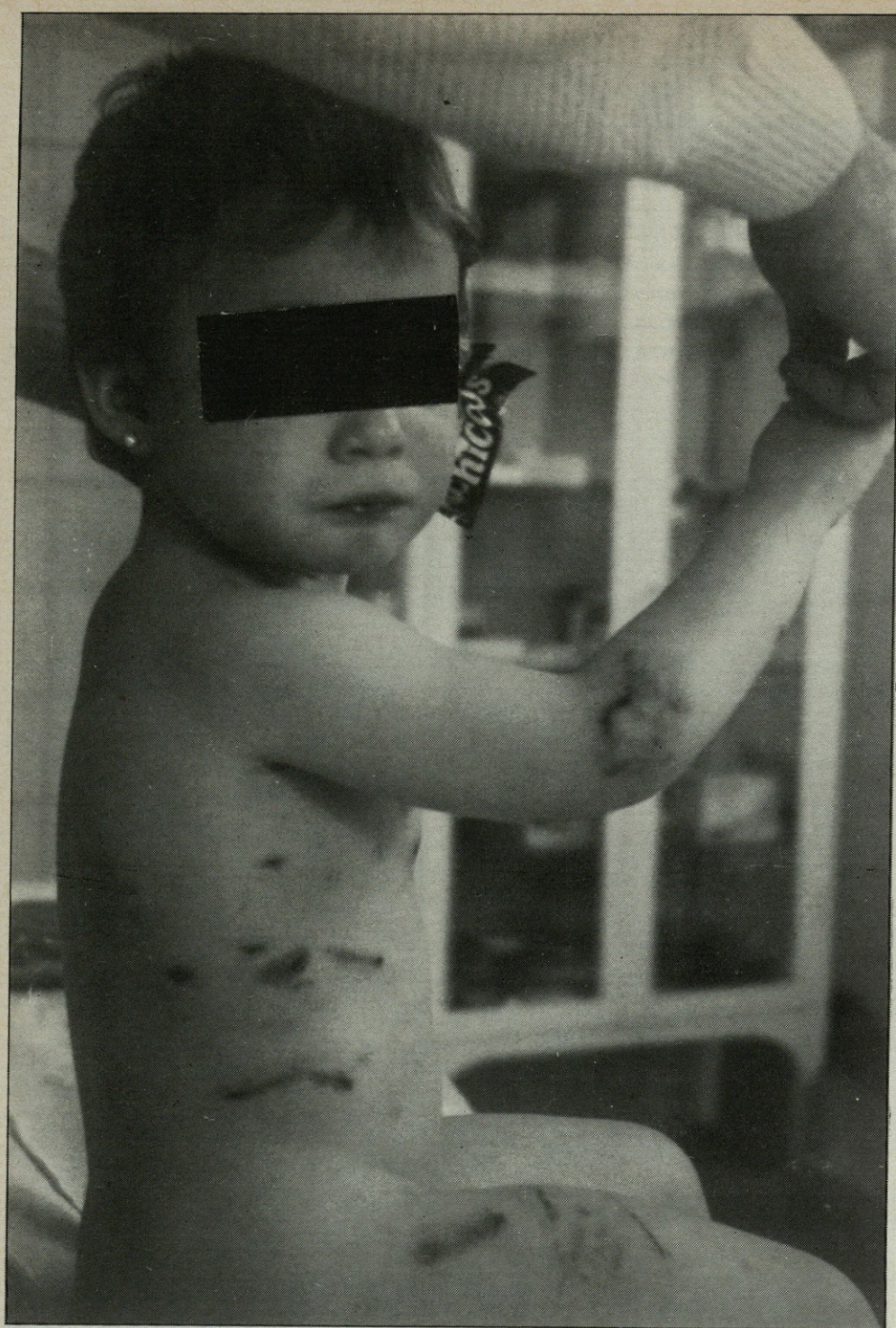
Bi urte baino gutxiagoko haurren artean tratu txarrak hilkortasun bigarren kausa dira ●

1987.eko azaroaren 11n indarrean sartu zen legearen bidez ume hartze arloa zuzentzen zuen kodea erreformatu zen eta aldaketak ez ziren horretan gelditu baizik eta Haur Auzitegiko babes konpetentzia guztiak deuseztatu ziren. Data horretatik gaur egun arte Jurisdikzio Zibilak Familia Auzitegiaren bitartez arlo jurisdikzionala darama eta aspektu administratiboak Foru Aldundiek daramatzate.

Jose Ricardo Palacio Deustuko Unibertsitateko Zuzenbide Penaleko irakaslea denak gai honetako aspektu juridikoak azaldu dizkigu: «Haur Auzitegiek babes eta zuzenketa gaitasunak zituztenean tratu txarreko kasuak batera eramaten zituzten zeren

Salaketa gehienak ingurune «problematiko»etan ematen dira.

Familiek oso maiz erasoak izkutatu egiten dituzte.

gia. Bizkaiko Foru Aldundia eta Auzitegien artean tirabirak gertatzen dira legearen interpretazio ezberdinengatik. Bestalde ez-ziurtasun juridikoa sortzen da konpetentzia bakoitza norena den argi eta garbi ez jakiteagatik. Nire ustez interpretazio nabastu bat egin ahal du-

te lege bonekin; borrela Foru Aldundiak baurraren tutela automatikoa bar dezake orden judizialik gabe. Horrelako tutela epaileak emandako abandonu deklarazio baten ondorioz etorri behar ko litzateke eta ez lehenago».

Josu Montalban, Bizkai-

ko Foru Aldundiko Ongizate Sozialako Diputatuarekin ere hizketatu gara, eta bere ustez elkar hizketa falta hori ez da egitazkoa. «Arazo bakarra —diosku— askotan umea abandonu egoeran dagoen ala ez erabakitzea oso zail gertatzen dela izaten da».

Estatu frantseseko kasua

desberdina da, baina antzekoa. Haurrentzat epaile bat dago, hegoaldean lehen gertatzen zen bezala, eta horrek haurren eta gazteen delinkuentzia hartzen du bere gain, eta baita haurren gainean egindako delituak.

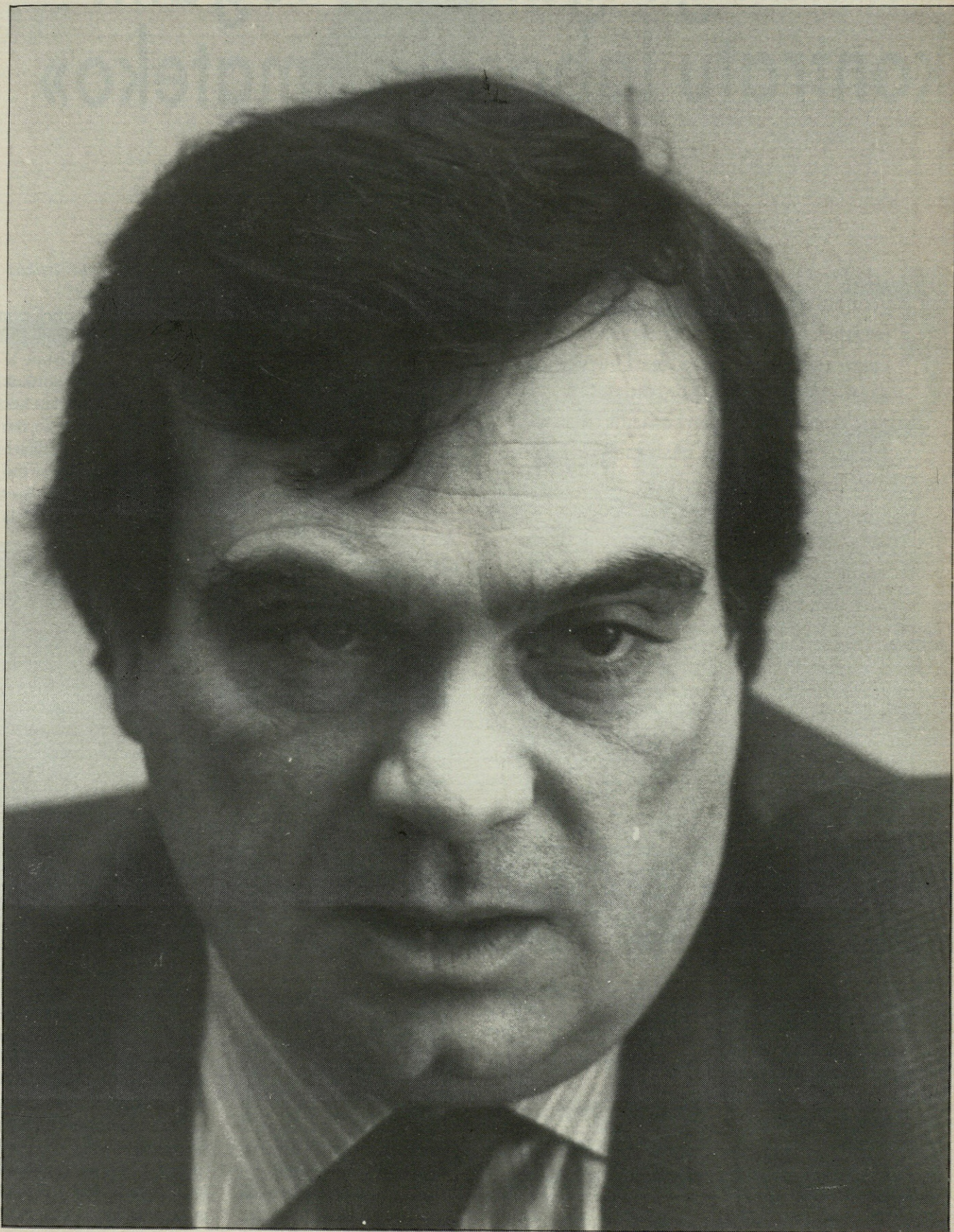
Epaile hauen menpe gertatzen dira zerbitzu sozial guztiak ere. Lehen legea beste modu batean egina zegoen eta ez ziren salatzen kasu guztiak. Askotan gizarte laguntzaileak saiatzen ziren arazoak beraiek konpontzen salaketa ipini aurretik. Orain kasu bat ezagutzen denean salaketa berehala egiten da, eta epailearengana jotzen da. Honnek ikerketa bat agintzen du, eta gero erabakiko du umeak etxetik irteten behar duen ala ez. Umea familiatik baztertu behar bada, normalean berak ezagutzen duen beste familia batean sartzen da, bigarren familia hori ados baldin bada. Bere familiara bueltatzen baldin bada, heziketa-tzaile baten laguntza izango du etxean arazoa konpondubitarate.

Eraso sexualak modu desberdin batez tratatzen dira. Kontutan izaten da eraso hauen eragina umeengan oso latzak izaten direla bizitza guztirako. Salaketa hauek ez dira besteak bezain nabarmenak izaten, ez dira fisikoki ikusten. Eta maiz, lehen esan bezala, ama aitaren alde jartzen da, edo behintzat ez du etxean gertatzen dena salatzen. Hala ere azken garai hauetan umeek berek gero eta gehiago egiten dituzte honelako salaketak.

Ixaso Fernandez

Arantza Astondoa eta
Amaia Nabaskues/Bilbo
Ixabel Etxeberria/Baiona

— E M I L I O B A R B E R A —

AITOR BAYO

«Ez dago gaitasun legalik kontratu laborala emateko»

Barbera erretorea elkarrizketatu behar genuela eta erretoregoko goardia juratuek aurrera jarraitzeko baimena eman ziguten. Galdera ugari buruan eta arazoetatik hasi gu. Kontratu laboralaren gatazka aipatu eta Barbera goardian jadanik. Seriotasuna hasieran eta berriketaldi lasaia gero. Unibertsitatearen giro «epel-epelean» berorren arazo nagusienetakoen inguruan ihardun genuen.

ARGIA. Gauza asko entzuten da komunikabideetan unibertsitateaz, baina kaleko jendeak ez daki ondo azkenaldiko gatazka honen atzean zer da goen. Zein dira irakasle asoziatuak eta errektoregoa banatzen dituen sakeneko planteamentuak?

EMILIO BARBERA. Ez dut uste dagoenik, uste dut gatazka honek ez duela garrantzirik gehiago hizketan iharduteko. Gatazka manipulatu izan da eta gehiegi idatzi da honetaz. Hau unibertsitatearen jardunaren zati txikitxo bat besterik ez da eta unibertsitatearen arazoa hau dela agertzea guztiz faltsua, absurdoa eta lekuz kanpokoa da.

A. Europako unibertsitateetan bai bide funtzionala eta bai laborala

martxan daude. Hemen-dik bi urtetara europakoe-kin homologatzeko kontratu laboralaren bidea zabalduko bada estatuan, zein dira arrazoiak une honetan EHU-UPVn ukatzeko?

E. B. Lehenik, europan badira izaera laboraleko kontratuak baina beti kontratu iragankorrak dira, al-dibaterakoak, munduko unibertsitate guztietan kontratu laboralak aldibaterakoak dira. Aldibaterako kontratu laborala EHU-UPVn sartzeko eska-

ria oso zaharra da, nik ere defendatu nuen, eta ez da orain dagoen arazoa.

Estatua aipatu duzu baina nik ez nuke aipatuko, izan ere EHU-UPVko irakaslegoa autonomoa da, unibertsitate honen irakaslegoa, une honetan lege batzuen pean dago, batzu Euskadiko legeak eta besteak estatukoak, baina irakaslego propioa da. EHU-UPV bere aldetik kontratu laboralak sor ditzake, estatuko erreferentzia jarraitu gabe, baina unibertsitateak dituen bideetatik egin behar du, demokratikoki eta ordenatuta. Baina orain eskatzen dena ilegaltasunean dago. Gainerakoan inor ez dago kontratu laboralak sortzearen aurka, inola ere, gertatzen dena da une honetan ez daudela aukeran.

A. Baina zergatik ez daude une honetan aukeran? Zein da sakoneko arrazoiak, ba al dago arrazoi estrukturalik borren atzean?

E. B. Oso erreza, ez dagoe-la gaitasun legalik kontratu laboralak emateko, estatuko eta komunitateko legegik ez dute uzten une honetan kontratu laboralak luzatzen.

A. Orduan Lan Magistraturako martxoko epaiak zergatik aitortzen die

izaera laborala irakasle-
kontratuari?

E. B. Kontratu horiek egin ziren unean hutsune legala zegoelako, eta hutsune legal horretan, filosofikoki eta teorikoki kontratu hori laboraltzat har daiteke, teorikoki bakarrik. Aplikazio praktikoa, epaiak ere dio, kontratuaren klausularen arabera jokatu behar dela, eta hor dago kontua.

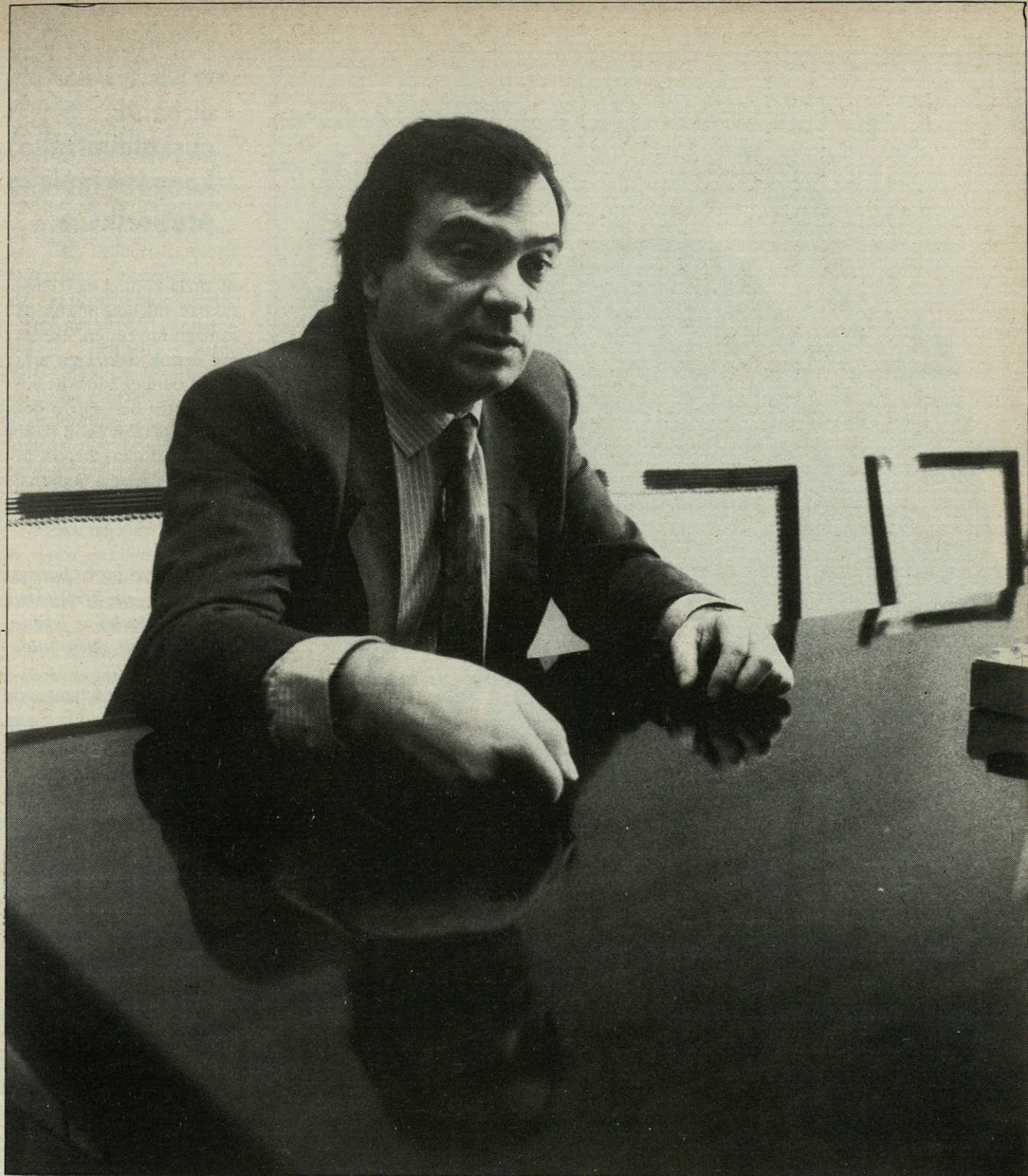
A. Beraz epaiak interpretazio bat baino gehiago ditu?

E. B. Ez, hori kutsatutako giro honetako zati bat da. Hor interpretazio bakarra dago eta argi dago oso, kontratu horiek irailaren 30ean agortu ziren eta kitto.

A. Lehen lege aldetiko oztopoa aipatu duzu, baina legearen atzean unibertsitate ere dua dago...

E. B. Ez dauka zerikusirik unibertsitate modeloarekin, kontratu-lotura arautzen duen legalitatea da. Ez du zerikusirik ezerekin, legez araututa dator kasu bakoitzean ze kontratu mota izango diren. Eta honek dio irakaslegoak kontratu administratiboa behar duela. Eta gainera kontratu administratiboa laborala bezain ona da. Guzti honen atzean beste historia zahar bat dago, eta oraingoa haren de-

■ «Kontratu
administratiboa
laborala bezain
ona da» ●

AITOR BAYO

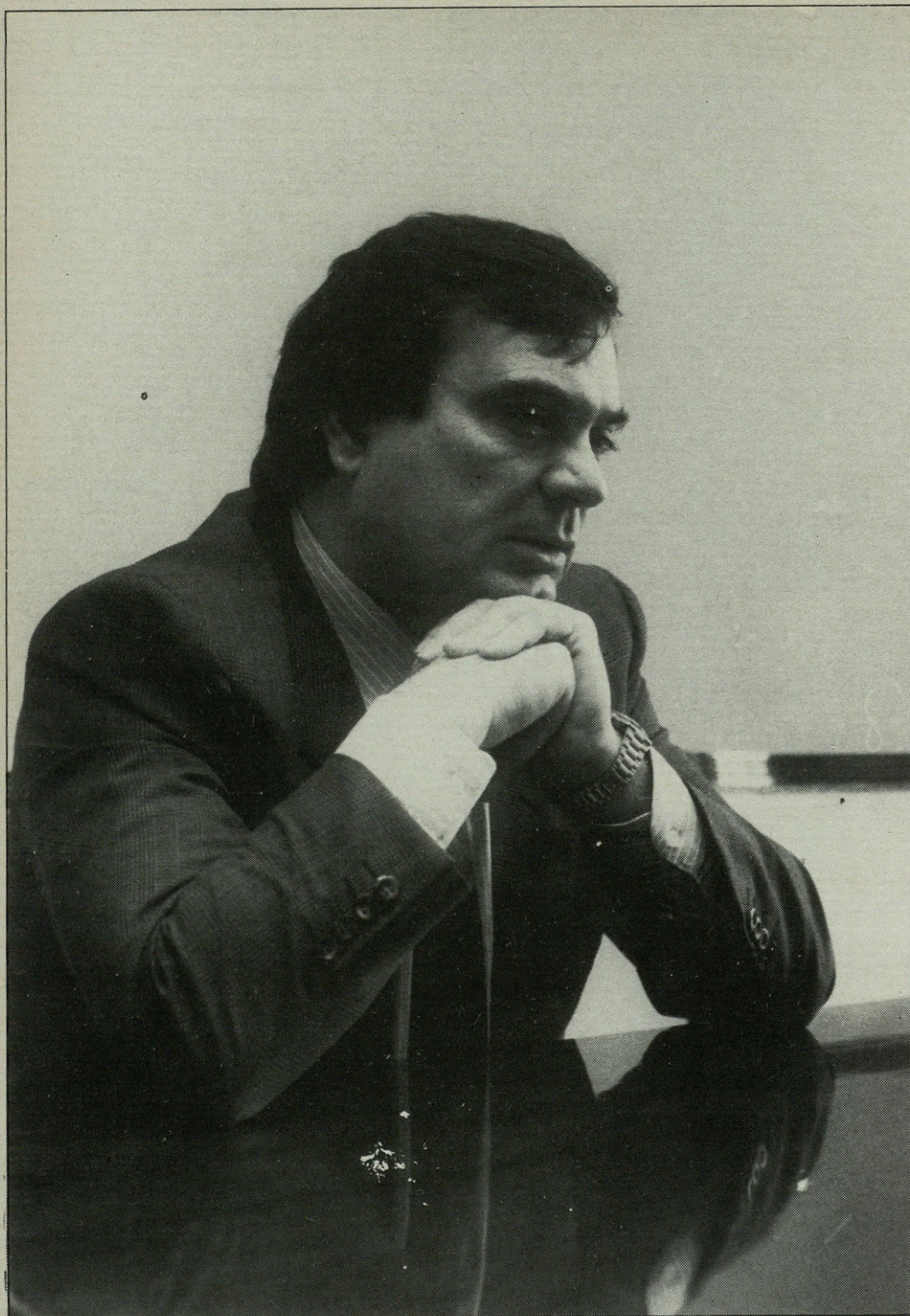
formazio edo karikatura absurdo bat da. Historia hura benetakoa zen, EHU-UPVk hezkuntza ministeritzaren peko irakasle-goa zuenean, unibertsitatearen autonomia maite zuen irakasle talde handi batek irakasle gorputz propioa eskatzen zuen, eta hori bide administatibo edo

funtzionarialetik egin ezin zenez, une hartan hori egiteko kontratu laborala bide bakarra zen. Hura oso ideia interesgarria zen, baina ez du zerikusirik gaurkoarekin, gaur irakaslego propioa badagoelako, transferitua bait dago. Beraz, helburu hura jadanik ez dago, beste zeribait izango da.

A. *Nolanahi ere, irakasle taldeak elkartasun handia lortu du. Ze irtenbide ikusten diozu gatazka honi?*

E. B. Ez dakit. Ez daukat igarkizunetarako gaitasunik. Egia bada jende guztiak Euskal Herriko Unibertsitatea aurrera atera nahi duela, unibertsitate publikoa

«Unibertsitatearen bokazioa euskalduntzea da eta presioa bide beretik jarraitzeari parasitismoa deitzen zaio».

«Egia da ikasketa planak frankismoaren garaikoak ditugula, baina orain behar ditugu berritu».

defendatu nahi duela, orduan ez da arazorik egongo. Hori egia ez bada, agian arazoak egongo dira.

A. Azken egunetan arazoa konpontzeko irakasle kontratatuekiko kontaktuak izan dira, ez da?

E. B. Zeinetaz ari zara, paparetik helduta eta horrela izandako kontaktuez ala

kontaktu zibilizatuez?

A. Ez dakit ziur, paparetik beldutako borrelako kontakturik izan den, batzuek baietz diote, beste batzuek ezetz...

E. B. Seguruasko paparetik heltzea jasan duenak baietz esango du, eta heldu duenari igual ezetz esatea bururatzen zaio, kome-

■ «EHU-UPVkez du behar euskalduntzeko kanpotik inolako presiorik» ●

nientzia kontua da. Gainerakoan, hilabete pila bat daramagu hitzegiten, eserita, eta denok dakizkigu arrazoiak, beraiek badakite unibertsitatea beti saiatu dela denak barruan egon daitezzen eta gainera badakite urte t'erdi dagoela unibertsitatean egoteko modu ezberdin guztiak garatzeko.

A. Beste gai bloke batera paseaz, unibertsitatea euskalduntzeko ze lehentasun dauka zuen talde errektoralak?

E. B. Guretzat lehentasun erreala da ez dadila egon talde euskaldunik irakasle euskaldunik gabe. Hori da lehentasuna. Kontutan izan arazoak daudela. Kontu egin ikaslegoa ehunekoa dela, lehen ehun hoiek denak ez-euskaldunak ziren eta irakaslego egina genuen. Denborarekin, ikastola eta abarren eraginez ehun hoietatik zati bat euskalduna da. Baina kontu, ez dizkiegu lehengo ehun hoiei gaineratzen, ikasleak ez dira gehitzen, beraz euskal lerroak zabaltzeko besteak gutxitzen dira. Irakasle erdaldunak kendu behar ditugu, irakasle batzu gelditu eta ezin da inor bota. Eta irakasleen ordezkatzeko azkar bat egin ezin dugunez, eta horretarako fondorik eta plaza justifikaziorik ez dugunez, lehentasunak jartzen ditugu arlo batzutan.

A. Baina borretarako ez da plangintza indartsurik ikusten, errektoregoak

justu justu barneko presioei erantzuteko lana egiten du.

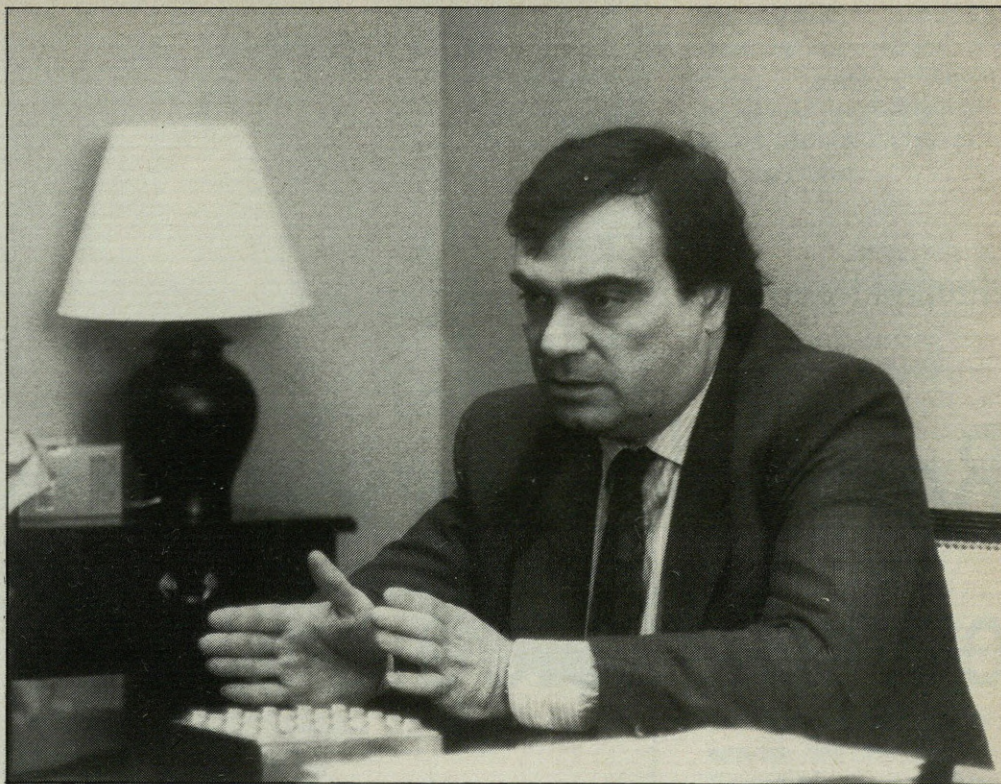
E. B. Hori da presio egiten duenari gustatzen zaiona, bere presioarekin gauzak lortzen direla propaganda egitearren. Hori gezur hutsa da. Unibertsitatearen bokazioa euskalduntzea da, eta presioa bide beretik egiten jarraitzeari parasitismoa deitzen zaio. EHU-UPVk une honetan ez du behar inolako presiorik euskalduntzeko, gure plangintzak une honetan oso anbiziosoak dira. Baina ezin ditugu 400 irakasle bota erdaldunak direlako.

A. Leku guztietan esaten da unibertsitateak bere gizarteari erantzun behar diola. Unibertsitate honek ez al dauka kanpoko baldintzapen gehiegi, irakaslegorako tribunaletan, ikasketa planak diseinatzerakoan...?

E. B. Ez, argi eta garbi. Unibertsitatea guztiz autonomoa da. Une honetan dependentziarik badauka Eusko Jaurlaritzatikakoa da, dirua eta kontrola hortik datorrelako, baina ez estatutik. Estatuko irakasleak erabiltzea batzordeetarako eta ebaluaketarako ez da inolako dependentzia, ebaluaketa problema hutsa da. Irakaslegai bat fisika emateko gai denentz erabakitzeke aditu txinatar bat ere ekarri genezake. Alde horretatik nazioarteko tribunalak osatu behar genituzke.

Ikasketa planei dagokienez, egia da oraindik frankismoaren garaioak dauzkagula asko, baina orain berri behar ditugu. Urte bete daukagu Ikasketa planak egiteko eta oso prozesu garrantzitsua da.

A. Irakaskuntzaren gaian sartuz, irakasleen lana

AITOR BAYO

■ «UPV-EHUko irakasleen ebaluaketa sistemak beste inon baino aurrerratuagoak dira».

ebaluatzeko eta berauen kalitatea neurtu eta hobetzeko oraingo funtzionaritzak bidea ez al da oso itxia? Kontratu laboralak alde horretatik ez al ditu beste bide batzu ematen?

E. B. Gu beti egon gara ebaluaketa horren alde. Eta hain zuzen ere funtzionari izateak aukera gehiago ematen ditu ebaluatua izateko eta baita ondo erantzuten ez duena alboratzeko ere. Alde horretatik kontratu laboral indefinitua askoz txarragoa da, lanean ez erantzun arren, ezagutzen al duzue bere

postutik egotzia izan den norbait kontratu laboral indefinitua edukita? Inor ere ez. Euskal Herriko Unibertsitatean ebaluaketaren arlo hori aurrikusia dago eta hori posible da oraingo irakaslego ereduarekin.

A. Baina hori ez da inola ere gertatzen errealitatean.

E. B. Ni Madrilan egona naiz gai horri buruzko tribunal batean eta bost urtean behin irakasleak ebaluatzea proposatu nuen eta gairatzen ez dituenak, kanpora. Gainera, EHU-UPVko estatutuak irakasleen ebaluaketari dagokionean beste leku guztietan baino aurrerratuagoak dira, ikasleek beren irakasleak ebaluatzeko ahalbidea aurrikusten du.

A. Bukatzeko galdera arantzatsu samarra. Unibertsitateko erabaki zentruetan dauden irakas-

leak, batzu kanpotik etorriak (asko) eta beste batzu bertakoak, ez al daude urrun herri honen kezka eta lebertasunetatik? Horrek ez al du zalantzan jartzen, kultura, politika eta gizarte mailan unibertsitateak gizarteari erantzuten diolako leloa?

E. B. Baliteke. Baina kontutan eduki kanpotik duela urte gutxi etorri izanak ez duela esan nahi herri honen nahiak bereganatzen ez dituenik. Ni duela hamabi urte kanpotik etorria naiz, baina herri honetako prozesua interesatzen zitzaidalako etorri nintzen eta honetatik jarraitzen dut lanean. Gizartearekiko urrunketa jarrera pertsonalaren kontua da, eta hor de- netik dago.

Jon Sarasua

Xabier Letona

■ «Funtzionari izateak aukera gehiago ematen ditu ebaluatua izateko» ●

Hainbat traba eta oztopo gainditu ostean

Baionako unibertsitatean euskal filologia ikasgai

Urte bat jadanik euskal DEUGa (Diplome Etudes Universitaires Generales), martxan jarri zela Baionan, Txomin Peillen-en gidaritzapean. Arlo honetan ere helmugara iristeko bidea nahiko luzea gertatu da. Ordea gailendu dira oztopo nagusienak, eta aurten, bigarren ikasturteari ekingo diote.

Jean Haritchelarek, gaur egun euskaltzain buru, urrats sendoak eman zituen urteetan, unibertsitateko euskal filologia diploma ofizialki onar zezaten frantziar Hezkuntz Ministeritzan. Izan ere, proposamen, proiektu eta maketa ugari bidaliak izan arren erantzun politikori ez zu-

ten jaso, oztopo politikoa zen Parisen. Horrexegatik, eta euskarari unibertsitateko lehen atea ideki behar zitzaizkiolako, Bordeleko unibertsitatearen babespean sortu zen lehen euskal diploma.

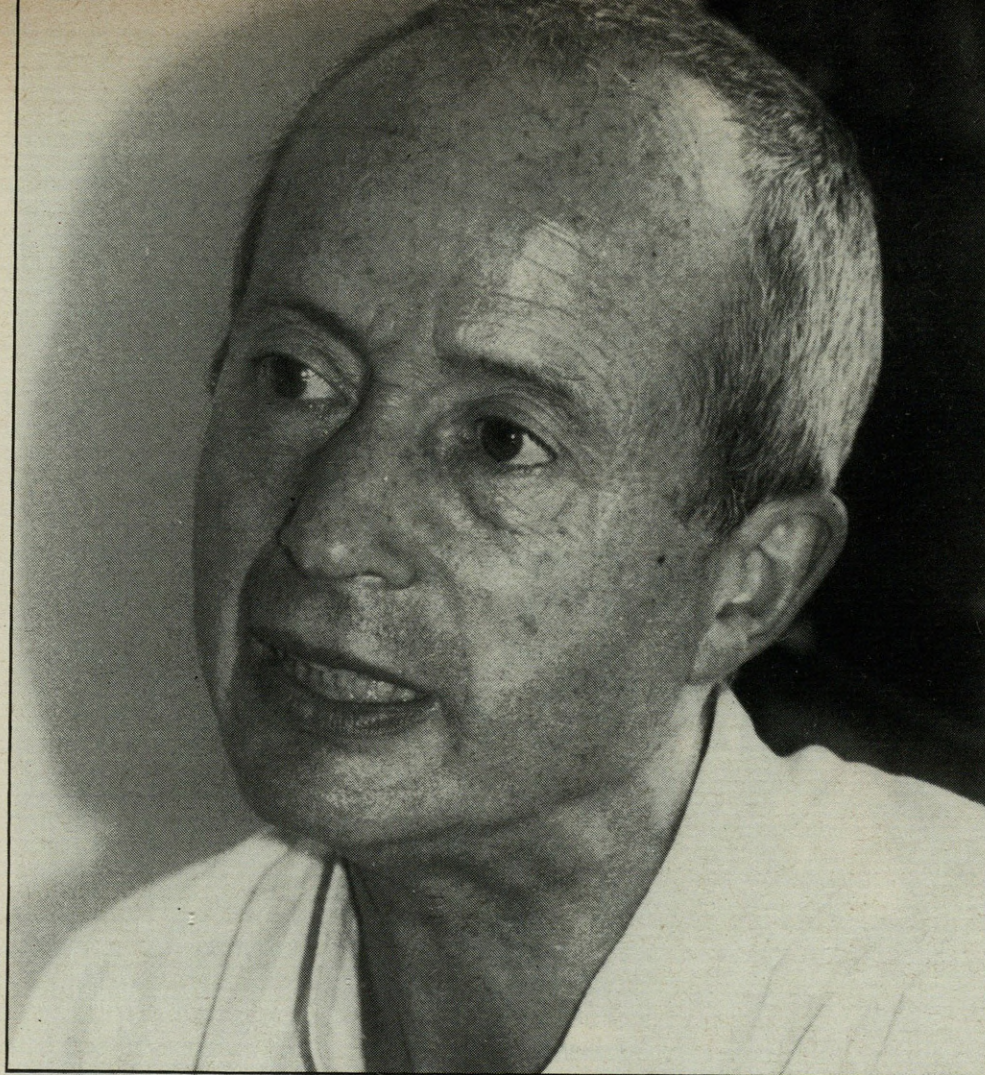
Baina funtsezko eskakizunak zintzilik segitzen zuen. Honela adierazi digu Txomin Peillenek: «*Frantzian bazen gauza harri-garri bat: etxeak teilatua zeukan baina ormarik ez. Oinarrizkoa ez zegoen, hori da DEUGa, eta doktoradutza bazegoen, harri-garria benetan. Jakinez DEUG delako hau lizentziatura osoa egiteko bidea dela*».

Horregatik, orain dela urte bat Deiadar kanpaina bultzatu zelarik, berriz ere eskakizun zahar hori aintzinate zen. Eta horrela, iazko irailaren bukaeran, prentsak euskal DEUGa onartua zela iragarri zuen. Lehen klaseak urrian hasiko ziren.

ZUHAR

Bordeleko unibertsitatearen babespean sortu da euskal diploma eskuratzeko aukera.

Txomin Peillenen eritziz dionez ikasleak ez ez dira kanpotar hizkuntza ikastera etortzen, ama hizkuntza baizik.

Datorren urterako aldaketak

Diploma berri honen hasierarekin 85 ikasle izena eman zuten. Egoera baiko-rra zen eta diploma honen eskakizuna behar bati lotua zela frogatzen zuen. Baina normala den bezala zonbait

akats gurutzatu dituzte urtean zehar bai erkasleek eta baita ere ikasleek. Horieta-rik garrantzitsuena alfabetatze maila desberdinak medio suertatu da. Hori zuzentzeko eta ezabatzen has-teko, gerta daitekeelako oraindik, ondoko urtean euskal gramatika gehiago sartuko da. Txomin Peille-nek dionez, «erakasle eus-kaldunak, doktoradutza dutenak, falta ditugu, li-teratura eta euskarazko gaiak emateko ezezik, so-ziologia adibidez frantse-sez ematen da. Baina, ha-lere, asignatura bat ge-hiago proposatuko dugu euskaraz». Antolaketan ere zenbait arazo eman da espero zen bezala, ikasleen

greba bat izan zen ere.

Azterketen emaitzak aipatu ditugularik nahiko pozik agertu da Txomin Peillen, %60ak lortu dituz-telako asignatura guztiak. «Hona etortzen diren ikas-leak ez ez dira kanpotar bizkuntza ikastera etor-tzen, ama bizkuntza bai-zik. Honexegatik motiba-zioa desberdina da alde batetik, eta bestalde, ikas-le kopurua ez da handia. Baldintza honetan lan ona egin daiteke».

Hegoaldeko unibertsita-tearekin dituzten harrema-nei buruz «ofizialki ez du-gu zoritxarrez harrema-nik» adierazi digu, «bada-go honelako gogortasun bat eta ez dugu lortzen.

Harremanak ukaiteko sendoak izan behar ge-nuen... Orain errazago izango da, posibilitate ge-biago ukanen ditugu zer-bait sortzeko».

Irakasleen formakuntza

Ere pasio guziarekin Txo-min Peillenek esplikatu di-gu diploma honen garran-tzia gaur egun: «Maisu izai-teko DEUGa behar da, eta hemendik aurrera lizen-tzia ere. Egun badaude Iparraldean 155 bat jen-de, guttienik, euskara ira-kasten dutenak. Haien ar-tean, behar bada, ehun bat ofizialak, eta gero AEKn, eta horiek forma-kuntza bat behar dute. Gaur bada ikastola, Ikas Bi, eskola pribatua. Mo-mentoan 1500 han dabil-tza B eta D eredutan eta bi eredu horietarako irakas-leak behar dituzte. Irakas-lea falta da, jendeak eska-tzen bait du».

Jendearen eskakizunen berri sondaketak batzuren bidez izan dute, zeintzue-tan Garazin eta Hendaian beren haurrak klase elebi-dunetan sartzeko zenbat guraso litzatekeen prest adierazten den: «Hendaian % 53koa izan da emaitza, jakinaz eta horregatik egi-na izan zen Hendaian, mugazain kopuru nabiko gora dagoela. Garazin %tik 100 prest ziren eus-kara erakusteko eta daki-zunez Garazi ez da be-rrialde abertzale amo-rratu bat. Harriduraz egon dira autoritateak! Klase elebidunak eska-tzen dituztenak ez dira se-paratistak, euskaldunak baizik eta denek euskara eskatzen dute».

I. Etxeberria

— Bai guraso bai eskolek irakasle euskaldunak behar dituzte. Irakaslea falta da, jendeak eskatzen bait du ●

Laurogei bat idazle aurtengo Galeuzcan

Idazle asturiarrek aurrerantzean parte hartu ahal izatea eskatu dute

L aurogei bat idazle euskaldun, kataluniar eta galiziar bildu dira urriaren 11, 12, 13 eta 14a bitartean Mallorcan, «Galeuzca» literatur ihardunaldietan parte hartzeko. Zenbait idazle asturiar ere izan da bertan, eta ikusle gisa joan beharrean aurrerantzean partaide gisa agertzeko eskubidea eskatu dute.

HIRU gai nagusi zeuden proposaturik zazpigarren edizio honetako komunikazio, txosten eta eztabai-detarako: «Munduko kulturen homogeneousazioa», «Poesiaren krisia era teknologikoan» eta «Historia narratziogintzan». Euskal delegazioak hiru txosten eta sei komunikazio aurkeztu zituen guztira.

Koldo Izagirrek, nahiz eta azken orduan Mallorcar joaterik izan ez, kulturen homogeneousazioari buruzko txostena aurkeztu zuen, Joxean Muñozek irakurri zuena. Patri Urkizu Euskal Idazleen Elkarteko lehen-

dakariak historia narratziogai gisa aztertzen zuen txostena aurkeztu zuen, eta Iñigo Aranbarri izan zen era teknologikoaren eta poesiaren arteko harremani buruzko lana egin zuena.

Komunikaziogile Henriette Aire, Joxemari Iturralde, Joxerra Garzia, Jon Kortazar, Edorta Jimenez eta Jose Luis Otamendi izan ziren euskal ordezkariaren aldetik. Aipatutakoez gain, Ramon Etxezarreta, Mariasun Landa, Xabier Azurmendi, Mikel Hernandez Abaitua, Jesus Mari Mendizabal, Txomin Peillen, Auxtin Zamora eta

Euskal Idazleen Elkarteko idazkaria den Maite Gonzalez Esnal izan ziren Mallorcan, hamazazpi euskal idazle guztira.

Aaturiarrek partaide izan nahian

L enbait idazle asturiar ere izan da Mallorcan aurtengo Galeuzca honetan, iaz bezalaxe, ikusle gisa batetik eta hemendik aurrerako bilerara eta jardunaldietan parte hartzeko eskubidea eskatzeko bestetik, beren hizkuntzan idatzitako literatura erreibindikatu eta indartu ahal izateko.

Baina asturiarren proposamena ez dute Galeuzcan parte hartzen duten idazle guztiek begi onez ikusten. Arazo honi irtenbide bat emateko datorren urtea baino lehen delegazio bakoitza biltzea erabaki zen, gai honi buruz erabaki bat hartzeko, eta datorren urteko edizioan idazle astu-

riarrak ikusle soil ala berezko partaide izango ote diren jakiteko.

Oso zuhur ibili dira hala ere idazle euskaldun, kataluniar eta galiziarrek gai honen inguruan, delegazio bakoitzak beto eskubidea izango bait du: delegazio bakarraren ezetza nahikoa izango litzateke asturiarrak kanpoan uzteko, nahiz eta beste biek baietza eman. Ihardunaldien izena inola ere ez aldatzeko erabakia hartu da gainera, bere balio eta esangura historikoa gordetzearen.

Txosten eta komunikazio ugarien harira sortu da bestelako eztabaidarik ere Mallorcan. Rock musikaren elementuek eta ezaugarriek poesiarekin izan ditzaketen loturak, harremanak eta eraginak izan ziren eztabaidagai, zenbait idazle galego horrelako ideien aurka azaldu bait zen, guzti horiek «inperialismo iparramerikarren» eraginak direla esanda.

Aldizkariaren ideia aurrera

Azken edizioetatik proposatu eta eztabaidatzen hasita zeuden hainbat egitasmo ere hizketarako gai izan dituzte Galeuzcan parte hartu duten idazleek.

Aldizkari bat sortzeko erabakia hartu da aurtengoan, Galeuzcaren edizioetan aurkeztzen diren txosten, komunikazio eta de-

klarazio guztiak bertan biltzeko. Aldizkari honen ideia aspalditik dator, gerra aurreko «Galeuzca» bilere-tako txosten eta komunikazioak ere izen bereko aldizkarian jasotzen bait ziren. 45-46 urteetan 12 bat ale argitaratu zituzten Buenos Airesen. Bertan hirugarren errepublika sortzeko asmoaren berri ematen da.

Txostenak, komunikazioak eta ondorioak jasotzeko asmoz sortuko da al-

dizkari berri hau, izen historiko berbera gordeta gainera.

Hurrengo Euskal Herrian

Galeuzcaren hurrengo edizioa Euskal Herrian izango da, orain dela bi urtekoa bezala. Iazkoa Santiagon izan zen eta datorren urtean, aurtun kataluniarren txanda pasatu ondoren, euskaldunena iritsiko da berriro.

Oraindik erabaki gabe badago ere zein herri edo hiritan bil ote daitezkeen datorren urtean Galeuzcan parte hartuko duten idazleak.

Mikel Hernandez, Edorta Jimenez, Joxerra Garzia, Iñigo Aranbarri, Jose Lusi Otamendi, Joxemari Iturralde, Xabier Azurmendi, Mari Asun Landa, Patri Urkizu, Txomin Peillen, Henriette Aire eta Jexux Mari Mendizabal. Euskal idazleen espedizioa Hondarribiko aireportuan.

Aldizkari bat sortzeko erabakia hartu da aurtengoan, Galeuzcaren edizioetan aurkeztzen diren txosten, komunikazio eta deklarazio guztiak bertan biltzeko ●

Garbiñe Ubeda

Esteban Larrañaga Trikitilari Elkarteko Lehendakaria:

«Bi txapelketa behar badira biak antolatuko ditugu»

Soinuaren munduko azken bi urtetako motelkeria eta aktibitate eskasaren konponbide gisa agertu zaigu Trikitilari Elkartea. Legeztatzeak ekar liezaiokeen dirua lagungarri izango zaio soinu txikiaren beharrei bultzada emateko. Gehiexego beharko du, ordea, txapelketaren inguruan plazaratu diren eztabaidak argitzeko eta gazteei ateak merezi duten moduan zabaltzeko.

ARGIA. Ze helburu luke sortu berri duzuen Trikitilari Elkartea bonek?

E. LARRAÑAGA. Elkar-te izena merezi ez bazuen ere, izan da hogei urtetan trikitixa munduan tiraka ari izan den batzordea. Ez da, beraz, gaur bertan asmatutako kontua. Behin batzorde izatetik elkar-te bihurtzeko urrats hau eman ez gero, ezertan hasi aurretik, Elkartea legeztatzea dugu lehenengo pausoa. Eginbehar hauetarako bada dagoeneko nerekin batera lanean jarriko den taldetxoa. Landakanda, Leturia, Laja, Martin, Maixa, Zabale eta Antxonek osatzen dute batzorde hori.

A. Legeztatzeak institu-

zioetik dirua lortzeko bidea adieraziko luke. Ze irtenbide eman nahi dio Elkartea etor litezkeen laguntzei?

E. L. Baditugu trikitilari eskolak, funtzionamendu aldetik autonomoak. Soinuari ekiten dioten neurrian gure lana behar duten laguntza eskaintzea da. Horretaz gain, trikitilari erromeriak, kalejirak eta halako mugimendua indartzea da gokio elkarteari.

A. Ez al da eskola autonomo baten eta Elkartea arteko lehiaren beldurrik, egesturazko arriskurik?

E. L. Hiru irakasle batzordeko partaide izanik ez dago horren susmo izpirik

ere, bakoitzak bere aldetik jotzen badu ere. Borrokak txapelketetan bakarrik sortzen dira, beti dira lehia, injustoak askotan, musika ez bait da matematika. Partaideek berriz, batek irabazten duenean gainontzeko guztiak galtzaile direla uste izaten dute. Baina txapelketa eta lehiak alde batera utzita, bada Elkartea eskolekin batera zuzendu beharko duenik, ikasleen heziketa bateratzea, hain zuzen ere. Haurrei Trikitixa ondo jotzen, Euskal Herria alaitzen eta ohiturak mantentzen ikasiko dutela erakutsi behar zaie. Arazoa, dena den, haurrengan baino gurasoengan somatzen dut nik, kalitatea lanaren

diru ordainarekin neurtzeko joera azaldu bait dute askotan. Ulergarria bazait ere, ez bidezkoa. Pentsakera horrekin 17-18 urte bete orduko trikitixa baztertu egingo luke gazteak.

A. Ez al dago dirua eskolentzako laguntzatan eta omenalditan bakarrik xabutzeko arriskurik?

E. L. Lehentasunak zehaztu behar dira ezertan hasi baino lehenago. Eskolek badute nolabaiteko diru iturria. Oraingoz argi eta garbi ikusten dugun inbertsioa lokalarena dugu. Jendea dena kezkatuta dago Elkartea izango dituen asmoekin, helburuekin... mutilak! arnasa hartzen utzi! Asmatuko dugu piskana, hobe gauzak lasai eta mantso egitea presaka egin nahian ezer ez burutzea baino, jendea itotzea baino.

A. Gogor eztabaidatu dute trikitilariak euren artean.

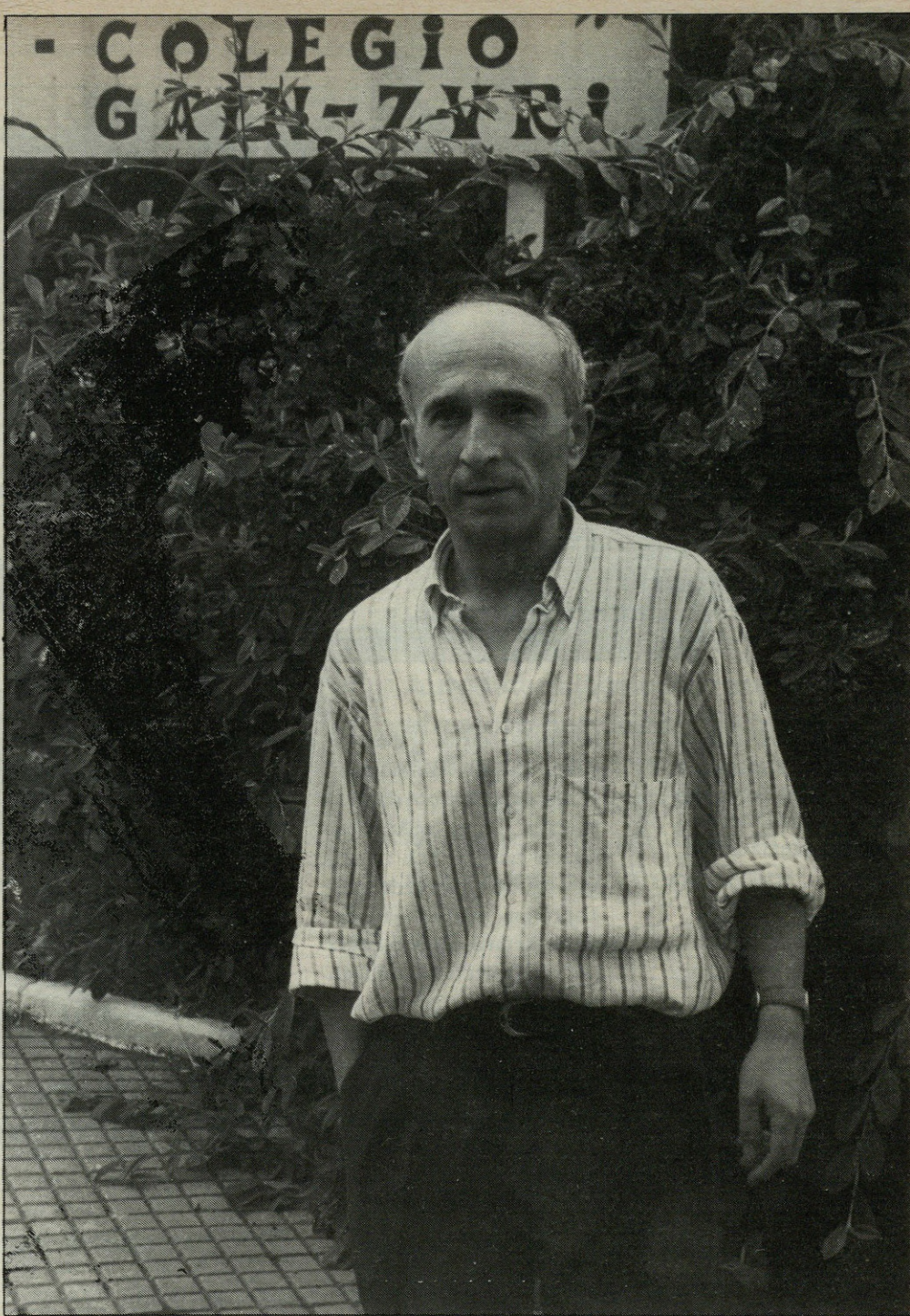
E. L. Txapelketen inguruan bai. Nik uste dut udaberri alderako antolatuko

den hurrengo txapelketarako bideratuko ditugula liskarrak. Ze eratako piezak jo behar diren eta ze baldintza bete beharko diren txapelketa baino lehenago argituko direlakoan nago. Bai molde zaharrak, bai berriak maila berean dira garrantzi haundikoak. Ez dugu sekula atzera begira bakarrik bizi behar, baina aurrerutz joan ahal izateko zehatz-mehatz ezagutu behar dugu gure jatorria. Ez du horrek esan nahi beste musika motekin harremanik euki behar ez dugunik. Zein bat zein bestea dira funtsezkoak.

Aurreko edizioan gertatutakoa jazo ez dadin, bi txapelketa antolatu behar badira antolatu egingo ditugu. Bata estilo zaharrari eutsiz arin-arin, porrusalda, fandango eta trikitixa bezalako piezen baremo modura. Bigarrena pertsonaren abilitadea eta digitazioa erakusteko.

A. Zergatik antolatu dituzue beti zuk eta CATekoek txapelketa nagusiak?

E. L. CAT baino erakunde egokiagorik ez dago halako Txapelketa antolatzeke. Gure artean berriz, ez dago nahikoa elkartasun dimentsio honetako lan bati tajuz aurre egiteko. Jendeak txapelketa antolatzea sekulako diru iturria dela pentsatzen du. CATek ez zuen dirurik galdu, baina egia esango dizut, ez da inongo txoiloa. Aurtengo saiorako

Esteban Larrañaga, Trikitilari Elkarteko lehendakaria.

lehenengo saria 500.000 pezetakoa jarri nahi dugu,

eta azken saiora iristen direnek 190.000 pezeta eskura ditzaten iruditu zaigu egokien. Hori gutxi balitz, Belodromoa alokatzearen ordainez 800.000 pezetako gastua duzu. Egia da jende asko joaten dela txapelketara, baina jubilatutako haurrek ez dute xentimorik ere pagatzen, eta sarrera pagatzen dutenek 600 pe-

zeta bakarrik. Aberastea zaila beraz. Ez uste batzuk esaten duten moduan antolatzaileek urte guztian lasai bizitzeko dirutza biltzen dutenik.

A. Nora doa txapelketetan biltzen den dirua?

E. L. Aurreko urtean 400.000 pezeta irabazi ziren, edo irabazi zituen CATek, Ez da, ordea, CATen

■ **«Bai molde zaharrak, bai berriak maila berean dira garrantzitsuak. Ez dugu sekula atzera begira bakarrik bizi behar, baina aurrerutz joan ahal izateko ezagutu behar dugu gure jatorria» ●**

**Esteban Larrañagak
Trikitalari Elkartek
Bertsolari Elkartaren
moduan funtzionatu
beharko lukeela uste du.**

helburua, dirua irabaztea, galdu izan du hainbatetan. Ondo ala gaizki ote dagoen ez dakit. Baina lojikoia iruditzen zait. CATek trikitixari egin dion mesedea oso kontutan hartzekoa da, txapelketarik egon ez balitz mundu horretan dabilizan hamarretik bederatzi soinu-jole ez litzateke batere ezaguna izango, eta baita askok eta askok alde batera utzita izan ere, edota gehienaz ere lagun koadrilan bakarrik joko lukete. Ez lirateke, behintzat, egungo moduan herrietan asteburuetan harrapaka ibiliko nor ote dagoen libre bertara eraman ahal izateko. Soinua jotzetik bizi denik ere ezagutzen dugu. Ez dute, ordea, beren esfortzuaz bakarrik lortu arrakasta. Inguruak, sortu den giroak bilakatu ditu punta-puntako soinu-jole. Ez gaitezen, beraz, CATi kontuak eskean jar. Horretarako baino, eskerrak emateko garaia dela uste dut.

A. Trikitixak behar zuen tamaina lortzeko hain garrantzitsua izan bada

txapelketa bera, zergatik ez dira gehixeago zaindu sonidoa eta marketing-a?

E. L. Afizionatuak baino ez garelako, eta maila horretan egin dugulako lan. Antolaketa kontutan atzetik CAT ibili izanda ere, bi lagun ibili gara zama guztia bizkarrean jasota. Nik, borondaterik onenean, egokiena aukeratzen nuenaren ustez, bertsolarien txapelketeko belodromoko saioaz arduratu zenari luzatun gurearen soinua antola zezan. Ez zen, denok dakigun bezala, nahi bezain txukun geratu. Norena da errua, geurea? Ez dut uste.

A. Ez al da hobe CATi 400.000 pezeta uztea baino soinu ekihoan diru gehixeago inbertitzea?

E. L. Noski, zalantzarik gabe. Lasai alde horretatik, bagabiltza egokiaren bila, eta bestetan ez bezala, horretarako nahikoa beta badugu.

A. Eta marketing-a?

E. L. Alderdi hori sekula egin ez dugun beste gauzetako bat izan bada ere, hemendik aurrera askoz ge-

hiago saituko gara behar bezala jorratzen. Telebista ere, hori daukaguna behintzat geurea baldin bada, partaide izan beharko luke, ez du balio grabatzea etorri izanak ondoren gaueko 11,30etan pusketa txiki batzuk besterik gabe botatzak. Erabateko enfokea eman beharko lioke datorren txapelketa honi.

A. Aurreko txapelketaren ostean Kepak eta Tapiak prentsaurreko batean egindako kritikak kontutan hartu al ditu Elkartek, eta batez ere, txapelketa antolatuko duenek?

E. L. Kritika guztiak jasok eta kontutan hartuak izan dira. Baina ezin da bi edo hamarren eritzia oso osorik hartu eta beste guztia baztertu. Antolatzailerak beti erdian dago, baino guzti horren gainetik. Guk ahalik eta baldintza garbienak jarriko ditugu, erabakitzen dena jotzera etorri beharko luketela ikusiko balute, ni pozez gainezka. Baina euren erabakia da. Egin ditugun bileretara ez dira agertu.

A. Ez ote da jendea eszeptiko biburtzen ari txapelketekin?

E. L. Bai, baliteke. Orain Eszeptiko dauden horiek, (punta-puntakoak eta entzute haundikoak dira, bestalde), txapelketarik egin behar ez dela esaten duten horiek, akaso lagun artean bakarrik joko lukete. Txapelketek eskertzen ez balitz trikitilariak ez lirateke ezagunak. Trikitilari berriak plazaratzeko eta ezagutarazteko bide hoberik ezagutzen badute esan dezatela. Hau xe bait da gaur egun gazteentzako aukera bakarra.

IOKIN ZAITEGI

IV Itzulpen laburren sariketa

AEDk
antolatuta

Aurrezki Kutxa
Munizipalaren
eta Arrasateko
Udalaren laguntzaz

Arrasate 90

GAIA: EKIALDEKO EUROPAREN ALDAKETA (Plangintza eta merkatuaren arteko harremanak, demokrazia ekonomikoa eta demokrazia politikoa, Autodeterminazioaren eskubidea eta arazo nazionalak, Ekialdeko Europaren porrota, eredu berrien beharra, sozialismoaren krisialdia, Marxismoa berritu beharra, sozialismo berriaren sorrera...)

SARIAK: Lehenengo saria: 250.000 pzta. / **Akzesitak:** 50.000 pzta.koak.

EPEAK: 1990eko azaroaren bata.

INFORMAZIOA: 943-795446 - AED

HELBIDEA: AED Elkartea. Jokin Zaitegi Sariketa.

Pablo Uranga kalea 4, Etxebehea ARRASATE (GIPUZKOA)

ANIMATU ETA PARTE HARTU!

Idazle txekiarraren «Jacques eta Nagusia» lana aurkeztu berri dute

Bederen 1: «Milan Kunderarekin harremanetan egin dugu obra»

Donostialdean sortu zen, 1983 aldera, antzerki talde hau. Joan diren urte guzti hauetan hainbat lanen bidez eskenategi jorratzen aritu ondoren —aipagarri dira, besteak beste, «Erreleboa» eta «Gillermo Tellek triste ditu begiak»—, «Jacques eta Nagusia» aurkeztu zuten Gasteizen joan den hemezortzian, zeina Milan Kunderaren izen bereko obran oinarritua dagoen.

ARGIA. Nola osatu zenuten Bederen Bat?

BEDEREN 1. Antzerki eskolako zenbait ikasleren artean, bertan ikasirikoa ahaz ez genezan taldea egiteko ideia sortu zen. Kalera «Gure Herria» rekin atera ginen, nahiz eta lehenagotik «La Casamentera» rekin saiakera batzuk egin. Ostera «Eclipse», «Bazen Garaia», zazpi edo zortziren bat antzezlan egin ditugu.

A. Gasteizen aurkeztu zenuten lana Milan Kunderaren obra bat da. Zer dela eta aukeratu duzue Milan Kundera eta ez besteren bat?

B.1. Alde batetik bizirik zeuden egileen lanak egin nahi genituen, bestetik azken bolada honetan bertako autoreak kontutan hartzeko joera izan dugu, Celaya eta Alfonso Sastre kasu. Azken obra honetan gaurko autore baten textua antzeztu nahi izatearekin batera, begira hasi ginen bai estatuan bai estatutik kanpo, Milan Kunderarena to-

patuaz. Textua irakurri eta guretzako oso aproposa iruditu zitzaigun. Obra bera alde batetik oso teatrala da, eta bestetik, komedia aldera ere jotzen du.

A. «Jacques Eta Bere Nagusia» Dideroten obra batetan oinarritua egonik, aztertuko zenuten frantzes dramaturgia...

B.1. Milan Kunderarekin harremanetan jarri ginen, eta kartaz nahiko harreman polita izan dugu. Bere bidez erdarazko bertsioaren zuzenketa batzuk egin ditugu, frantzeseko bertsioa ere berreditutua izan bait da korrekzio berri batzuez. Itzultzaileek lana antolatzerakoan Dideroten obra kontutan izan dute, zeina estruktura bereziarengaitik nobela-teatro delakoaren barnean sartzen bait da. Honela lana egin dugu ahal izan den material gehienarekin: alde batetik Kundera eta Dideroten obrak hartuta.

A. Textuari dagokionez, obra erdaraz prestatzeak ez al du baldintzatzen euskarazko bertsioa?

B.1. Guk gehienetan kanpoko zuzendariekin lan egin dugu, eta honek beharbada zenbait arazo sortarazi ditu. Erdaraz muntatzen denez problema hizkuntzarekiko erlazioa izaten da. Denbora baten barruan egin behar da. Dena den hizkuntza bakoitzak bere berezitasunak, mugak... ditu. Aldi honetan oso lan polita egin da euskaraz moldatzerakoan. Batzuk esan eta guzti egin digute ea obra euskaraz idatzia dagoen.

A. Kanpoko zuzendariak aitatu dituzu. Zer dela kanpotarrak?

B.1. Aspalditik egiten diguten galdera da. Dena dela hemengo gero eta jende gehiago ari da zuzentzen. Hemen beti izan da jende falta. Gero eta gehiago egon arren oraindik eskasia dago. Gainera Jordi Mesalles,

gure azken lan honetako zuzendariak, textua oso ondo ezagutzen zuen, eta interes handia zuen obra honetan. Halere, gero eta errazagoa izango da bertako jendearekin aritzea.

A. *Diderot autore klasikoak izanik eszenografiak klasiko aldera jo ala jasan al du berrikuntzarik?*

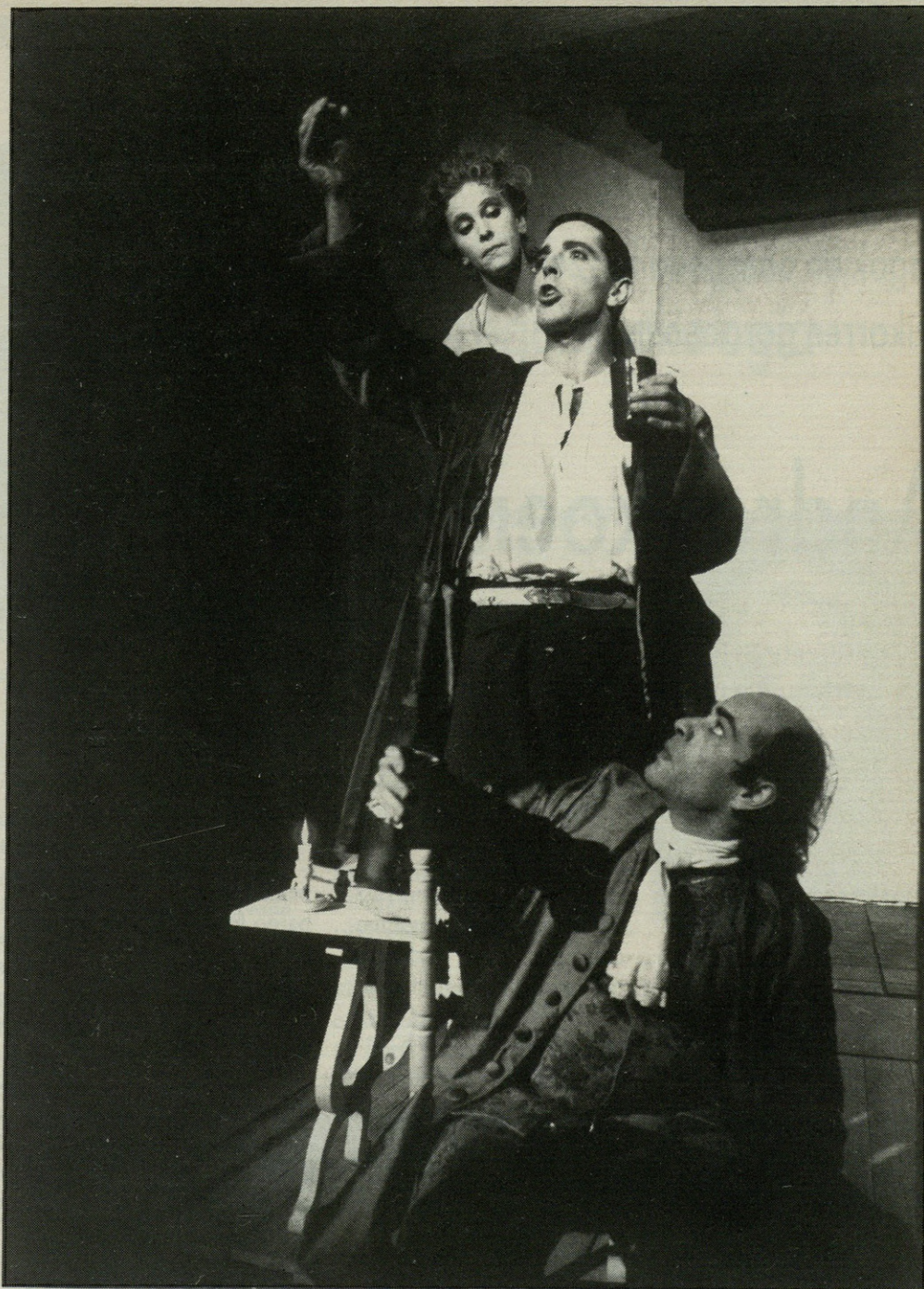
B.1. Eszenografian orain arteko jende ekipoarekin aritu gara: Jon Berrondo eszenografian eta Txema Noges jazkeretan. Alde bate-tik, estrukturalki klasikoak bada ere baditu bere jo-koak, eta hauek bisualki polita egiten dute oso an-tzezlanak. Espazio ezberdi-nekin jokatzeko da, gainera obra XVII-XVIII mende in-guruan kokatua dago eta sa-soi haiek giroa sortzen aha-legindu gara.

A. *Subentzio baten jabe ere egin zarete...*

B.1. Bai, zazpi milioi bi urtetarako, beste zenbait talde bezala. Urte batzuk badira Jaurilaritzak bere subentzio jokaera aldatu egin zuela. Orduan bost-sei tal-deri hamar bat milioitako dirulaguntza ematen zi-tzaizen epe berdinerako; orain, berriz, talde gehia-gori ematen zaio, baina di-ru gutxiago. Gu horrekin ados gaude. Halere diru gu-txi da, muntaia egiteko ere ez bait digu ematen. Suben-tzioen arazo honetan in-frastrukturetan borrokatu beharra dago edozein tal-dek bere lanak egin eta aur-kezteko aukera izan dezan.

A. *Obra hau publikatze-koetan zarete, ez al da?*

B.1. Bai, gainera Alfonso Sastre eta Celayaren obrak ere publikatuak izan dira. Horretarako «Susa»rekin kontatua jarri gara.

Muntaia erdaraz egin denez problema hizkuntzarekiko erlazioa izan dela aitatu digute Bederen-1ekoek.

Proiektu honetarako, nos-ki, Kunderaren baimena beharko dugu. Horretan ari gara, bai Kundera, bai «Su-sa», bai itzultzaileekin kon-taktuan gaude, eta ea...

A. *Zenbat emanaldi?*

B.1. Gasteizen izan gi-nen hemezortzi eta heme-retzian, eta Donostian izan-

tzi, hamar eta hamaiketan. Hortik aurrera hemezor-tzian Durangon. Azpeitiko topaketetan ere parte har-tuko dugu.

A. *Eta ba al da arrakas-ta prebisorik?*

B.1. Textua eta autore-a, ez dakit zenbateraino, bai-

no nahiko ezagunak direla uste dut, eta horrek lagun-du egiten du beti. Arrakasta edukitzea espero dugu nos-ki.

E. A *paolaza*

A. *Irazu*

Dagokien onespina lortzen ez duten kantari afrikarren gorabeherak

Andrazkoen ahotsak

Kontinente Beltzaren mugak gainditurik, mendebaldeko musika-inguru guztietan lortu dute onespina erritmo eta talde afrikarrek. Onartu eta mirestu egiten dira danbor-hots erritualak, gorputz pintatuen mugimendu ikusgarriak... baina izkutaturiko beste alde bat ere badago: andrazko kantariena.

SORTERRIKO errituale-tako funtsezko elementuak izan dira andreak betidanik Afrikan, bere kantu eta dantzak. Tradizio horien inguruan moldatu dira kanpotarro hain erakargarri

eta exotiko gertatzen zaizkigun doinu eta mugimenduak. Egun ere nork bere modura jatorri horiei eutsiz egin nahi dute aurrera kantari zantziarrek, Boli Kosta, Mali, Togo eta beste hain-

bat herritakoak. Baina, ezer baino lehen, familia eta gizartearen mugak eta oztopoak gainditu beharra dute, kantari horiek, andrazkoak direnean.

Tshala Muana Zaireko

musikariak muga guztiak gainditu eta nazioarteko ospea lortu du baina esan ere esan egin behar da hainbat tokitan ezagunagoa dela eskenatokiak ibiltzen dituen mugimendu sentsualengatik, bera den musikari ona izateagatik baino.

Kantuak eguneroko bizitza izkututik eskenatoki zabaletera eramateko burruka honetan mordoska dira nola edo hala aurrera segitzen dutenak, Abeti Masikini, M' Bilia Bel, Faya Tess zairetarak, Pembey Sheiro kongokoa, Stella Chiweshe zinbabetarra, Maliko Fanta Sakho, Maa Hawa Kouyaté, etab.

Kasu gehienetan aintzineko musika tresna tradizionalak lagundurik jotzen dute, sorterrietako ohiturei eutsiaz. Gaien aldetik ere, ugariak dira tradizioaren aipamenak, ikuspegi desberdinetatik heldurik. Bake mezuak, inmigrazioaren arriskuak, ahozko tradizio zaharrak... Badute zer esan eta zer kantatu afrikako andreak.

«Alexandre Bóveda» fundazioa sortu da Galizian.

Gizarte alor desberdinetan — historia, etnografia, hizkuntzalaritza, politika, ekonomia, soziologia, etab. — ikerketa eta azterketak bultzatzeko asmoz sortu da Galizian, irailaren 29an Alexandre Bóveda fundazioa, galego famatu honek ordezkatu zuen pentsakera galegista hedatuaz. Fundazioaren sinboloa beste galego ospetsu batek egina da, Castelaok hain zuzen ere, eta zerena baten inguruan «*Denantes mortos que escravos*» esaldia agertzen da. Fundazioko kide dira Amália Alvarez Gallego (Bóvedaren alarguntsa), Manuel Beiras, Avelino Pousa, Xosé M. Beiras, bai eta Fundacións Castelao, Agrupación Cultural Alexandre Bóveda eta Asociación do Pedrón de Ouro-ko ordezkariak.

Sariak eta heriotzak

Dagoeneko mundu guztiak horren berri izan arren, ezin bazterrean utzi aste honetan jazotako bi gertaera. Batetik Leonard Bernstein orkestra zuzendaria hil zen hilaren 14ean eta honez gero komunikabide eta kultura zentroetan musika konposatzaile iparamerikar famatu honen omenezko ekintza ugari prestatu dira. Bestetik Espainian Planeta saria erabaki berri da eta Antonio Gala suertatu da irabazle «*El manuscrito carmesí*» nobelarekin. Bertan Boabdil, Granadako erregearen ixtoria kontatzen da. Galak esan duenez Boabdil erabateko galtzailearen islada da eta horregatik erakarri zuen.

Zentsura geure eguneroko ogia

DIKTADURETAKO

ezaugarria omen da zentsuraren erabilera, baina men-debaldeko «gizarte demokratikoetan» ere gero eta zentsura kasu gehiago plazaratzen da.

Duela gutxi Estatu Batuetan Museo Zuzendari bati egindako epaiketaren berri eman genuen eta geroago ere izan dira zentsuraren inguruko berri ugari. Alemanian, orain arte Alemaniako Errepublika Federala izandakoa, Almudena Fuentes espainolaren «*Las edades de Lulú*» liburua sartu dute bertako «zerrenda beltz» batetan, gazteentzako gomendagarriak ez diren liburuen artean, hain zuzen.

Gutziz maila desberdin batetan baina beti ere zentsuraren esparruan, Valencian Generalitateak betoa erabili du testu pedagogiko batzuetan. Gaia «*Tirant lo Blanc*» zalduneria liburua- ren lehen argitalpenaren oroimenezko testuak ziren eta Valencian literatura ka- talanaz hitz egitea gatazka tsu izan daitekeelakotai hainbat esaldi besterik gabe ezabatzea erabaki dute agintariek.

Benetan bukaezina litza- teke honelako gertaeren

zerrenda egitea, munduko herrialde guztietan zabal- dutako izurritea bait da zentsurarena. Nadine Gor- dimer idazle hegoafrika- rrak hile honen 14ean argi- taraturiko artikulu batetan zera zioen, beste gauza as- koren artean: «South Africa Broadcasting Corporatio- nek ez du goragoko agindu- ren beharrik zentsurarako, beraiek aitortzen dutenez 1.000 bat kantu ba omen dira besterik gabe emitit- zen ez dutenak, horien ar- tean *Cry Freedom* filmeko soinuak eta George Mi- chael-en *I want your sex* diska.

Gutziz nazioartekoa du- gu, zoritxarrez, zentsura- ren arazoa.

J.M. Heritz

TEILAK

HAMAR FILME PROIEKTU DIRULAGUNTZA ZAIN

URRIAK 18 zituela bildu zen Eusko Jaurlaritzako Kultur Sailaren zine proiektuen balorazio batzordea —Olaziregi, Treku, Silva, Unanue eta Uegun—. Hamar filme aurkeztu dira dirulaguntza jaso asmoz: Mirentxu Purroy, Irusoin produktora, Jose Julian Bakedano, Sendeja Produktora, Fernando Lara, Trenbideko Filmeak, Julio Medem, Angel Amigo (bi proiektuz). Erredakzio ixtean Eusebio Larrañagak ez zuen oraindik emaitza deliberratu.

AZPEITIKO ANTZERKI TOPAKETARAKO TALDEAK HAUTATURIK

AURKEZTUTAKO hogeitabost taldearik hamasei hautatu dituzte Azpeitiko 8 Antzerki Topaketako antolatzaileek. Abenduaren hasieratik Antxieta, Bederen 1, Bordaxuri, Cobaya, Gasteiz Antzerkia, Goaz, Goizuetarrak, Jake Mate, Karraka, Kukubiltxo, Maskarada, Peter Roberts, Producciones Udaberri, Sebastopoleko Titiriteroak, Xilipurdi eta 10 + 1 Leonard taldeak taularatuko dira Azpeitan.

LARRAMENDIREN JAIOTZAREN 3 MENDEURRENA

AITA Larramendi idazle eta hizkuntzalaria jaio zela hirurehun urte beteko dira aurren. Urriaren 29tik urte

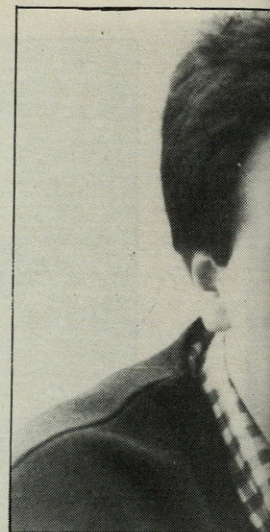

amaiera bitartean omenaldi ekitaldiak izango dira Euskaltzaindia, Eusko Jaurlaritza, Gipuzkoako Foru Aldundia, Andoaingo Udala eta Euskal Herriko eta Deustuko Unibertsitatearen antolakuntzapean. Andoaingo ekitaldiak abendua arte ez dira hasiko.

EZ AMURIZA EZ LOPATEGI BIZKAIKO TXAPELKETAN

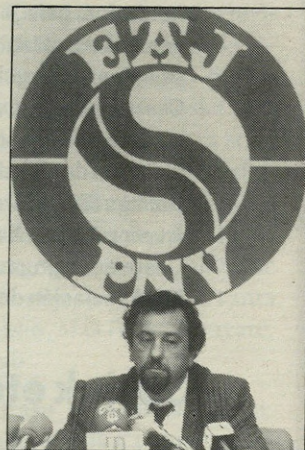
BIZKAIKO eta Arabako Bertsolari Txapelketan ez dute parte Hartuko Xabier Amuriza eta Jon Lopategik. Hogeitahiru bertsolari izango dira denera, eta kanporaketak azaroaren 11ean hasiko dira Mungian, segidan Lekeitio eta Orozkon; Gernika eta Durangon finalerdiak; eta abenduaren 23an finala Bilbon. Epai mahaia honokoek osatuko dute: Aldekoa-Otalora, Trino Azkoitia, Luis Baraiazarra, Abel Muniategi eta Sarriugartek.

ERRANAK ERRAIN

Barbera eta bonen taldea arrazoiaren kontra eta berri interesen kontra jokatzeko ari dira, eta borregatik darabil errektoreak zenbakien desarrazoia eta zigorraren bide okerra.

Karmelo Landa
Egin, 90-X-19

Denok dakigu unibertsitate baten kalitatea bertan garatzen den ikerkuntza lana baldintzatzen duela. Hau egin dadin Administrazioaren (baliapideen egokitzailak) eta Unibertsitatearen (zientifikoak) etengabeko elkarbizketa behar da.

Luis Bandres Unanue
Dela, 90-X-18

Nola izan konfidantza irakasle kontratatutak botatzen zuzenean parte hartu duen pertsona batengan [Andoni Iriondo, euskararen errektore ordea EHUn], jakinik gainera irakaslego borren gebiengoak UPV-EHuren euskalduntze lanaren ardatza osatzen duela?

UPVko irakasle Abertzaleak Egin, 90-X-18

Lehen seguru nengoen Nobel-a lortuko zuen lehen euskal idazlea izatera predestinatua nengoela.

Pako Aristi El Diario Vasco, 90-X-17

[«Ama begira zazu» antzeslana] orain arte 134 emanaldi egin dira eta guztira 80.000 lagunek ikusi du. Marka guztiak ekainean hautsi zituzten: bilabete hartan hamasei emanaldi eduki zituzten. Emanaldirik jendetsuena Oiartzungoa izan zen: mila eta laurehun bildu ziren bango pilotalekura.

Felix Ibargutxi El Diario Vasco, 90-X-17

TXUTXUMUTXUKA

«EUSKALDUNON EGUNKARIA» ETA ZENBAKI ZEROAK

EGUNKARIAK izan ditzakeen premia eta eskaziak neurtzeko, «Euskaldunon Egunkaria»ko erredakzioa lan bizkorrean aritu da azken asteetan. Iragan astean hiru egunetan hiru zenbaki zero ezberdin egin zituzten, bihar-munean argitara emateko modukoak, eta aste honetan lau egingo dituzte. Baina orrialde guztiak idatzi eta konposatzeaz gainera, zenbaki bat periodiko paperean ere inprimatu omen dute.

«MAIATZ» ETA «IDATZ ETA MINTZ» DURANGON

BAIONAN inprimatzen den «Maiatz» literatur aldizkariako kideek 19. zenbakia prestatzen dihardute Durangoko Azokarako. Baina ez da bakarra izango, «Idatz eta Mintz» Labayru ikastegikoak bere 20. zenbakia orduan kaleratuko bait du.

IPARRALDEAN LIBURUGINTZA SAIO BERRIAK

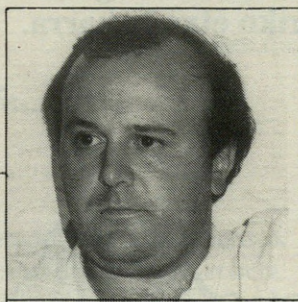
SENPEREKO Ez da Musik kultur elkarteak Panpili Zubiriaren bertsoen bilduma argitaratu zuen orain urte batzu, eta oraingoan 'Larreko' ren bertso bilduma ari dira prestatzen. Bestetik, Zuberoko Uhaitza kultur etxeak Junes Casenave-Harigilek izikiriatutako ipuin liburua plazaratzeko asmoa dauka.

NOR - NORI - NOR K

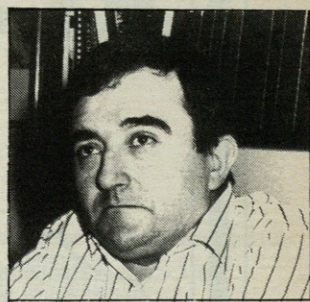
J. SARRIONANDIA

bere jaioterriko Azokako protagonista izateko bidean dago berriro. Pamiela argitaldarekin kaleratu zuen «Izkiriaturik aurkitu ditudan ene poëmak» antzeko liburua plazaratuko du Elkar etxearekin: «Hezurrezko xirula». Oraingo honetan ipuinak izango dira poemak ordeztu.

IÑAKI ALDEKOARI

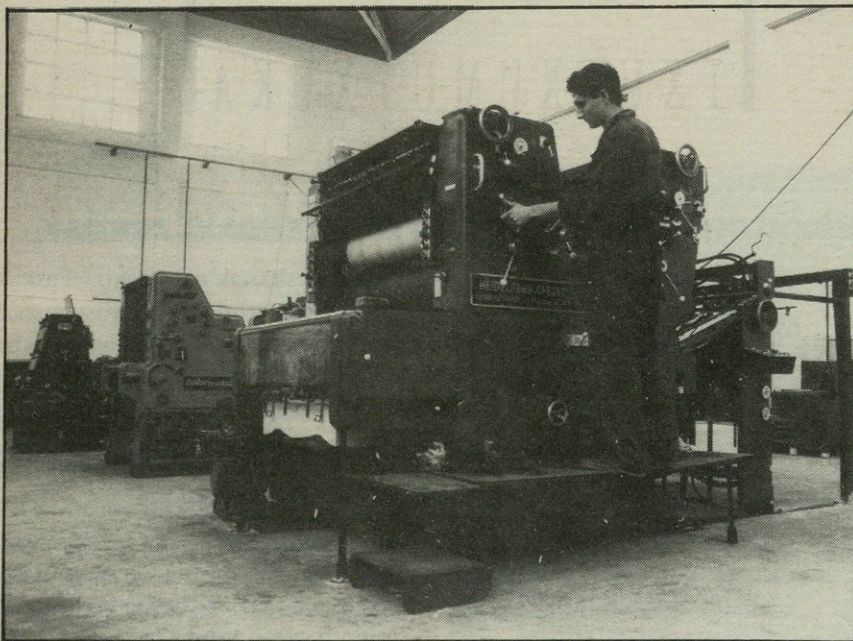
azken belaunaldiko euskal poeten antologia bat espainolez egiteko enkargua luzatu diote. Madrilgo Visor argitaldari ospetsuak kaleratuko du. Izagirre, Sarrionandia, Atxaga, Montoia, Juaristi, Aranbarri eta gehiagoren poemak agertuko dira, Aresti eta Mirande zenduenekin batera.

J.J. BAKEDANOK

datorren urtean Jose Antonio Agirreri buruzko filme bat errodatzeko proiektua dauka, eta horretarako egundaino euskal zinemagintzan baliatutako aurrekonturik zabalena lortu nahi du. Jose Julian Bakedanoren bigarren pelikula izango litzateke, «Oraingoz izen gabe» eta gero.

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN

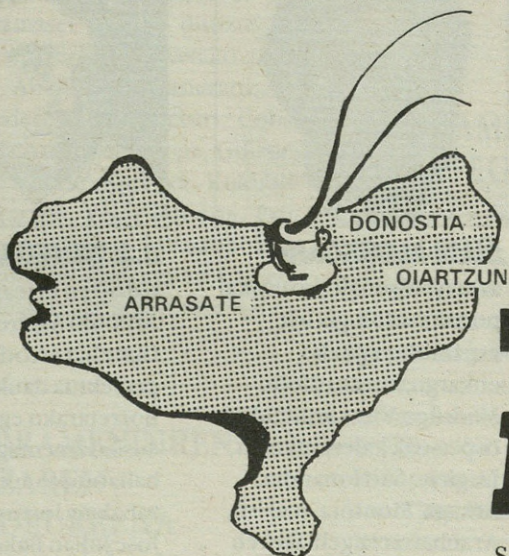

ANTZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

LA CASA DEL CAFFÈ

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

■ Ekuadorren oihana, mendia, itsasoa, jendea... dena duzu erakargarria.

Zergatik ez Ekuadorrera?

SHUAR (Jibaro) tribuetako indijenek ez dute gaur egun giza bururik txikitzen, nahiz «tsantsa» ohitura hori betirako beren sustraletan errota geratu den; ez dute zerbatana pozoindurik jartzen ere, baina shuar kulturak, hizkuntzak bizirik dirau oraindik Ekuadorreko ohianetan.

Mendialdeko indijen mila kolorez jantzitako merkatuak ikustea paregabe ikuskizuna da Otavalon; inor gutxi alde egingo du bertatik otabalotarren txapel dotorerik erosi gabe, nahiz gero txikorda lodia falta.

Sumendi elurtuek oster, hemendik joandako men-

dizale amorratuaren grinak asetzen dituzte sobera: Chimborazo, Cotopaxi, etab; ezin azkarregi igo, uste baino altuagoak bait dira.

Eta azkenik egun batzuk kostaldean igaro nahi izanez gero, hilabeteko neke eta inpresio berrietatik atsedean hartzeko Esmeraldas duzu aproposa. Lastoko txabola batetan lo egin, paseatu eta berriro ahal bezain azkarren Ekuadorrera itzultzeko ametsak egin!

Nola joan: Hegazkinez, Madril-Quito-Madril: 130.000 pezeta.

Bertako garraioa:

Autobusez edonora eta oso merke; hegazkinez ibilbiderik luzeenak 1300 pezeta balio du. Bisadurik ez da behar.

Txertoak: Ohianera edo kostaldera joatekotan, malariarena.

AmaiaElosegi

Sodio glutanatoa, toxikoa ote?

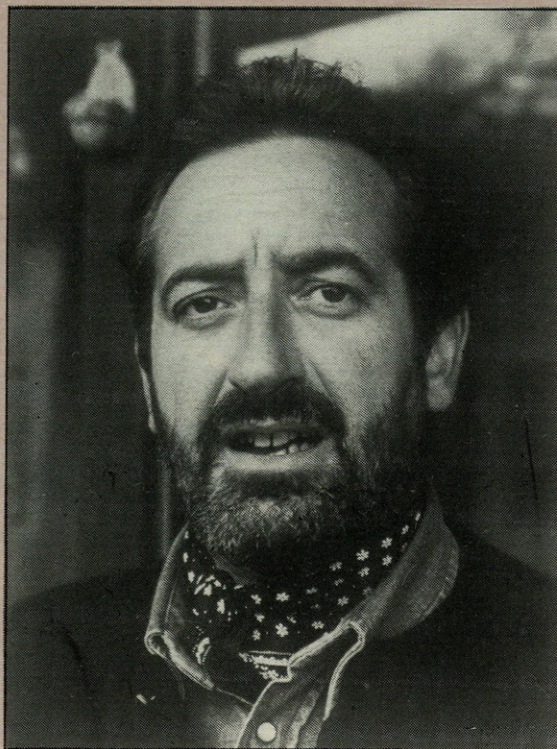
Glutanato sodikoa asko erabiltzen da sukaldaritza txinatarrean eta baita sobreko zopatan ere, zapore indartzaile gisa. Gauza jakina da aminoazido horre maila altuak hipotalamoa hondatzen duela, baina oraindik ere ikusteko dago zer gertatzen den sodio glutanatoaren dosi normalarekin. John IOlney neurofisiologoarentzat ebidentea da glutanatoa toxikoa dela ume eta bularreko haurretzat, eta berari esker umeentzako egin dituzten enpresek ez dute glutanato sodikorik erabiltzen. Baina bada oraindik glutanatorik umeei ematen zaizkien beste produktu batzuetan.

Efektuen berriemateko, saria behar

Ospitaleko pertsonen medikamenduen bigarren mailako efektuen berri emateko, saria beharrezko dute. Hori dirudi behintzat Dublingo Medikuntz Fakultateak egindako esperientzia batean. Efektu sekundario edo bigarren mailako % 10a besterik ez omen da espontaneoki komunikatzen. Baina Ospitaletako barne medikuei, adierazitako kasu bakoitzeko dirua emanez gero, inkestatzaileek sei astetan 150 txosten jaso zituzten, preskripzio guztien %9,7a suposatzen dutelarik, ohizko %0,5aren orde.

KARLOS ARGIÑANOREN

E L T Z E A

K. ARGIÑANO

Klasikoei askoz ere gehiago gustatzen zaie pikantea «punkie»ei baino.

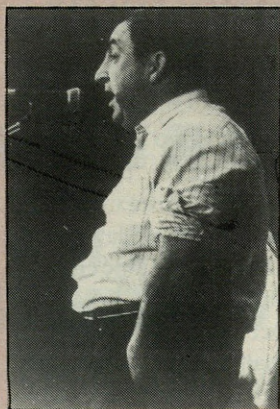
Hasteko, Mañukortari zortzi bat kroketa eskainiko dizkiogu, oilo eta urdaizpikozko masa biguineko krocketak. Ondoren 12 ostra hotz edo bero.

Atzetik babarrun zopa ogi frijitu eta Beasaingo odolkiakin.

Ondoren, «Begi haundiak» «Atkinson» saltsa beltzean, usain, zapore eta kolorearengatik batez ere.

Postre gisa, pasioaren fruitua, «Mañu» bezalako

gizon jatorrak, eta kutsu tropikalekoak izan bait litzetke bertan beharko genukeena.

MAÑUKORTA

Itxabalkia begi eta bururako

Urtean behin edo bi urte-tik behin jaiotzen den belar hau oso erabilgarria da, batez ere burukominak dituztenentzat. Eztula kentzeko, lasaigarri modura, espasmoen aurka, lokartzeko eta begietako infekzio eta konjuntibitisentzat erabiltzen da. Guzti honetarako, belarraren loreak loratuenean direnean jaso, lehortzen utzi eta gero bai enplasto bidez edota belar ur modura erabiliko ditugu. Neurria edo kopurua, egoeraren arabera hartu behar, baina orohar beste kasuetan bezalaxe.

Egoitza eza Duguna taldearen arazo nagusia bihurtu da

Iruñeko Duguna Dantza Taldeko Pedro Martinezen ustez euskal dantzaren krisialdia ofizialtasuna lortuz konponduko da. Bere taldean, 1949tik 1988 arte Iruñeko Udalarena zena, edozein talderen arazo arruntei ikurriña erabiltzeagatik Udalak sortutakoak erantsi behar zaizkie.

Orain dela bi urtetako San Fermin jaietan hasitako arazoei, ikurriña erabiltzeagatik, lokalik eta dirulaguntzarik gabe gelditzea eragin zuten. Euskal Herri-
tik kanpora irteerarik izan al duten galdetu eta Pedro Martinezek «diru guztia lokalarentzat uzten dugu, atzerriko jaialdi batera joateko aukera izan genuen, baina ez ginen joan horre-

gatik» erantzuten du.

Dantzeta hitzeginda-koan egoitza faltaren arazoa ere sumatzen da. Orain arte Salesianotarren ikastetxean ibili dira, alokairua ordainduz, baina udako etenaldiaren ondoren ez diete berriro alokatu nahi eta kalean daude. «Eskola guztiek, publikoek, pribatuek, ez digute lokalik uzten udalaren beldurrez».

Euskal dantza Nafarroan gaur egun nahiko gaizki dagoela uste du Pedro Martinezek. Baina egoera hau Euskal Herri osora hedatu daitekeela iruditzen zaio. «Gauza asko desagertzeko zorian daude Euskal Herrian» azpimarratzen du. «Agian ez da konparaketarik egokiena baina Andalusi-

Sanferminetan ikurriña eramateagatik arazo ugari izan dituzte Dugunakoek.

cian ere istilu ugari izan ziren, eskola ofiziala izatea erabaki zuten eta orain mundu mailan oso gauza onak egiten dira. Badakit Erreterian horrelako zerbait egin nahian dabiltzala. Guk berdina egin behar-ko genuke, eszenatoki batetara eramateko moduko gauzak, dantza klasikoa eta balleta bezalakoak» gehitzen du.

Euskal Herrian egin diren muntaiak Duguna taldeko ordezkariari desproporzionatuak iruditzen zaizkio. «Aurrerapausoak piskanaka eman behar dira.

Bakarka gero eta gaizkiago dantzaten da». Bi eratako muntaiak egin daitezkeela esaten du Martinezek. «Sortutakoak alde batetik, teknika aldetik onak eta politak, euskal konposatzailen musika erabiliz, eta dantza tradizionalak egokituz. Otsagi edo Lizartzako dantzak diren bezala mantendu behar dira, baina taularatzean aldaketa batzuk egin behar dira batzuetan» onartzen du.

Joxemi Saizar

A N T Z E R K I A

● 25ean Sestaoko AHVren Kultur Etxean izango da **Ama begira zazu** taldea izen bereko obra antzeztuz arratsaldeko 20,00etan. Antzezlan hau eguneroko egoe-
rak isladatzen dituen 6 sketch desberdinez osatua dago.

A S T E G I R O A

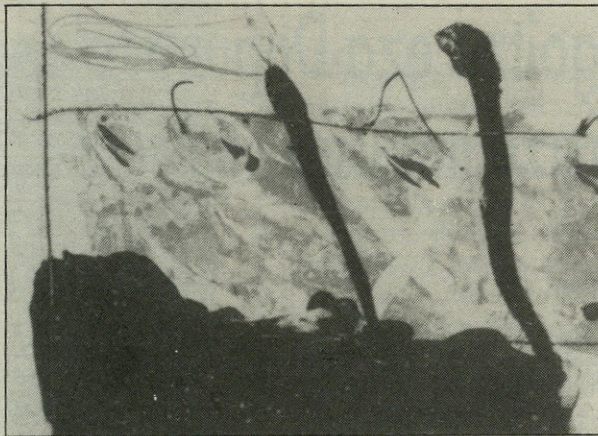
A R T E A

● **28a bitartean** izango da **Juan Beltranen** eskultura erakusketa Zarauzko Sanz Enea Kultur Etxean honako ordutegian: lanegunetan 18,00etatik 20,00etara eta jaiegunetan berriz, 12,00etatik 14,00etara eta 18,00etatik 20,00etara.

● **27a bitartean**, bestalde, Donostiako G.K.ren Erakusketa Aretoan **Nisa**

Goiburu margolariak bere koadro eta eskulturak erakusgai izango ditu lanegunetan bakarrik 17,00etatik 21,00etara.

● **Hil honen 17an hasita azaroaren 17ra bitartean Jim Bird** amerikarren pintura abstrakto erakusketa izango da Donostiako Altxerri Galerian arratsaldeko 17,30etatik 21,00etara lanegunetan.

M U S I K A

● **Euskadiko Orkestra Sinfonikoak** kontzertu desberdinak eskainiko ditu ondoko egunotan. Lehenengo, 23an Bilboko Campos Eliseos Antzokian arratsaldeko 19,45etatik aurrera, eta hurrengoak, 24 eta 25ean, Donostiako Victoria Eugenia Antzokian ordu berean. Gasteizen berriz 26ean Jesus Guridi Musika Eskolan arratsaldeko 20,00etan.

● **Txekoslovakiako Brno Orkestak** eta **ABAO** koruak Mozarten «Le Nozze di Figaro» interpretatuko dute 25 eta 28an Bilboko Coliseo Albia Antzokian arratsaldeko 20,00etan. Antonello Allemandi-ren zuzendaritzapean solisten artean honako hauek izango dira: Simo-

ne Alaimo, Alexandru Agache, Adelina Scarabelli, Rosario Andrade, Maite Arruabarrena, Mario Bertolino eta Piero de Palma, besteak beste.

● Hilaren 26an Bilbo-ko Gas Plazan **Su ta Gar** eta **Potato** taldeak izango dira gaueko hamarretan.

● 27an **Anje Duhalde**k kantaldi bat eskainiko du Iparraldeko Altzumarteko pilotalekuan gaueko hamarretan.

● Urriaren 31an hasiko da Tolosan **Nazioarteko XXII Abesbatz Topaketa** Folklore eta Polifoniar ahots mixto eta berdinen

alorrean. Kantaldiak Leidor zineman izango dira, arratseko 8etan eta gaueko 11etan.

● **Hertzainak** taldeak kontzertua eskainiko du azaroaren 3an Lapurdiko Ezpeletako ferialean, gaueko 11etatik aurrera.

ARINAIZELA, ARINAIZELA

● Azaroaren 4an, igandean, arratsaldeko laueta-
tik aurrera, Xalbadorren
omenez bertso saioa dago
antolaturik Urepelen. Sei
bertsolari izango dira berta-
ratuko direnak, Aranalde
izango dutela gaitartzaile.

● Azaroaren 10ean, ostira-
lez, eguerdiko ordubi eta
erdietan hasita bertsolari
gazteen arteko bilkura Bil-
bon. Tartean izango dira

Maialen Lujanbio, Mendilu-
ze eta Unai Agirre, besteak
beste.

● Alkizan, herriko jaiak di-
rela eta, jaialdia dago anto-
laturik azaroaren 10erako.
Gaueko hamar eta erdietan
hasiko da pilotalekuan. Pe-
ñagarikano, Jon Sarasua,
Sebastian Lizaso, Iñaki Mu-
rua eta Imanol Lazkano
izango dira bertan.

HERRIKO PLAZA

● Bizkaia- Araba Bertsolari
Txapelketa hasteko dena
prest dago. Hogeitairu ber-
tsolarik parte hartuko du-
ten txapelketa honen
aurrekoa duela hiru urte os-
patu zen txapelketa nagu-
siari begira hain zuzen.
Oraingoa, besterik gabe,
Bizkaia lurraldean bertso-
laritzak bizirik dirauela adie-
razteko egingo dela adiera-
zi digute antolatzaileek.

Hiru fasetan zatiturik, le-
henengoan hiru kanpora-
keta ospatuko dira. Azaroa-
ren 11n Mungian, azaroa-
ren 18an Lekeition, eta
25ean Orozkon. Zortzi ber-

tsolari sailkatuko dira final
erdietako, beste lau eran-
tsiz: Jon Enbeita, Aretio,
Ajuria eta Haritz Lopategi.
Jon Lopategi eta Xabier
Amurizak ez dute parte har-
tuko. Fina erdiko saioak
Gernikan abeduen 2an
eta Durangon 9an ospatu-
ko dira. Hemendik aterako
den taldea Bilbon lehiatuko
da txapelaren bila abendu-
aren 23an.

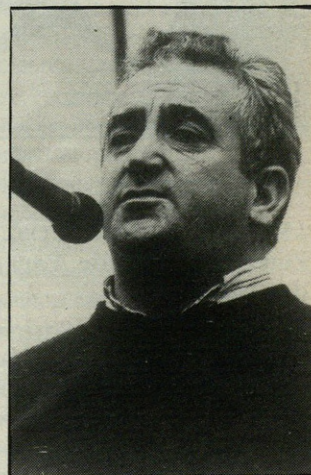
Izen eman duten hogei-
tairu bertsolari epaitzeko
Aldekoa-Otalora, Trino Az-
koitia, Luis Baraizarra, Abel
Muniategi eta I. Sarriugarte
arituko dira lanean.

G A I L I B R E A N

H. Lopategi: «Aitari esker naiz bertsolaria»

ARGIA. 1987.go Biz-
kaiko Bertsolari Txapel-
ketan gazterik parte hartu
zenuenean nola sentitzen
zinen bertsoan bertsolari
helduen aurrean?

H. LOPATEGI. Ni oso
gazte joan nintzen hara, ez
neukan ardurarik eta lasai
joan ere. Neure burua hel-
duen haina ez zela nabar-
mena zen, baina bestalde,
lasai joan nintzen horrega-
tik.

A. Bertsolari batentzat
txapelketa batek zer nola-
ko garrantzia du?

H.L. Garrantzia handia
du, zeren bertsolari guztiak
jendearen aurrean neur-
tzen dira. Egun ona ala tx-
arra edukiaz aurrean edo
atzean gelditzen zara. Ho-
rregaitik, ondo bazabiltz
saio gehiago egingo dituzu,
eta motel arituaz gutxiago-
ren eragina du txapelketa
batek.

A. Zure aitak ze nolako
eragina izan du zure ber-
tso jardunean?

H.L. Berarekin hasi nin-
tzen etxean eta bere bidetik
jarraituaz gaur egun bertso-
laritza munduan aurkitzen
naiz.

A. Aurtengo txapelke-
tan beste gazte batzuek
parte hartzeak zer suposa-
tzen du bertsolaritza-
rentzat?

H.L. Garrantzia handiko
gauza da hori beste batzuek
badatozelako, eta egundo-
ko itxaropena gerorako.

Bota Punttuba

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IGANDEA 28

15.15etan, Bazakal Osteko Zinea: «**La Grande Vadrouille**».

Zuzendaria: Gerard Oury. Antzezleak: Bourvil, Louis de Funes.

Parisen Derrigorrezko lurreraketa bat egin ondoren Britaniar bombardero baten tripulazioak nazien-gandik ihesi ibili beharra izango du.

ASTEAZKENA 31

Gaueko Pelikula: Zuzendaria: George P. Cosmatos. Antzezleak: Sylvester Stallone, Brigitte Nielsen, Reni Santoni, Andrew Robinson.

Cobra izenez oso ezaguna den detektibe bati gertatutako gora beherak. Cobra bere arazoak konpontzeko ez ohizko bideak erabiltzen ditu, hau ez zaielarik bere departamentukoei gehiegi atsegin.

IKUSI BAIETZ...

● Ostegunean

15.40etan, Bundesliga. Alemaniako futbol ligaren partidu bat.

● Ostiralean

11.55etan, aizkolari txapelketa.

● Ostiralean

15.55etan, tenisa. ATP

edo tenista profesionalen partidua.

● Larunbatean

19.45etan futbola. Kirol ez Kirol saioan Estatu espainoleko ligako partidua.

● Ostiralean Super

Match. Boxeo, futbol eedo pilota partidua.

● OSTEGUNA 1

21.05etan. Etxeko zinea: «**Biren arteko maitasuna**». Zuzendaria: Jule Dassin. Antzezleak: Richard Burton, Tatum O'Neal, Nuala Fitzgerald, Robin Gammel.

17 urtetako neskato batek 70 urtetako pintore bat ezagutu eta haren esperientzia eta goxotasunaz liluratzten da. Sarah-k senargaia utzi eta pintorearekin joango da, honela larrosa koloreko erromantze bat hasiaz.

● LARUNBATA 3

15.20etan, Zinea: «**Planeta Galerazia**». Zuzendaria: Fred McLeod. Antzezleak: Walter Pidgeon, Anne Francis, Leslie Nielsen.

Hogei urtetan zehar, Morbius eta bere alaba Altaria planeta bakarti batetan bizi izan dira. Lurretik erreskatatzea expeditio bat bidali dute, baina Morbius ez dago prest bere jakinduria zabaltzeko.

● IGANDEA 4

15.15etan, Bazakal Osteko Zinea: «**Irakasle Kaskarina**». Zuzendaria: Jerry Lewis. Antzezleak: Jerry Lewis, Stella Stevens, Del Moore, Buddy Lester. Julius doktorea berak asma-turiko edabe bat edan ondoren gizaki seduzitzaile batetan bilakatzen da bere ikasle den Stella erakartzeko nahiz. Baina zintzotasunez betriko Stellak nahiago du lehenagoko Julius doktorea.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Urriaren 9an ETBko «Babel» saioa ikusteko asmoz telebista piztu zuenak igele buruzko dokumental batekin egin zuen topo. Errotulo batzuren bitartez jakin arazi zen «arazo teknikoak» zirela medio ezinezko gertatu zela «Babel» emititzea. Hara non, ordea, arazo teknikoa ez zen hain teknikoa izan. Aldez aurretik grabaturik zegoen programaren zinta ez zen lurretara iritsi. Garaiz ez behintzat. ETBren barne garraio zerbitzuak Morenok bere programa bukatu arte itxoin behar izan zuen. Bitxia da, Miramondik lurretara, programak autopistaz garraiatu beharra. Bitxiago, ordea, seguritate kopiarik ez izatea!

Javi Sayes: «Irrati libreak berpiztea gazteen esku dago»

Mikrofonoarekin lehen harremanak «Azken Furgioia»n izan zituen. Egun, Egin Irratiaren bidez musika ez hain ezaguna ezagutarazten digu ostegunero. Denetik egiten du «pittin bat»: Irratian, diskagintza munduan... saskibaloiei entrenatzaile ere bada beti saltsaren batetan sartuta dabilen gizaseme prakaerre hau.

ARGIA. Zu Herri Irratian hasi zinen, «azken furgioia» saioan, konta egiguzu pixka bat nolakoa izan den irrati munduan orain arte eginiko bidea

JAVI SAYES. Herri Irratiko Gregorio Galvezek deituta hasi nintzen, beste bi lagunekin batera. Denborarekin bi lagun horiek aldegin eta bakarrik segitu

nuen. Ondoren Herri Irratian izandako aldaketa batzuk zirela eta «Azken furgioia» utzi eta Donostiako Txantxangorri irrati libreak sartu nintzen. Txantxangorri lehenbizi musika saio batez aritu ondoren saskibaloiekin loturiko beste bat egin nuen gero. Egun Egin Irratian Fermin Muguruzarekin batera aritzen naiz, ostegunero «Pittin bat» saioa eginez.

A. Eta zeintzuk dira «Pittin bat»en ardatzak?

J.S. Hardcore-Punk musika jartzen dugu gehienbat, eta baita hemen ezagunegiak ez diren kanpoko eta bertako taldeak ere, ezagutarazi asmoz. Kontziertuen berri ere ematen dugu.

A. Zuk irrati libreen jaio-tza eta garapena gertu gertutik ezagutu dituzu, zer dela eta gaur egungo beherakada nabaria?

J.S. Zergati ugari direla uste dut. Irrati libre batzuk jarraitzen dute, dena dela, atzerakada bistan da. Arrazoi nabarmenena irrati ofizialek libreei lekua jan dietela da, eta hauen medio eta indarraren kontra ez dago aritzerik. Horrek jendea aspertu egin du.

A. Irrati mundua alde batera utziaz, diskagintzan sartua zabilta ere Basati Diskak sortu zenuenetik. Hemen ere talde ezezagun asko eman dituzue ezagutzera...

J.S. Bai, talde ezezagunekin ari gara. Dena dela, orain arte talde ezezagunen artean ezagunenen lanak kaleratu ditugu, arriskua handia delako eta bista pixkabat behar izaten delako.

E. Apaolaza

A. Irazu

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Berriro ere

Aspargarria bada gauzak errepikatzen ihardutea, desesperagarria dena da, behin nekez eta denboraz lortutakoa berriro ere, zalantzan jartzea. Euskara eta euskal kultura berrindartu eta zabaltzeko tresna paregabea izango zela ETB pentsatzen zutenek, bere horretan dirauten bitartean, hara non politikoren batzuk euskarazko telebistagintzaren zergatiak diskutitu gura dituzte, berriro ere. Eta paregarria izan zitekeen okurrentziak (ETB-2 pribatizatu eta lehena elebidundu) ondorengoan argudio faltak negarra dakar errazago. Amaitutzat ematen genituenean euskara hutsezko telebistaren aldeko lanak eta, lasai lasai, telebista ikustera etzan garenean, hemen ditugu bueltan betikoak. Eta xelebre hauei ez zaie okurrizten kritikatzeari RTVE bere lurralde zentruetan euskarak tokirik ez edukitzeagatik edota kate pribatuetan legeak horretara behartzen ez duenez, gure hizkuntzak ez existitzea... horiei, ETBren egoeraz sartzea besterik ez zaie burutik pasatzen: «telebistagintza modelua berantolatu beharrean gaudela» diote edo «TB. pribatuen aurrean panorama berriari aurrea atera behar zaiola»... Eta kasu honetan Pradera jaunak bota badu lehen tiroa -ehiza garaiko metafora duzu hau beraz-, begira ondoren, berriro ere, agertu diren eskopetak norenak diren!

EDORTA ARANA

Euskadi-Georgia

Palestinarrak matxinadari eutsi diote alerta egoera osoari muzin eginez

KUWAITEK ...
dezkatariak ...
du New Yorken. «Kuwaitek ezagu-
tzen du kanpotar okupazio gogorra-
ren esperientzia tragikoa», esplikatu
zuen Sabah al Sabah Kuwaiteko
Korpo ministroari ohikoa.

...alpatu...
orden, damutu eko, bala eta
bestegun arteko distantziak
marratu zituen,

argigarria da: intifadaren 800
hildakopak er omen ziren lehen
gehici, baina orango 21 haiek

ordea, damutu edo, bata euz
bestegaren arteko distantziak
marratzi zituen,

Jerusalemgo sarraskian hildako hiru doluminez.

adin 15 urteko mutikoaren sendikoa

Jerusalemgo sarraskian hildako Izzadin 15 urteko mutikoaren sendikoak doluminez.

Sobiet Batasuna Merkatu
Librean sartu ondoren...

... Lau iparrazokak bat dira

Beraz, konpetentzia
dela eta eskeintza
hedatzearren, 3.
munduaren hustia-
keta areagotu eginen
da...

... eta inoiz
baino azkarrago...

... bere bizkar
segituko du
hazter

Kapitalismoaren
Etsai Gorria
adiskide duen honetan...

... Zertan erabiliko ote du Inperioak
sobran gelditu zaion gerra-tresneri
guzia?

Narkotrafikoa aitzakitza
hartuz, Amerika guzia
hankapetzen?

Terrorismoa dela
eta, barnezaosta-
suna deusezten?

Demokrazia eta
Bakearen izenean,
egungo desorekari
eusten? (SEGITZERKO)?

D E N B O R A P A S A

H I T Z G E Z I D U N A K

BONBA IZUGARRIA	↓	ZORTE ZUB. UDAZKEN	↓	ATZERRI- TARRA URREN ARBOLA	↓	AHUL GALIOA	↓	ARDI ZAINA ROENTGEN	↓	ARABIARRAK BIZK. IRATZE	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
UMEAK MARRRA	→							(AUR) HIRU BARAZKI MOTA	→		
→						ESNAI ZIMITZA	→	↓			
KONTSO. BIKOITZA NAFARROAKO HERRIA	→		EUROPAKO ESTATUA NITRO- GENOA	→	↓					URANIOA BELAR IDOR	→
→			↓				MORDO DIRUAREN KONTSO- NANTEAK	→			
LEHEN ETA AZKENEKO BIZKIA	→		ZALDI- GIZONAK IPAR- IZU	→		↓					
→			↓		MENDI NAFARRA ATXI	→					ZINTZO
BIZK. BEZALA TUNISIAKO	→			EZ EME SUFREA	→	↓	BOKALA KONTSO- NANTEA	→	HAR EZAK KONTSO NANTEA	→	↓
→			↓					ZER LEKUTANI	→	↓	

ENBIDO

KAXKU

M. L.

EGURALDIA ALDREBES
XAMAR DUGU AZKE-
NALDI HONETAN...

NEGUAN GIRO EPELA,
UDABERRIAN ALDIZ,
KRISTON FREKKURA

HALA ERE ORAINDIK
EURIAK BUSTI EGITEN
DU!!

D E N B O R A P A S A

I R R I

F A R R E Z

REENKARNAZIOA

Koxmek Kaxkori:

— Egia al duk reenkar-

naioaren kontu hori?

— Bai, guztiz egia.

— Esplikatuko al didak?

— Adibide bat jarriko

diat: Hiltzen haizenean enterratu egingo haute, eta handik hiru hilabetetara loretxoak irtengo zaizkik ahotik gorputza usteltzen denean. Loretxoak behiak jango dizkik larrean.

— Eta gero?

— Plasta egitera doa-

nean behiaren atzekaldetik joan eta esango diat: Koxme, Koxme, igoal igoal hago!

SENARRA MEZULARIA

Motoz paketeak ekarri eta eraman ibiltzen den horietako mezularia dugu Joxe. Bere lana zintzo zintzo egin ondoren gau partean etxera itzuli da eta emaztea ohean ikusi du. Arropak kendu, bere lekuan utzi eta bera ere ohean sartzen da.

•	L	•	A	•	A	•	M	•	A	•	M
B	E	L	D	U	R	G	A	R	R	I	A
•	H	A	U	R	R	A	K	•	T	R	I
L	E	R	R	R	O	•	A	T	Z	A	R
•	R	R	•	I	T	A	L	I	A	•	U
I	G	A	N	T	Z	I	•	P	I	L	A
•	A	Z	•	Z	A	L	D	U	N	A	K
B	I	K	I	A	•	A	R	L	A	S	•
•	L	E	Z	•	A	R	•	A	•	T	O
T	U	N	I	S	I	A	R	•	N	O	N

— Aizu Joxe, burukomimez nago eta zoaz farmaziara pastila batzuren bila.

— Zer gertatzen zaizu bada?

— Mareoak eta...

Jaikitzen da berehala, arropak jantzi eta farmaziara doa korrika eta presaka.

Sartzen da eta...

— Botika bila nator aizua.

— Zu ez al zara Arantxa-rekin ezkondata dagoen mezularia?

— Bai, zer bada?

— Zer bada? Zer egiten duzu orduan bonberoz jantzita?

Euskararen gora-behera batzu Nafarroan

JOAN den batean Lizarrako Ikastolak egindako bideo egoki eta atseginaz hizketan ari ginela, bazen gure artean Hiruherri ikastolako irakasle izandako bat. Burlata, Atarrabia eta Uharteko udalen babesean sortu zen ikastola honek etorkizuna garbi eta ume kopurua gero eta handiagoa zituen, baina itxi egin zuten. Eta bertan irakasle izandako horrek gogoerazten zigun, erabaki hori hartu zutenak ber berak direla oraingo bideoa egiteko dirua eman dutenak, eta berak ez zuela, ezin zuela sinistu jokaera horietan.

Hiruherri ikastolaren eta aurten beste ikastola mordo handi baten hertsiera edo bukaera ordea ez da «traumatikoa» izan; askori min eta oinaze egin die bukaera horrek, baina elkarriketak eta akordio edo hitzarmenak izan dira tartean: ikastolen elkartearekin, irakasleekin, guraso batzuekin, eta abar.

BERDINTSU gertatu dela dirudi helduen euskalduntze-alfabetatzearekin; egunkariak diotenez Nafarroako Gobernuak eta AEK erakundeak hitzarmena izenpetzea lortu egin dute eta ikastetxe bakoitzaren kontuan ordainduko zaio elkarte honi ikasle eta orduko hainbesteko bat. Eta berdin IKA eta euskara irakasten duten beste taldeei ere.

Hitzarmenak eta akordioak diren garaian badirudi istiluak paketzen ari ote diren. Baina hori txanponaren alde bat besterik ez da. Kontuan hartu behar den alde bat, baina ahaztu gabe beste alde bat ere badagoela.

Ikastola txikiak edo hobeki esateko herri txikietako ikastolak oso zaila zuten irautea eta tinkotzea Nafarroan. Eta ekonomiaren zamarengatik itorik zeuden. Ez zeukaten aterapiderik eta

PATXI ZABALETA

(Abokatu)

eskoletan euskaraz emandako gelak antolatu diren bezain laster bertan murgildu egin behar izan dute. Ez da plangintzarik agertu, ez da inolako egitaraua betetzeko egin; bakarrik gauzak hola etorri direla eta kitto.

Gaur egungo Nafarroako gobernua eta oinarri duen PSOE alderdiak euskarari eta euskal kulturari buruz ongi pentsatutako jarrera dute: Gaia «desdramatizatu» eta hizkuntzaren zabal-tze edo aurrekuntza «ez inposatu»... Ordaintzen dira zenbait ariketa, helduen euskalduntzea edo ikastola batzu, Lizarrakoa lekuko, edo «CIE» eta abar, baina beti zabalkunde eta aurre-rabideari muga jarririk.

Aipatutako jarrera horrek arrisku galantak dituenik ezin ahaztu, horren ondorioa da esate baterako «Vascuen-

cearen legea». Gure hizkuntza Nafarroako ondasuna bezala aipatzen da hastapenean, baina gero lurraldea hiru zatitan puskatzen da, ofizialtasuna deuseztatzen da —kapitalean bertan, ofizialtasuna erabili behar den tokian ez bait da «ofiziala» euskara eta hola-koak.

LASTER dugu beste apostu adierazgarri bat: Nafarroan *zazpi* irrati- bai-menak ematekoak dira FM delakoan: lehendik hemen irrati mordo dago, denak erdaraz egiten dutenak eta denak Estatuko kateekin loturik direnak: Ser, Cope, Cadena, Antena 3, Diario de Navarra-ren Radio 80, eta abar, eta abar. Euskaraz ari diren irratiak badi-ra, baina Estatuko kateek, otsoak bezala, dena berentzat nahi... Euskara Nafarroan irrati-rik gabe uzten badute, erdarak hogeiren bat izanen dituenen!, itxurak eta hitzak berriro ere astindu eta salatu egin beharko.

Egoera gogorrean gaude. Euskaldungoa ehun mila pertsonatara iristea litzateke helburu premiazkoa; %20a alegia, gure minen eta nekeen Nafarroan honetan. Eta bigarren helburua euskaldungo hori Nafarroa guztian zabaldu-rik kokatzea, batez ere demografia mailan indartsu diren jendartetan, batez ere lurraldeetako hiriburuetan.

Baina hizkuntzaren aldeko borroka ez da, ez presaka egiten den gauza, eta ezta ere herritarren borondatearen gainetik edo borondate hori ahazturik egin daitekeena. Eta borroka horretan euskaraz ez dakitenen eskua ere beharrezkoa da. Katemaila galdua duten belaunaldiak, euskara jakin gabe beren umeei erakusten dienetak, horien behar gara hemen... soziolinguistikako eredu- an ez badirudi ere jarrera honek egokiena.

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

Izenburua: *Incertidumbre Direccional.*
Egilea: *Pablo Beunza*

Seguruetan Aintzindari.